

Next Top _ Ελάτη

Τα χνάρια του τόπου ως εργαλείο αναβίωσης

Ε.Μ.Π. ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2019

Διπλωματική Εργασία

Σπουδαστική Ομάδα
Γόντικα Βασιλική_Καρδάμη Άννα Μαρία

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια
Κωνσταντινίδου Έλενα

Σύμβουλος Καθηγητής
Καραδήμας Κώστας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	8
Ο Τόπος	
Πελοπόννησος.....	12
Αρκαδία.....	14
Μυθολογία.....	16
Αναγέννηση-συσχετισμοί και αναφορές.....	18
Μονοπάτια	
Η ιστορία των μονοπατιών.....	22
Το οδικό σύστημα της ορεινής Αρκαδίας ανα τους αιώνες.....	24
Μονοπάτια Ορεινών Δασών και Δασικών εκτάσεων.....	26
Σήμανση Μονοπατιών_Σχεδιασμός και τοποθέτηση.....	30
Συντήρηση μονοπατιών.....	35
Best of Europe_Πιστοποίηση ΜονοπατιώνLeading Quality Trails.....	37
Δίκτυα Μονοπατιών στον Ελλαδικό Χώρο.....	51
Menalon Trail	
Το χρονικό της υλοποίησης.....	56
Menalon Trail εστί.....	59
Τα τμήματα του Menalon Trail.....	61
Οικισμοί.....	77
Μονές.....	93
Αρχαίες Πόλεις.....	105
Κρήνες-Γεφύρια.....	111
Φυσικό Περιβάλλον	
Οπτικές στο χώρο.....	122
Κλίμακα.....	127
Αισθητηριακές Ποιότητες.....	128
Ανάγλυφο.....	135
Υλικότητα.....	143
Οφέλη	144
Ανάγκες	145
Διαγραμματική απεικόνιση ικανοποίησης αναγκών.....	146
Εντοπισμός δυσμενέστερης θέσης.....	148

Ελάτη	
Ιστορικά στοιχεία.....	150
Χάρτες:	
Οδικό δίκτυο.....	152
Ανάπτυξη οικιστικού συνόλου.....	153
Τοπόσημα.....	154
Γειτονιές.....	155
Τυπολογία.....	156
Πρόθεση.....	158
Υπάρχουσα κατασταση.....	159
Masterplan	160
Πυρήνας I.....	162
Πυρήνας II.....	164
Γενική κάτοψη Πυρήνα II & III.....	168
Χώρος διημέρευσης	
Κάτοψη.....	170
Τομή διαμήκης.....	170
Γενική κάτοψη.....	172
Κεντρική όψη.....	172
Όψη εισόδου.....	174
Εγκάρσια τομή.....	174
Ανατολική όψη.....	174
Ξενώνες	
Κάτοψη.....	176
Όψη εισόδου.....	176
Πλάγια όψη.....	177
Διαμήκης τομή.....	177
Γενική κάτοψη.....	177
Φωτορεαλιστικά	178-186
Επίλογος	189
Ευχαριστίες	190
Βιβλιογραφία	192

**“Ένα τοπίο δεν είναι, κάποιο απλώς σύνολο γης, φυτών και
υδάτων, είναι η προβολή της ψυχής
ενός λαού επάνω στην ύλη.”**

Οδυσσέας Ελύτης

Εισαγωγή

Αντικείμενο

Αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής μελέτης αποτελεί η διερεύνηση και καταγραφή του Αρκαδικού τοπίου μέσω ενός δικτύου μονοπατιών που συνθέτουν την πεζοπορική διαδρομή “Menalon Trail” καθώς και η αναβίωση ενός οικιστικού συνόλου με εργαλείο το προαναφερόμενο δίκτυο.

Πιο συγκεκριμένα, το χωρικό πεδίο αναφοράς οριοθετείται από τα ακόλουθα εννιά χωριά της Ορεινής Αρκαδίας: Στεμνίτσα, Δημητσάνα, Ζυγοβίσι, Ελάτη, Βυτίνα, Νυμφασία, Μαγούλιανα, Βαλτεσινίκο, Λαγκάδια. Το Menalon Trail, υλοποιήθηκε μέσω της εθελοντικής εργασίας πολλών ανθρώπων, ντόπιων και μη, που αναγνώρισαν τον φυσικό πλούτο, μαγεύτηκαν από τις φανταστικές αναφορές των ποιητών της Αναγέννησης και τους Αρχαίους Μύθους και θέλησαν να μεταλαμπαδεύσουν όλη αυτή την εμπειρία στο ευρύτερο κοινό. Χρειάστηκαν οι συντονιστικές κινήσεις και το όραμα μιας ομάδας γηγενών, η πολύτιμη εθελοντική εργασία καθώς και η παρουσία χορηγών, που πίστεψαν στο όραμα, με αποτέλεσμα την υλοποίηση της διάνοιξης και σηματοδότησης των διαδρομών. Η άσβεστη φλόγα για τον τόπο και η συνεχής προσπάθεια των ιδρυτών οδήγησε στην απόσπαση της ύψιστης Πιστοποίησης από την ERA, την εισαγωγή του στα Leading Quality Trails BEST OF EUROPE, στην απονομή πολλών επαίνων και στην απόσπαση του GOLD TOURISM AWARD 2018.

Στόχος

Στόχος της ερευνητικής εργασίας είναι η ανάδειξη και η παρουσίαση του Αρκαδικού τοπίου μέσω της επιτόπιας καταγραφής, η μετάδοση της πεζοπορικής εμπειρίας μέσα από τις διαδρομές που συνθέτουν το Menalon Trail καθώς και η αναζήτηση των προοπτικών εξέλιξης του τόπου, μέσω της λειτουργίας και ανάδειξης των διαδρομών αυτών.

Μεθοδολογία

Η πρακτική επιτόπια άσκηση στους Αρκαδικούς οικισμούς κατά τη διάρκεια των σπουδών μας, η εντοπιότητα, η αγάπη για την βιωματική εμπειρία της φύσης και μια αυγουσιτιάτικη πρωινή πεζοπορία στο φαράγγι του Λούσιου αποτέλεσαν το έναυσμα για την επιλογή του ερευνητικού μας πεδίου. Μελετώντας βιβλιογραφικές αναφορές για τον τόπο της Αρκαδίας, την εξέλιξη του χερσαίου τρόπου μεταφοράς και επικοινωνίας ανά τους αιώνες και το δίκτυο της πεζοπορικής διαδρομής του Menalon Trail, αποκτήσαμε ένα πρώτο θεωρητικό υπόβαθρο για να μεταφερθούμε στη συνέχεια στον τόπο.

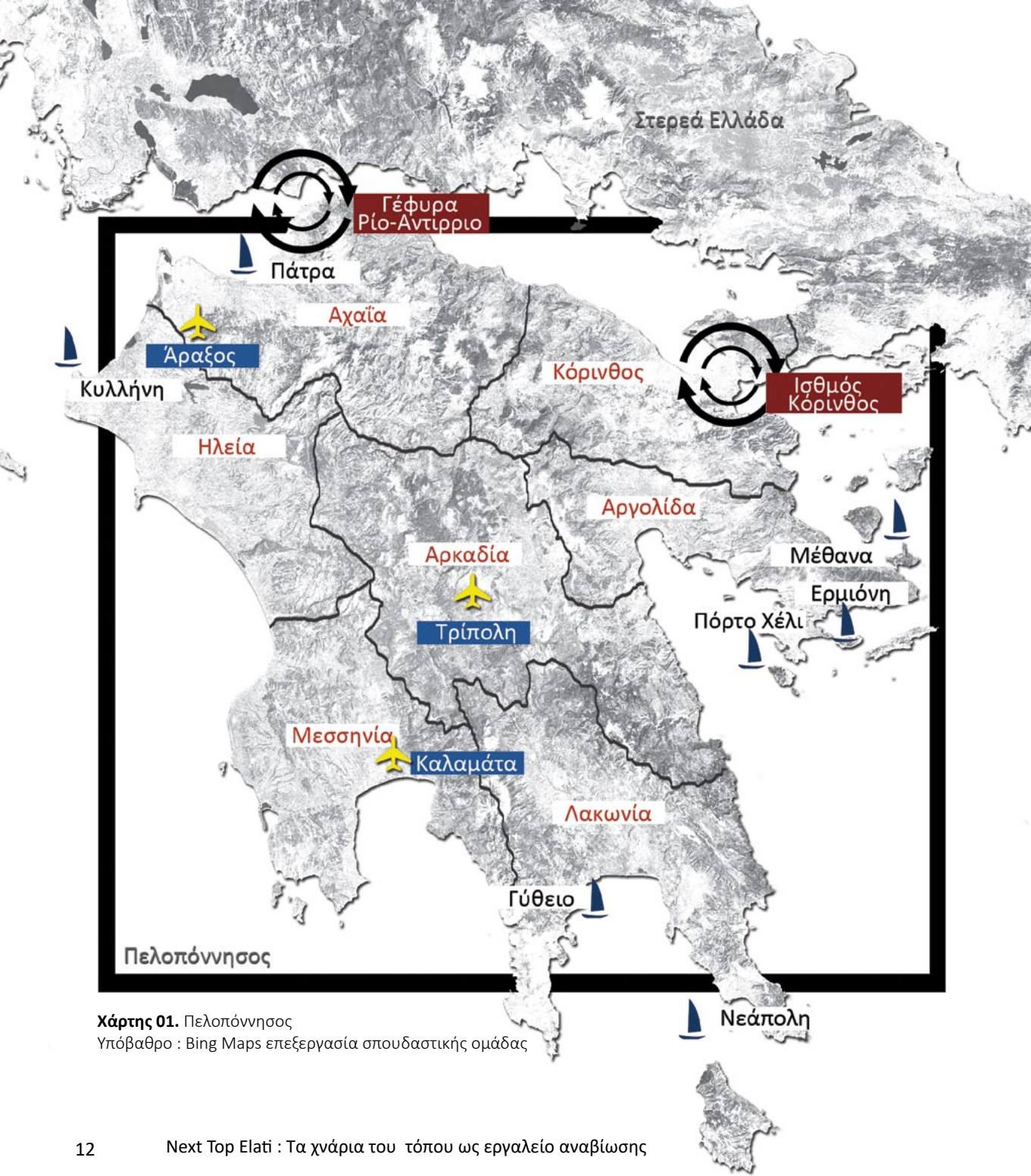
Η συστηματική έρευνα και καταγραφή του τοπιακού συνόλου πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 2017 και διήρκεσε δέκα μέρες. Με ορμητήριο τον οικισμό της Βυτίνας, περιηγηθήκαμε στις διαδρομές του Menalon Trail όπου αφουγκραστήκαμε το τοπίο και καταγράψαμε τις ποιότητές του. Η εξιστόρηση μύθων, ιστορικών γεγονότων και στοιχείων της καθημερινής ζωής των κατοίκων σε σχέση με τον τόπο, συμπλήρωσαν ένα μεγάλο μέρος της βιωματικής μας εμπειρίας. Η συμμετοχή μας στο Πρώτο Πανελλήνιο Συνέδριο Μονοπατιών που διεξήχθη στην Βυτίνα τον Νοέμβριο του 2017 καθώς και του τρίτου Πανευρωπαϊκού Συνεδρίου που διεξήχθη στην Δημητσάνα, μας έδωσαν την δυνατότητα να γνωρίσουμε το πλήθος των οργανωμένων δικτύων στον Ελλαδικό χώρο και τα ευρωπαϊκά πιστοποιημένα μονοπάτια. Έχοντας συλλέξει το απαραίτητο υλικό και με τη χρήση των ψηφιακών χαρτών πραγματοποιήθηκε η χαρτογράφηση των διαδρομών.

Τον Οκτώβριο του 2018, έχοντας αναλύσει το υλικό μας, βρεθήκαμε πάλι στο πεδίο μελέτης αναζητώντας τα σχεδιαστικά εργαλεία που θα έπρεπε να χρησιμοποιήσουμε έτσι ώστε τα οικιστικά σύνολα και το δίκτυο των μονοπατιών να συνεχίσουν να αλληλοτροφοδοτούνται και να αναπτύσσονται αρμονικά με το περιβάλλον.

Εικ. 01. Temple of Olympian Zeus 1937
Πηγή : Διαδικτυακό αρχείο του φωτογράφου Herbert List

_ ο Τόπος _

ο Τόπος

Οι Νομοί
 Αργολίδας | Αρκαδίας | Αχαΐας
 Ηλείας | Κορινθίας | Λακωνίας | Μεσσηνίας

Συνδέσεις
 Ισθμός Κορίνθου | Γέφυγα Ρίου Αντιρίου

Αερολιμένες
 Πολιτικοί _ Καλαμάτας | Αράξου
 Στρατιωτικοί _ Καλαμάτας

Λιμάνια
 Πάτρα | Κυλλήνη | Γυθείο | Ερμιόνη
 Μέθανα | Νεάπολη | Πόρτο Χέλι

Ορεινοί όγκοι
 Ταΰγετος | Κυλλήνη | Χελμός | Ερύμανθος
 Παναχαϊκό | Μαίναλο | Πάρνωνας

Ποτάμια
 Αλφειός | Ερύμανθος | Λάδωνας
 Λούσιος | Κλαδέος | Ελισσώνας
 Γλαύκος | Νέδα | Ευρώτας | Ασωπός

Λίμνες
 Λάδωνα | Μουστού | Τάκα | Τσιβλού
 Καϊάφα | Πηνειού | Δόξα | Στυμφαλία

Αρκαδία

“Αρκαδία, η χώρα των θεών και των μύθων, χώρα των Πελασγών, μητροπολιτική γη των πρώτων αποίκων της Μεσογείου, πατρίδα αντίστασης στην κάθοδο των Δωριέων τον 11ο π.Χ. αιώνα. Γενέτειρα του Δία, της Ήρας, του Ερμή, θεικά τοπία το Λύκαιον όρος, ο Λούσιος ποταμός. Πατρίδα του δύσμορφου θεού Πάνα, που πρόσφερε απλόχερα τον έρωτα και την επιθυμία και που περιφερόταν στο όρη, στις σπηλιές και τα φαράγγια της αρκαδικής γης”^[1]

Εικ. 02. Αρκαδικά Βουνά

Πηγή : Επιτόπια καταγραφή της σπουδαστικής ομάδας Οκτώβριος 2017

[1] Βασίλης Καρδάσης, 2004, ‘Αρκαδία Γενέθλια Γη’, Εκδόσεις Έφεσος, σελ. 8

Κυρίαρχη θέση στη γεωφυσική σύνθεση της Αρκαδίας καταλαμβάνει το όρος Μαίναλο το οποίο εκτείνεται στο μεγαλύτερο μέρος του νομού. Ατελείωτες δασικές εκτάσεις, ποτάμια, απότομες χαράδρες, πολυποίκιλη χλωρίδα και πανίδα αποδίδουν στο σύνολο ένα τοπίο μοναδικού κάλους που δικαίως έχει απασχολήσει ποιητές, ζωγράφους, ερευνητές ανά τους αιώνες.

Μυθολογία

Η κατανόηση του φυσικού περιβάλλοντος γεννάται από μία αρχέγονη εμπειρία της φύσης ως ένα πλήθος φυσικών δυνάμεων στο οποίο αποδίδεται η γέννηση των πάντων μέσα από την ζεύξη του Ουρανού και της Γης. Ο Ησίοδος (800-700 π.Χ.) αναφέρει χαρακτηριστικά «...η Γη εγέννησε πρώτα-πρώτα ίσο με τον εαυτό της τον Ουρανό τον αστερόπληθον, να την σκεπάζει πέρα ως πέρα από παντού...»^[i]. Έπειτα, γεννήθηκαν οι Θεοί και τα μυθικά πλάσματα που συνθέτουν τον πολύμορφο και δυναμικό ενδιάμεσο χώρο. Οι ορεινοί όγκοι ανήκουν στην γη αλλά ορθώνονται μέχρι τον ουρανό, γεγονός που τα καθιστά «τόπους» μέσα στο ευρύτερο τοπίο και αποτελούν το σημείο όπου μπορεί κανείς να διαβεί από την μία κοσμική ζώνη στην άλλη. Το νερό και η βλάστηση, συμπληρώνουν την ιερότητα του τοπιακού αυτού συνόλου καθώς επιλέγονται από τους θεούς ως τόποι κατοικίας και δράσης.

Συνεπώς, το αρχέγονο αίσθημα των Ελλήνων για το φυσικό μεταβαλλόμενο και δυναμικό τοπίο είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την θεϊκή παρουσία, η οποία τον τροφοδοτεί, τον συμπληρώνει, τον προφυλάσσει αλλά και τον εκθέτει στους διάφορους κινδύνους. «Λόγω της ρυθμικής εναλλαγής, της καθαρότητας και της κλίμακας του τοπίου, ο άνθρωπος στην Ελλάδα δε νιώθει ούτε να κατακλύζεται από το περιβάλλον, ούτε να χάνεται μέσα σε αυτό. Μπορεί να έρθει κοντά στη γη και να βιώσει είτε την θαλπωρή, είτε την απειλή της.»^[ii]

Οι Αρκάδες πίστευαν πως ήταν οι μόνοι αυτόχθονες κάτοικοι της Ελλάδας μετά τους Λέλεγες^[iii]. Γενάρχης τους ήταν ο Πελασγός, γιός του Δία και θεωρούσαν ότι ήταν οι πρώτοι άνθρωποι μετά τον Κατακλυσμό. Την αντίληψη αυτήν συμμερίζονταν και επιφανείς ιστορικοί της αρχαιότητας όπως ο Ηρόδοτος, ο Ξενοφώντας, ο Θουκυδίδης και ο Αριστοτέλης ο οποίος υποστηρίζει πως η εγκατάσταση των Αρκάδων έγινε πριν από την εμφάνιση της Σελήνης στο ουράνιο στερέωμα.

[i] Genius Loci, Το πνεύμα του τόπου, Πανεπιστημιακές εκδόσεις ΕΜΠ, 2009α, σελ. 27

[ii] Genius Loci, Το πνεύμα του τόπου, Πανεπιστημιακές εκδόσεις ΕΜΠ, 2009β, σελ. 28

[iii] Οι Λέλεγες ήταν πανάρχαια φυλή στην Ελλάδα στην εποχή των Πελασγών, μία από τις αρχαίες ελληνικές φυλές που ζούσαν στην Ελλάδα, στην περιοχή του Αιγαίου και τη νοτιοανατολική Μικρά Ασία, πριν τον ερχομό των κυρίως ελληνικών φύλων.

Χαρακτηριστικά, ο Πausanίας ο Περιηγητής^[iv] αναφέρει πως οι Αρκάδες αυτοχαρακτηρίζονται «προσέληνοι». Στα Αρκαδικά βουνά ωστόσο, σύμφωνα με την Μυθολογία, διεξήχθη η γιγαντομαχία, γεννήθηκε ο Ζευς καθώς και αρκετοί θεοί του Δωδεκάθεου, έδρασε ο Ηρακλής, μαρτύρησε ο Προμηθέας και ενταφιάστηκαν ο Ορέστης και η Πηνελόπη.

Σύμφωνα με τους αρχαίους Έλληνες, στα βουνά της Αρκαδίας κατοικούσε ο θεός Πάνας, γιος του αγγελιοφόρου των θεών Ερμή και της Νύμφης Δρυόπης. «Αρκάσι γάρ θεών αρχαιότατός τε και τιμώτατος ο Παν»^[v]. Θεωρείται πρότυπο της φυσικής ενέργειας και προστάτης των αρχαιότερων τεχνών εξασφάλισης τροφής, όπως η κτηνοτροφία, η θήρα και η αλιεία. Απεικονίζεται κερασφόρος συμβολίζοντας την δημιουργική και αναπαραγωγική ισχύς, διαθέτει πόδια τράγου που συμβολίζουν την αρσενική γονιμότητα καθώς επίσης γένη και μυτερά αυτιά. Στον Θεό αποδίδεται η αφετηρία της Μαντικής καθώς λειτουργούσε το μαντείο του στην Λυκόσουρα της Αρκαδίας, ενώ από επιγραφές και κείμενα του Πausanία γνωρίζουμε πως χρησιμοδοτούσε μέσω της συζύγου, νύμφης Ερατούς. Η έλξη του προς μία πηγαία μουσική και όρχηση, αλληγορία της κυκλικής φυσικής αρμονίας, ήταν η αφόρμηση του μύθου κατά τον οποίο φέρεται ο Θεός Πάνας να φανέρωσε την κρυψώνα της «Μελαινης Δήμητρος» υποχρεώνοντάς την να τερματίζει τον θρήνο της για την Περσεφόνη και να αποκαταστήσει την καρποφορία της γης.

Το όνομα του Θεού πιθανολογείται ότι ετυμολογείται από την ρίζα πα-, που δηλώνει φύλαξη ή περιποίηση, από την οποία και το ρήμα «πάομαι» (αποκτώ, φυλάσσω), καθώς και το λατινικό αντίστοιχό του «pascο», δηλαδή ποιμαίνω. Μετά την ελληνιστική εποχή, εκδηλώνεται μία επαν-επεξεργασία τής εκ των «πάντων» ερμηνείας του ονόματός του. Εξαιτίας του σύνηχου του ονόματός του με το αντωνυμικό επίθετο «παν» ο Θεός αποκτά ευρέως την διάσταση του Παντός, δηλαδή της ίδιας της Φύσεως και όλων όσων περιέχονται σε αυτήν.

[iv] Ο Πausanίας (110 - 180 μ.Χ.) ήταν Έλληνας περιηγητής και γεωγράφος του 2ου αι. μ.Χ., ο οποίος έζησε στους χρόνους του Αδριανού και του Μάρκου Αυρήλιου. Είναι διάσημος για το Ελλάδαδος περιήγησις, ένα εκτενές έργο που περιγράφει την αρχαία Ελλάδα με μαρτυρίες από πρώτο χέρι και αποτελεί σοβαρό σημείο σύνδεσης μεταξύ της κλασικής φιλολογίας και της σύγχρονης αρχαιολογίας.

[v] Διονύσιος ο Αλικαρνασσεύς Αλικαρνασσός, 60 π.Χ. – 7 π.Χ.: ήταν Έλληνας ιστορικός και δάσκαλος της ρητορικής, ο οποίος ήρθε σε ακμή κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Καίσαρα Αυγούστου.

Ορφικός Ύμνος

«Τον Πάνα καλώ, τον ισχυρό, τον ποιμενικό, το κοσμικόν σύμπαν, τον ουρανό και την θάλασσα και την παμβασίλισσα Γη και το αθάνατον Πυρ, διότι αυτά είναι τα μέλη του Πανός»^[i]

Εικ. 03. Peter Paul Rubens – Pan And Syrinx: An Erotic Chase 1617 Πηγή : Διαδίκτυο

[i] Ελένη Λαδιά Δημήτρης Παπαδίτσας , Ορφικοί ύμνοι –μετάφραση, πρόλογος και σχόλια, Εκδόσεις Καρδαμίτσα, 1984

Αναγέννηση – συσχετισμοί και αναφορές

Η Αρκαδία εμφανίζεται αρχικά στη βουκολική ποίηση^[i] του Βιργιλίου^[ii] (70-19 π.Χ.), με αναφορά στην φυσική πρωτογενή κατάσταση του ανθρώπου σε ένα ιδεατό τοπίο, αυτό της “ουτοπικής Αρκαδίας” με κυρίαρχο στοιχείο τη φυσική ομορφιά και την απόλυτη ευδαιμονία. Οι σκοτεινοί χρόνοι του Μεσαίωνα^[iii] δεν ευνοούν την εν λόγω αναφορά, καθώς αυτή έρχεται σε σύγκρουση με τις συνθήκες της εποχής και τις απόλυτες αντιλήψεις της. Το ενδιαφέρον για την Αρκαδία επανέρχεται μετά από τη σύνδεση της με τη Νεοπλατωνική σχολή της Φλωρεντίας, προσδίδοντας της έντονη πολιτική διάσταση που ενστερνίζεται τις αρχές του ουμανισμού και το ελεύθερο πολιτικό πνεύμα της περιόδου της Αναγέννησης. Η νέα αυτή υπόσταση της Αρκαδίας γίνεται ακόμη πιο ισχυρή όταν εμφανίζεται ως μέσο αμφισβήτησης και κριτικής για τις κοινωνικοπολιτικές συνθήκες των επόμενων χρόνων, δημιουργώντας μεγάλο εύρος αναφορών σε καλλιτεχνικά έργα. Χαρακτηριστική είναι η εμφάνιση του θέματος “et in Arcadia ego” στις εικαστικές τέχνες, φέρνοντας αρχικά ένα συγκαλυμμένο ηθικολογικό μήνυμα το οποίο στη συνέχεια θα χαθεί, επαναπροσδιορίζοντας την ερμηνεία του με βάση τις ιδεολογικές αντιλήψεις της δεδομένης χρονικής στιγμής και απαιτώντας πολιτικό προσανατολισμό ταυτισμένο με πρωτογενή ήθη ισότητας και ελευθερίας.

[i] Η βουκολική ή ποιμενική ποίηση είναι ποίηση που περιγράφει ή εξυμνεί τη ζωή, τα αισθήματα και τα συναισθήματα των βοσκών. Πρωτοπαρουσιάστηκε την εποχή που ο άνθρωπος ήταν δεμένος περισσότερο με τη γη και ο πολιτισμός του ήταν γεωργικός.

[ii] Ο Πόπλιος Βιργίλιος Μάρων (Publius Vergilius Maro, 15 Οκτωβρίου 70 π.Χ - 19 π.Χ), γνωστός ως Βιργίλιος ήταν λατίνος ποιητής της περιόδου του Οκταβιανού Αύγουστου. Το σημαντικότερο ίσως έργο του, η Αινειάδα, θεωρείται το σπουδαιότερο έπος της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας.

[iii] Μεσαίωνας ονομάζεται η χρονική περίοδος της Ευρωπαϊκής ιστορίας, από τον 5ο μέχρι το 15ο αιώνα μ.Χ.. Ξεκίνησε με την κατάρυση του Δυτικού Ρωμαϊκού Κράτους (476 μ.Χ.) ή κατ’ άλλους με το θάνατο του Ιουστινιανού Α’ (565 μ.Χ.), του αυτοκράτορα υπό τον οποίο αναβίωσε η παλαιά ισχύς και έκταση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας.

Μονοπάτια

Η ιστορία των μονοπατιών

Οδός ή δρόμος ορίζεται η λωρίδα χωρικού πεδίου η οποία είναι κατάλληλα διαμορφωμένη ώστε να επιτρέπει την μετακίνηση ανθρώπων και οχημάτων είτε ζωήλατων είτε μηχανοκίνητων. Η διαμόρφωση της οδού στην αρχέγονη μορφή της, γνωστή και με τις ονομασίες ατραπός ή μονοπάτι, συντελέστηκε ήδη από τα προϊστορικά χρόνια, κυρίως από τις αγέλες των ζώων, τα οποία στις καθημερινά επαναλαμβανόμενες μετακινήσεις τους προς την αναζήτηση τροφής και νερού καθώς και στα μεταναστευτικά τους ταξίδια, χάραξαν με τον όγκο και τα πέλματά τους τα πρώτα μονοπάτια.

Τα μονοπάτια (μόνο-πατώ) αποτελούν μη αμαξιτούς δρόμους καθώς διαθέτουν μικρό και κυμαινόμενο πλάτος χωρίς περιορισμό στο ελάχιστο πλάτος καθώς και σημαντικές αυξομειώσεις στην κατά μήκος κλίση του γεγονός που οδηγεί στην διαμόρφωση σκαλοπατιών.

Ένα από τα στοιχεία που ορίζουν λειτουργικά την έννοια της οδού είναι η δημόσια χρήση της. Οι εκάστοτε προύχοντες ή προεστοί των εν λόγω περιοχών, υιοθέτησαν την προσωπική εργασία των κατοίκων ως «υπηρεσία συντήρησης οδών». Σε τακτά χρονικά διαστήματα αναλάμβαναν υπηρεσία και προσφέροντας χειρωνακτική εργασία, συντηρούσαν τα μονοπάτια κόβοντας τα κλαδιά που εμπόδιζαν την διέλευση, καθάριζαν την λωρίδα του δρόμου από τυχόν κατολισθήσεις βράχων και χωμάτων, συντηρούσαν γεφύρια και όποια άλλη εργασία χρειάζονταν να πραγματοποιήσουν για την σωστή διατήρησή τους. Επίσης ήταν υποχρεωμένοι να συντηρούν τις πηγές, αλλά και τους δρόμους που οδηγούσαν προς αυτές. Η εργασία ήταν συλλογική και προσφέρονταν δωρεάν από τους κατοίκους μέχρι τα όρια της κτηματικής περιφέρειας του εκάστοτε οικισμού.

Η ανάπτυξη των οικονομικών και εμπορικών δραστηριοτήτων μεταξύ των οικιστικών συνόλων, κατέστησαν την χρήση φορτωμένων ζώων και ζωηλάτων οχημάτων αναγκαία για την υλοποίησή τους. Το γεγονός αυτό επέβαλε την διαμόρφωση ενός πλέον εξελιγμένου τύπου δρόμου, με αποτέλεσμα να εισαχθούν τα πρώτα κατασκευαστικά στοιχεία οδοποιίας, που αφορούσαν την μελέτη της χάραξης και της κατασκευής τους.

Οι διαφορές στην κατασκευή ενός δρόμου επιβάλλονται από τον χαρακτήρα του χωρικού πεδίου όπως για παράδειγμα : πεδινό, ορεινό, γαιώδες ή βραχώδες έδαφος, την θέση του στο δίκτυο και την κυκλοφοριακή του σημασία.

Ο σεβασμός των Ελλήνων στην ιερότητα του περιβάλλοντος αλλά και το πρακτικό πνεύμα που διακρίνει την οδοποιία τους, αναγνωρίζονται στον τρόπο με τον οποίο αποφεύγουν μεγάλες επεμβάσεις στο τοπίο. Έτσι όπου ο δρόμος συναντά ένα γεωμορφολογικό εμπόδιο όπως είναι ο βράχος, είτε στενεύει σε μια ατραπό είτε το παρακάμπτει αλλάζοντας την χάραξή του.

Όταν η χάραξη της οδού απαιτούσε αναγκαστική διάσπαση βραχώδους περιοχής υπήρχαν οι ακόλουθες δύο εφαρμογές. Στη πρώτη, χρησιμοποιούσαν την φυσική ιδιότητα της συστολής- Διαστολής. Τοποθετούσαν αρκετή ξυλεία στο τμήμα το οποίο ήθελαν να διασπάσουν και άναβαν φωτιά. Μόλις πύρωνε ο βράχος, έριχναν κρύο νερό πάνω του με αποτέλεσμα την ρηγμάτωσή του από την απότομη αλλαγή της θερμοκρασίας. Στην δεύτερη εφαρμογή τοποθετούσαν ξύλινους πείρους σε τρύπες που άνοιγαν με χειροκίνητα τρυπάνια οι οποίοι ήταν συνήθως από κορμό ιδίως (δρυς) δέντρου, αμυγδαλιάς ή πουρναριού. Στην συνέχεια τους εμπότιζαν με ζεστό νερό ώσπου το ξύλο να διασταλεί και να δημιουργήσει ρηγματώσεις στον βράχο. Στην συνέχεια αφαιρούσαν τα τμήματα που επιθυμούσαν.

Αρκετά περάσματα καθιστούσαν δύσκολη ή αδύνατη την ταυτόχρονη προσπέλαση των αντιδιαμετρικών υποζυγίων στο μονοπάτι. Συνεπώς, όταν ένας αναβάτης ή ένα καραβάνι έμπαινε στα στενά περάσματα, ξεφώνιζαν ή πυροβολούσαν στον αέρα. Ο ήχος ήταν το εργαλείο που αντηχούσε και ο αντίλαλος ακουγόταν σ' ολόκληρο το χωρικό πεδίο. Αν δεν ερχόταν ήχος πίσω, τότε καταλάβαιναν ότι ήταν μόνοι τους στην διεύθυνση του μονοπατιού και ξεκινούσαν την πορεία τους στο δύσβατο πέρασμα.

Το οδικό σύστημα της Ορεινής Αρκαδίας ανά τους αιώνες

«Το οδικό σύστημα των αρχαίων Ελλήνων χρονολογείται τουλάχιστον από τον 7ο και 6ο αιώνα π.Χ. Το πιο πυκνό δίκτυο βρίσκεται στην Πελοπόννησο Λακωνία, Αρκαδία, Αργολιδοκορινθία και είναι έργο της Σπάρτης.»^[1]

Οι αρχαίοι Έλληνες δημιούργησαν ένα μοναδικό σύστημα αμαξήλατης επικοινωνίας. Χάραζαν στα βραχώδη μέρη αυλάκια παντού και πάντοτε με σταθερό μετατόχιο 1.40μ. μέσα στα οποία γινόταν η κίνηση της δίτροχης ή τετράτροχη άμαξας τα οποία ονόμαζαν αρματροχιές ή αμαξοτροχιές. Η άμαξα είχε προκαθορισμένη διαδρομή και κινούταν με τους τροχούς της μέσα στις αρματροχιές, χωρίς να μπορεί να λοξοδρομήσει. Τα αυλάκια αυτά είχαν πλάτος από 5 έως 15εκ. και βάθος από 1 έως 30 εκ., ανάλογα με το είδος του πετρώματος.

Το οδικό δίκτυο της Πελοποννήσου χαρακτηρίζεται από τέτοια πυκνότητα και οργανωμένες αμαξήλατες διανοίξεις, με εναλλακτικές παράλληλες διαδρομές στους κύριους άξονες και διαρκή συντήρηση. Υπήρξε έργο της συγκεντρωτικής εξουσίας που ασκούσαν κατά την διάρκεια της Πελοποννησιακής Συμμαχίας, με κινητήρια δύναμη την Σπάρτη.

Τα ελκτικά ζώα δεν είναι άλλα από τα διάφορα ιπποειδή και βοοειδή, ενώ θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι οι αρχαίοι Έλληνες δεν λιθόστρωναν τις οδούς τους. Οι αρματροχιές σώζονται μόνο στα βραχώδη μέρη, αφού προφανώς στα πεδινά εδάφη δεν ήταν εφικτή η διατήρησή τους. Έχουν βρεθεί όμως και αρματροχιές σε χώμα, κατά την ανασκαφή οδών. Σήμερα, αναζητώντας σε κάθε τόπο τις αρματροχιές, μπορούμε να σχεδιάσουμε στο χάρτη επακριβώς τη διαδρομή μιας αρχαίας οδού.

Κατά τους Μεσαιωνικούς χρόνους και την περίοδο της Τουρκοκρατίας, η αμαξήλατη οδός παύει να χρησιμοποιείται με την ίδια ισχύ μιας και η χρήση της άμαξας περιορίζεται κατά πολύ και κυριαρχεί το υποζύγιο. Οι χερσαίες μεταφορές γίνονται αποκλειστικά με τα καραβάνια. Η ανασφάλεια των καιρών υπαγορεύει τη συγκέντρωση μεγάλου αριθμού υποζυγίων. Το υποζύγιο έχει τη δυνατότητα να αλλάξει πορεία ή να διαφεύγει ταχύτερα από την όποια επιβουλή, σ' αντίθεση με τις άμαξες που απαιτούν οδό ειδικής κατασκευής για να μετακινηθούν. Άμαξες, οι γνωστοί αραμπάδες, υπήρχαν μόνο σε πεδινές περιοχές ή στα πέριξ και εντός ενός μεγάλου οικιστικού κέντρου όπως η Τριπολιτσά. Αυτά τα χρόνια κατασκευάζονται αποκλειστικά λιθόστρωτα μονοπάτια, τα γνωστά καλντερίμια.

Το «καλίγωμα» ή αλλιώς η λιθόστρωση του δρόμου —συχνά με «σκάλες» (σκαλοπάτια ανά τακτά διαστήματα), από όπου και το νεότερο τοπωνύμιο Σκάλα— κρίνεται αναγκαίο τόσο στα βραχώδη εδάφη, όσο και στα πεδινά κυρίως για να μην «κόβει» τα πόδια του ζώου μία κοιλότητα βράχου ή η λάσπη αντίστοιχα. Η λιθόστρωση, το «καλίγωμα» ή «καλντερίμωμα», επέβαλε το πετάλωμα των ζώων για την προστασία των οπλών τους, τεχνική που κυριαρχεί στα μέσο-βυζαντινά χρόνια, μία επιπλέον διαφορά από την αρχαιότητα που άφηναν κατά κανόνα απροστάτευτες τις οπλές των ζώων.

Περνώντας στον 20^ο αιώνα, εντοπίζουμε συστηματικές κινήσεις εκσυγχρονισμού και επέκτασης του εθνικού και επαρχιακού οδικού δικτύου τη δεκαετία του 1970. Μέχρι και τις τελευταίες τέσσερις δεκαετίες και σε ορισμένες περιπτώσεις ακόμη και σήμερα, οι απομακρυσμένες περιοχές της ελληνικής υπαίθρου, εξακολουθούν να εξυπηρετούνται από οδικό δίκτυο που εν πολλοίς έχει βασιστεί στη χάραξη διαδρομών και μονοπατιών των αρχαίων χρόνων.

Η μαζική ασφαλτόστρωση υφιστάμενων οδικών δικτύων και η χάραξη νέων, είτε απορρόφησε μεγάλο μέρος των παλαιών διαδρομών είτε διέκοψε τη συνέχειά τους, προκαλώντας μία έμμεση κατάργηση. Πολλά χιλιόμετρα μονοπατιών απαλλοτριώθηκαν ή εγκαταλείφθηκαν γεγονός που οδήγησε στην εξαφάνισή τους από φυσικά αίτια όπως η πυκνή βλάστηση που τα περιβάλλει, οι κατολισθήσεις, οι επιχωματώσεις και η διάβρωση του εδάφους.

[1] Άρθρο:Ταξιδεύοντας στην αρχαία Ελλάδα Γ. Α. Πίκουλας Αν. Καθηγητής Αρχ. Ελλ. Ιστορίας Παν/μίου Θεσσαλίας [ΙΑΚΑ] Εκδότης περιοδικού ΗΟΡΟΣ

Μονοπάτια Ορεινών Δασών και Δασικών Εκτάσεων

Κατηγορίες μονοπατιών

Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Ελληνικού Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, τα μονοπάτια ανάλογα με τη χρήση τους, τις περιοχές προσέγγισης, το μήκος, το βαθμό δυσκολίας και το είδος τους, διακρίνονται στις εξής κατηγορίες: σε μονοπάτια **μεγάλων διαδρομών** και μονοπάτια **μικρών διαδρομών**.

Η πρώτη κατηγορία αναφέρεται σε **διαδρομές μεγάλου μήκους** που διασχίζουν ορεινές και όχι μόνο περιοχές. Εν μέρει συμπίπτουν με επαρχιακούς, αγροτικούς και δασικούς δρόμους ή με παλιά μονοπάτια. Περνούν από βουνά, δάση, ποτάμια, φαράγγια, πηγές, λίμνες, σπήλαια, παραδοσιακούς οικισμούς, γεωλογικούς σχηματισμούς, αρχαιολογικούς και ιστορικούς τόπους, αλλά και από καταλύματα και συγκοινωνιακούς κόμβους και έχουν κατά τμήματα διαφορετικό βαθμό δυσκολίας. Αποτελούν άξονες επικοινωνίας και χρησιμοποιούνται για πολυήμερες εκδρομές 4 έως 40 ημερών. Σε αυτά περιλαμβάνονται τόσο τα **ευρωπαϊκά** όσο και τα **εθνικά μονοπάτια**.

Τα **ευρωπαϊκά μονοπάτια**, είναι μονοπάτια μεγάλων αποστάσεων, τα οποία συνδέουν τις χώρες από το Βόρειο Ακρωτήριο μέχρι την Κρήτη και από τον Ατλαντικό Ωκεανό μέχρι τα Καρπάθια όρη και τη Μαύρη Θάλασσα. Υπάρχουν 12 Ε-διαδρομές, που φέρουν την ονομασία από Ε1 έως Ε12. Σηματοδοτούνται και συντηρούνται από τα μέλη της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Πεζοπόρων European Ramblers Association (ERA). Συνδυάζονται με τις υφιστάμενες εθνικές ή περιφερειακές διαδρομές και δημιουργούν τοπικά δίκτυα που φέρουν τη δική τους σήμανση για τον εύκολο εντοπισμό τους: μπλε ασπίδα με τα κίτρινα αστέρια της Ευρώπης, στη μέση της οποίας είναι το γράμμα Ε και ο αντίστοιχος αριθμός του Ε-μονοπατιού. Κάτω από την ασπίδα σήμανσης, περιλαμβάνεται επίσης η διεύθυνση της ιστοσελίδας της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Πεζοπόρων. Τον Ελλαδικό χώρο διασχίζουν τα Ε4 και Ε6 και συνδέονται με το εθνικό δίκτυο μονοπατιών της χώρας.

Εκτός από τα δυο Ευρωπαϊκά μονοπάτια, η Ελληνική Ομοσπονδία Ορειβασίας Αναρρίχησης (Ε.Ο.Ο.Α.) δημιούργησε **εθνικά μονοπάτια** με συνολικό μήκος 700 χλμ. Η αρίθμηση των μονοπατιών κυμαίνεται από 01-10 για τη Βόρειο Ελλάδα και τη Θεσσαλία, 11-19 για τη Δυτική Ελλάδα και τη Φωκίδα, 21-29 για την Κεντρική Ελλάδα και την Εύβοια, 31-39 για την Πελοπόννησο και 41-49 για την Κρήτη.

Την δεύτερη κατηγορία αποτελούν τα **μονοπάτια μικρών διαδρομών** τα οποία καλύπτουν διάφορες ανάγκες των ορεινών πληθυσμών αλλά και επισκεπτών της φύσης. Περνούν από περιοχές διακεκριμένου ορεινού όγκου ακολουθώντας συνήθως την πορεία «πρόποδες προς κορυφή», περνούν από ορεινά χωριά, ορειβατικά καταφύγια, αναρριχητικά πεδία, φαράγγια και άλλες απομονωμένες διαδρομές. Επίσης περνούν από φυσικά/πολιτιστικά αξιοθέατα και χρησιμοποιούνται για ημερήσιες εκδρομές με μια ή δυο διανυκτερεύσεις σε τουριστικά καταλύματα ή ορειβατικά καταφύγια.

Η κατηγοριοποίηση των μονοπατιών πραγματοποιείται ανάλογα με το σκοπό χρήσης τους σε: **μονοπάτια αναψυχής, εκπαιδευτικά/θεματικά, αθλητικά, διαβίωσης και προσβάσιμα σε ΑμεΑ**.

Τα **μονοπάτια αναψυχής** απευθύνονται κυρίως σε περιπατητές φυσιολάτρεις. Συνεπώς πρέπει να ακολουθούν διαδρομές υφιστάμενων μονοπατιών και μόνο στην περίπτωση που κρίνεται απαραίτητο να ενωθούν δυο μονοπάτια να χαράσσεται και να κατασκευάζεται ένα τμήμα. Τα μονοπάτια αναψυχής έχουν μικρό σχετικά μήκος διαδρομής και ο χρόνος διάσχισής τους κυμαίνεται από μία ώρα έως λίγες ημέρες. Βασική προϋπόθεση στην κατασκευή αυτών των μονοπατιών είναι η καλή και ευδιάκριτη σήμανση, ώστε ο περιπατητής να νιώθει ασφάλεια κι επίσης να είναι ξεκούραστη η διαδρομή για εκείνον. Αυτό σημαίνει ότι το κατάστρωμα πρέπει να είναι διαμορφωμένο κατάλληλα, ομαλό, μαλακό και καθαρό από πέτρες. Τα μονοπάτια αναψυχής διακρίνονται επιπλέον σε: **μονοπάτια βρόγχου**, αν το τέλος της διαδρομής συμπίπτει με την αφετηρία δηλαδή χάραξη κυκλικής διαδρομής και σε **μονοπάτια διάσχισης**, όταν το τέλος της διαδρομής βρίσκεται σε διαφορετικό σημείο από την αφετηρία ή ακόμη και σε άλλη περιοχή.

Τα **εκπαιδευτικά/θεματικά μονοπάτια** περιλαμβάνουν διαδρομές οι οποίες διασχίζουν περιοχές με πολιτιστικά αξιοθέατα όπως αρχαιολογικοί χώροι, πέτρινα γεφύρια κατασκευασμένα με παραδοσιακές τεχνικές της περιοχής, γεφύρια ιστορικής σημασίας, μοναστήρια και γραφικά εκκλησάκια. Ακόμη, προορισμό της διαδρομής μπορεί να αποτελεί κάποιο πολιτιστικό δρώμενο της περιοχής, όπως ένα πανηγύρι ή ένα τοπικό φεστιβάλ, ενώ το ίδιο το μονοπάτι μπορεί να αποτελεί πολιτιστικό αξιοθέατο λόγω της ιστορίας του ή κάποιων άλλων ιδιαίτερων στοιχείων που το χαρακτηρίζουν.

Τα **αθλητικά μονοπάτια** έχουν κοινά χαρακτηριστικά με τα μονοπάτια αναψυχής με τη διαφορά ότι έχουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (βαθμός δυσκολίας, επίστρωση οδοστρώματος κλπ) που τα κάνουν κατάλληλα και ελκυστικά για τρέξιμο, ποδηλασία κ.α. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι να μην υπάρχουν στη διαδρομή σκαλοπάτια ή βαθμίδες. Απευθύνονται ανάλογα με το βαθμό δυσκολίας τους σε δρομείς, ποδηλάτες ή επισκέπτες που επιθυμούν να εξερευνήσουν μια περιοχή ενώ η χρήση τους απαγορεύεται από μηχανοκίνητα μέσα.

Τα **μονοπάτια διαβίωσης** απευθύνονται κυρίως στους κατοίκους της υπαίθρου και εξυπηρετούν ανάγκες πρόσβασης στα πεδία εργασίας τους. Η διαδρομή αφορά σε καλλιεργούμενες εκτάσεις, βοσκοτόπια, κτηνοτροφικές μονάδες και στάνες κλπ. Η χρήση των μονοπατιών διαβίωσης έχει ελαττωθεί σημαντικά λόγω της ερήμωσης της υπαίθρου η οποία προέρχεται από την συρρίκνωση του πρωτογενούς τομέα και της μείωσης της πρωτογενούς παραγωγής στα ορεινά.

Τα μονοπάτια που είναι **προσβάσιμα σε ΑμεΑ** μπορεί να ανήκουν σε μια από τις παραπάνω κατηγορίες μπορεί όμως να είναι και ειδικά μονοπάτια κατασκευασμένα για την εξυπηρέτηση αυτής της ιδιαίτερης κατηγορίας χρηστών για θεραπευτικούς σκοπούς. Στα μονοπάτια ή τμήματα μονοπατιών που χρησιμοποιούνται από εμποδιζόμενα άτομα, πρέπει να ισχύουν ειδικές προδιαγραφές κατασκευής στο κατάστρωμα στα ξεκλειδώματα και στο μήκος της διαδρομής.

Τα **ορειβατικά πεζοπορικά μονοπάτια** έχουν διαφορετικό βαθμό δυσκολίας, ο οποίος καθορίζεται με τους όρους: **εύκολη, μέτρια και δύσκολη πορεία**. Η υψομετρική διαφορά τους υπολογίζεται από το χαμηλότερο έως το υψηλότερο σημείο και το μήκος τους υπολογίζεται οριζοντιογραφικά επί χαρτών ή μετρώντας την κεκλιμένη απόσταση από το σημείο εκκίνησης έως το σημείο του τερματισμού. Το πλάτος τους κυμαίνεται ανάλογα με την αναμενόμενη ένταση χρήσης, το υψόμετρο στο οποίο βρίσκονται καθώς και την κλίση τους.

Η **εύκολη** αφορά μονοπάτια εύκολης διέλευσης, με επαρκές πλάτος και ομαλή κλίση που κρίνεται κατάλληλη για όλες τις ηλικίες και φυσικές καταστάσεις. Ακολουθως η **μέτρια** αφορά μονοπάτια κατάλληλα για ενήλικους, με μέτρια έως καλή φυσική κατάσταση και χαρακτηρίζεται από απότομες αλλαγές στην κλίση καθώς και εναλλαγές του εδάφους του καταστρώματος. Κλείνοντας, η **δύσκολη** αφορά μονοπάτια όπου η διαδρομή γίνεται σε δύσκολο έδαφος και με απότομες αλλαγές στην κλίση ενώ κρίνεται κατάλληλο για ενήλικες με καλή έως πολύ καλή φυσική κατάσταση.

Σήμανση μονοπατιών_Σχεδιασμός και τοποθέτηση

Σύμφωνα με την Ελληνική Ομοσπονδία Ορειβασίας και Αναρρίχησης, τα μονοπάτια κάθε βουνού, εκτός από εκείνα των μεγάλων διαδρομών, χαρακτηρίζονται ανάλογα της σπουδαιότητάς τους με ένα χρώμα και ένα γεωμετρικό σχήμα. Τα κύρια σημασμένα μονοπάτια διαθέτουν τετράγωνο σχήμα ενώ τα δευτερεύοντα τρίγωνο. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην περίπτωση όπου τα δευτερεύοντα είναι αρκετά, χρησιμοποιούνται ακόμα ο κύκλος και το ορθογώνιο. Κύριο χρώμα είναι το κόκκινο και μετά το κίτρινο, ενώ ακολουθούν ανάλογα της σπουδαιότητας και του πλήθους των μονοπατιών το πράσινο, το μπλε, το πορτοκαλί και το μωβ.

Εικ. 04. Σήμανση με κόκκινη πινακίδα στο Menalon Trail

Πηγή : Επιτόπια καταγραφή της σπουδαστικής ομάδας Οκτώβριος 2017

Τα χαρακτηριζόμενα μονοπάτια μεγάλων διαδρομών (εθνικά μονοπάτια) ή μεγάλων αποστάσεων (ευρωπαϊκά μονοπάτια) χρησιμοποιούν το σχήμα του ρόμβου και χρώμα το βαθύ κόκκινο σε άσπρη τετράγωνη βάση. Μέσα στο ρόμβο γράφεται ο αριθμός του μονοπατιού.

Όλες οι πινακίδες που χρησιμοποιούνται για τη σήμανση των μονοπατιών βάζονται με βαθύ κίτρινο ανακλαστικό χρώμα. Τα γράμματα και τα διάφορα σύμβολα στις πινακίδες (σταθμοί, καταφύγια, ξενώνες, καταστήματα, ερημοκλήσια, αξιοθέατα κ.ά.) βάζονται με μαύρο χρώμα ή με βαθύ λαδί. Εξαίρεση γίνεται στις πινακίδες που το χαρακτηρισμένο μονοπάτι έχει κίτρινο χρώμα. Τότε στην πινακίδα θα μπει γύρω από το σύμβολο μία άσπρη λωρίδα.

Το σημάδεμα των μονοπατιών με το χρώμα τους γίνεται στους κορμούς των δέντρων ή σε βράχια αν δεν υπάρχουν δέντρα. Τα σήματα είναι πολύ ευδιάκριτα αν γίνουν πάνω σε άσπρο φόντο (τετράγωνο σχήμα 15x15 εκ.). Ιδιαίτερα αυτό επιβάλλεται όταν το διακριτικό χρώμα του μονοπατιού είναι το κίτρινο. Για το λόγο αυτό πρέπει όλα τα σημεία που θα μπουν τα σήματα, κορμοί δέντρων ή βράχια, να βαφτούν, όταν θα είναι στεγνά από υγρασία, με άσπρο ανθεκτικό χρώμα και σε μεγαλύτερη διάσταση από το σήμα, μία εβδομάδα πριν, ή όταν το πρώτο χρώμα έχει στεγνώσει αρκετά.

Τα χρώματα που χρησιμοποιούνται στη σήμανση των μονοπατιών πρέπει να αντέχουν στις σκληρές καιρικές συνθήκες των βουνών. Πιο κατάλληλα ως τώρα έχουν αποδειχθεί τα χρώματα βαφής των αυτοκινήτων. Εάν χρησιμοποιηθούν ανακλαστικά χρώματα, λόγω της διάβρωσής τους από την βροχή, πρέπει όταν το χρώμα στεγνώσει καλά, να περαστεί από πάνω ένα στρώμα διαφανούς ακρυλικού.

Μεταλλικά σήματα μιας όψης καρφώνονται σε δέντρα που βρίσκονται δίπλα στο μονοπάτι, το δασικό ή ημιονικό δρόμο και κάθετα στον άξονα πορείας, ώστε να φαίνονται από μακριά. Εάν δεν είναι δυνατή η τοποθέτηση των σημάτων σε δέντρα, τότε τοποθετούνται σήματα διπλής όψης σε στύλους 1μ. ή 1.20μ. που εγκιβωτίζονται σε βάσεις από τσιμέντο. Η απόσταση των σημάτων αυτών μπορεί να φθάσει και τα 250-300μ. ανάλογα με τις συνθήκες.

Στις διασταυρώσεις και διακλαδώσεις κρίνεται αναγκαία η σωστή τοποθέτηση της σήμανσης, ώστε ο πεζοπόρος να είναι βέβαιος ότι ακολουθεί το σωστό δρόμο. Σε περιοχές όπου το μονοπάτι είναι δυσδιάκριτο η σηματοδότηση πρέπει να είναι πυκνή, ακόμα και κάθε 3 - 5μ. Τα σήματα που καταστρέφονται από κυνηγούς και ξυλοκόπους, λόγω ανάπτυξης του δέντρου ή άλλης αιτίας, αντικαθίστανται από σήματα με χρώμα.

Εικ. 05. Εναρκτήρια σήμανση με γενικές πληροφορίες στο Menalon Trail
Πηγή : Επιτόπια καταγραφή της σπουδαστικής ομάδας Οκτώβριος 2017

Η συστηματική και ορθή σήμανση στα μονοπάτια κρίνεται αναγκαία για την ασφαλή και άνετη περιήγηση του περιπατητή καθώς εξασφαλίζει την ορθή πληροφορία ως προς τον προσανατολισμο, τους βασικούς κανόνες συμπεριφοράς και τους πιθανούς κινδύνους με τους οποίους μπορεί να βρεθεί αντιμέτωπος στην διαδρομή.

Τα είδη σήμανσης και πληροφόρησης που τοποθετούνται στα δασικά μονοπάτια είναι κιόσκια στην αφετηρία και στο τέλος της κάθε διαδρομής που παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την κλίμακα του χάρτη που απεικονίζουν, την πορεία του μονοπατιού, τα κύρια χαρακτηριστικά της διαδρομής και τα σημεία ενδιαφέροντος. Ακόμη αναφέρουν τον υπεύθυνο φορέα, τα στοιχεία επικοινωνίας, τα τηλέφωνα έκτακτης ανάγκης καθώς και τους κανόνες συμπεριφοράς και τους πιθανούς κινδύνους.

Σε επιλεγμένα σημεία της διαδρομής τοποθετούνται πινακίδες με πληροφορίες για στοιχεία του δάσους όπως φυτά, πετρώματα, ιστορικά και πολιτιστικά στοιχεία. Σε όλο το μήκος της διαδρομής τοποθετούνται πινακίδες κατεύθυνσης που φέρουν βέλος και υποδεικνύουν την κατεύθυνση της διαδρομής. Η τοποθέτησή τους κρίνεται αναγκαία σε όλες τις διασταυρώσεις της διαδρομής με άλλα μονοπάτια, δρόμους ή οτιδήποτε άλλο μπορεί να δημιουργήσει δίλημμα στον περιπατητή ως προς την πορεία του μονοπατιού. Κλείνοντας, στο τέλος κάθε χιλιόμετρου τοποθετείται μία μικρή πινακίδα θέσης που δείχνει την απόσταση που διανύθηκε και την απόσταση μέχρι το τέλος καθώς και το υψόμετρο της θέσης σε μέτρα.

Εκτός από την σήμανση, τα μονοπάτια δύναται να παρέχουν υποδομές με τον κατάλληλο εξοπλισμό ώστε να εξασφαλίζουν την μέγιστη ικανοποίηση των αναγκών που προκύπτουν στον περιπατητή. Τα **σκυβαλοδοχεία**, τοποθετημένα στην αφετηρία και την λήξη της διαδρομής, παραλαμβάνουν τα απορρίμματα των περιπατητών. Σε παράπλευρα ανοίγματα που δημιουργούνται κατά μήκος της διαδρομής και παρέχουν σκιά και καλή θέα τοποθετούνται **παγκάκια** η αξιοποιούνται οι **φυσικές πέτρες** για την δημιουργία χώρων στάσης και παρατήρησης. Ακόμα, σε αχρησιμοποίητες πηγές νερού διαμορφώνονται **βρύσες με πόσιμο νερό**, ώστε να μπορεί ο περιπατητής να προμηθευτεί και να συνεχίσει την περιήγησή του.

Συντήρηση μονοπατιών

Η συντήρηση μονοπατιών στοχεύει στη διατήρηση σε ικανοποιητική κατάσταση όλων των κατασκευών, του καταστρώματος του μονοπατιού, της βλάστησης, της καθαριότητας του μονοπατιού και του γύρω χώρου καθώς και των συνθηκών ασφαλείας των χρηστών. Οι εργασίες ξεκινούν από την αρχή του έτους με σκοπό την επιδιόρθωση των βλαβών πριν από την περίοδο αιχμής. Σε κάθε μονοπάτι γίνεται ένας καθολικός έλεγχος όπου για τα χαμηλά και μεσαία υψόμετρα συντελείται τον Ιανουάριο ενώ για υψόμετρα πάνω από 1000 μέτρα μόλις λιώσει ένα μεγάλο ποσοστό χιονιού. Στο μέσο της περιόδου αιχμής συνήθως τον μήνα Ιούλιο επιδιορθώνονται στοιχεία του εξοπλισμού που αναφέρονται από τους περιπατητές, ενώ μετά την περίοδο αιχμής, δηλαδή από τον μήνα Οκτώβριο πραγματοποιούνται έκτακτοι έλεγχοι όταν υπάρχει εύλογη υποψία ότι έχουν προκληθεί ζημιές και στην περίπτωση που οι καιρικές συνθήκες το επιτρέπουν.

Εικ. 06. Συντήρηση διαδρομής Menalon Trail Μάιος 2017
Πηγή : Facebook _Menalon Trail

Εικ. 07. Λογότυπο Ευρωπαϊκής Ένωσης Πεζοπορίας
Πηγή: Διαδίκτυο

Best of Europe

Πιστοποίηση Μονοπατιών Leading Quality Trails – Best of Europe

Η Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Πεζοπόρων ERA εντάσσει τα καλύτερα δίκτυα μονοπατιών στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μονοπατιών Κορυφαίας Ποιότητας Leading Quality Trails. Η πιστοποίηση αφορά την ποιότητα, την τεχνική επάρκεια, την ασφάλεια και την αξιοπιστία των δικτύων που αθροίζουν πάνω από 50 συνεχόμενα χιλιόμετρα. Η διαδικασία αξιολόγησης βασίζεται σε μια μεθοδολογία που συνέταξε η Γερμανική Ομοσπονδία Πεζοπορίας και υιοθετήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Πεζοπορίας. Η ισχύς της πιστοποίησης ξεκινά από την ημέρα της απονομής της και διαρκεί 3 χρόνια. Ο φορέας διαχείρισης του μονοπατιού δεσμεύεται ότι στην διάρκεια ισχύος της πιστοποίησης θα διατηρεί σε άριστη κατάσταση το δίκτυο και τις υποδομές του ενώ ακόμα οφείλει να συντάσσει περιοδικές επιθεωρήσεις των υποδομών και να τις αποστέλλει στην ERA (European Ramblers Association).

Για την απόσπαση της πιστοποίησης, κάθε μονοπάτι πρέπει να ανταποκρίνεται σε έναν κατάλογο κριτηρίων που έχουν τεθεί από την ERA και να συμπληρώνει έναν ελάχιστο αριθμό μονάδων για κάθε μία από τις τρεις κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει τα κριτήρια για κάθε τέσσερα χιλιόμετρα τα οποία αφορούν τον τύπο του καταστρώματος, την σήμανση, το τοπίο και την φύση, τον πολιτισμό και το ανθρωπογενές περιβάλλον. Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει τα κριτήρια των ημερησίων διαδρομών τα οποία σχετίζονται με την ασφάλεια, τον βαθμό δυσκολίας την διαμονή και την εστίαση, ενώ η τρίτη κατηγορία περιλαμβάνει κριτήρια ως προς το σύνολο της διαδρομής με κεντρικό κριτήριο το συνολικό του μήκος και τις ποσοστιαίες ποιότητές του.

Η πιστοποίηση συντελεί στην αυξανόμενη επισκεψιμότητα των μονοπατιών μέσω την προβολής και των υπηρεσιών που παρέχουν στους περιπατητές. Μέχρι σήμερα έχουν πιστοποιηθεί 14 δίκτυα σε όλη την Ευρώπη, εκ των οποίων τα τρία βρίσκονται στον ελλαδικό χώρο και παρουσιάζονται συνοπτικά στη συνέχεια:

Kullaleden

Gendarmsti

Ηνωμένο Βασίλειο

Πολωνία

Ρωσία

Γερμανία

Escapardenne Eisleck Trail

Moselsteig

Mullerthal Trail

Ουκρανία

Veldenzwanderweg

Zeugenbergrunde

Albtrefgänger

Lechweg

Ρουμανία

Γαλλία

Βουλγαρία

Ιταλία

Ισπανία

Πορτογαλία

Ελλάδα

Τουρκία

Rota Vicentina

Ursa Trail

Menalon Trail

Andros Route

Χάρτης 03.

Πιστοποιημένα Μονοπάτια Leading Quality Trails – Best of Europe

Υπόβαθρο : Bing Maps επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

Kullaleden

Το Kullaleden χωροθετείται στη χερσόνησο Kullahalvön της νότιας Σουηδίας με εκκίνηση από το Helsingborg και κατάληξη στο Utvälinge. Το μήκος του ανέρχεται στα 70 χιλιόμετρα και προσφέρει μεγάλη ποικιλία εμπειριών καθώς ο περιπατητής έρχεται σε επαφή με το μεσαιωνικό κέντρο της πόλης του Helsingborg, το γνωστό παλάτι Sofiero κ.α.

Εικ. 08. Απεικόνιση μονοπατιού στην χερσόνησο Kullahalvön
Πηγή : Διαδίκτυο

Gendarmstien

Το μονοπάτι του Gendarmstien είναι μια εύκολη παραλιακή πεζοπορική διαδρομή κατά μήκος των Δανικών-Γερμανικών συνόρων και αποτελείται από 74 χιλιόμετρα. Είναι ένα από τα πιο όμορφα μονοπάτια πεζοπορίας στη Δανία και ακολουθεί το γραφικό τοπίο κατά μήκος της ακτής του Φιόρδ του Flensborg. Ήταν σε χρήση από το 1920 έως το 1958, όταν κάθε χωροφυλακή περιπολούσε ένα συγκεκριμένο τμήμα της ακτογραμμής. Ο περιπατητής πεζοπορώντας έρχεται σε επαφή με ιστορικά και πολιτιστικά τοπία, την βιομηχανική κληρονομιά, την παρθένα φύση, τα πεδία μάχης του πολέμου του 1864 στο Dybbøl καθώς και σπουδαία παραδείγματα δανικής και γερμανικής αρχιτεκτονικής.

Εικ. 09. Απεικόνιση μονοπατιού στα σύνορα Δανίας-Γερμανίας
Πηγή : Διαδίκτυο

Escapardenne Eislek Trail & Lee Trail

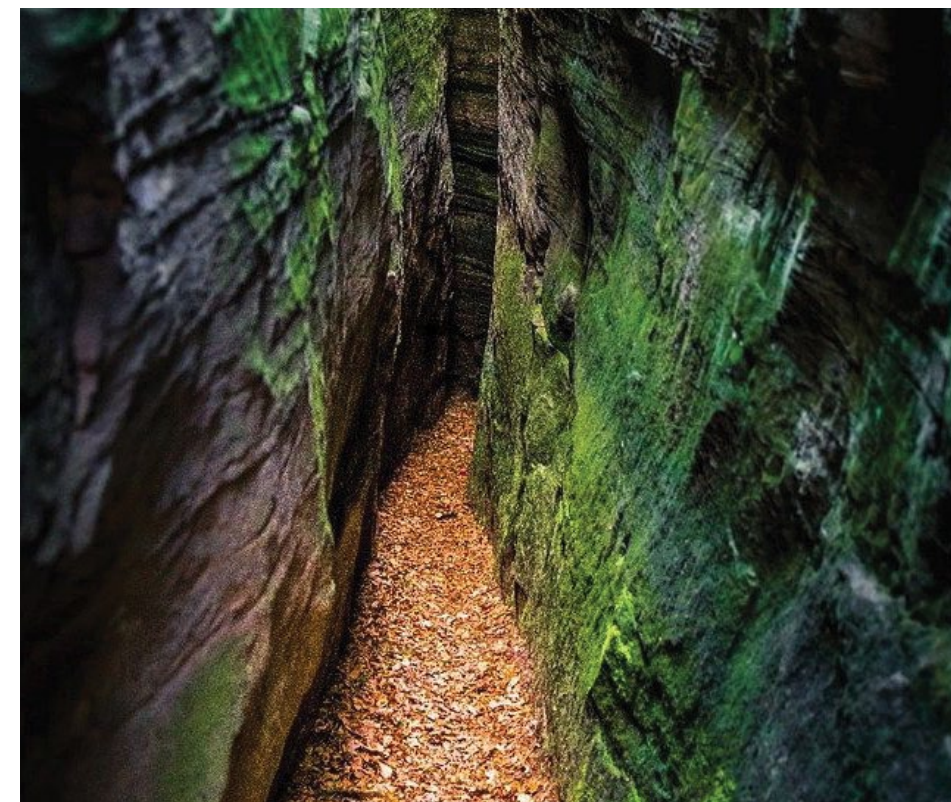
Αποτελούν τα δύο πρώτα πιστοποιημένα μονοπάτια της Ευρώπης με συνολικό μήκος 159 χιλιόμετρα. και διαθέτουν συνολικά 8 στάδια. Διασχίζουν τις Αρδέννες του Βελγίου και Λουξεμβούργου. Το μικρότερο Trail Lee οδηγεί σε στενά μονοπάτια που περνούν από αμέτρητες κορυφογραμμές, από τις κοιλάδες των ποταμών Sauer και Wiltz πριν τελικά ενταχθεί στο διασυνοριακό μονοπάτι Eislek. Το μονοπάτι Eislek ξεχωρίζει για την παρθένα φύση και την πλούσια πολιτιστική κληρονομιά.

Εικ. 10. Θέα προς την κοιλάδα του ποταμού Sauer
Πηγή : Διαδίκτυο

Mullerthal Trail

Το μονοπάτι Mullerthal Trail οδηγεί μέσα από τα ποικίλα τοπία της περιφέρειας Mullerthal - Λουξεμβούργου Μικρής Ελβετίας και αποτελείται από τρία πεζοπορικά τμήματα συνολικής έκτασης 112 χιλιομέτρων. Η διαδρομή 1 παρέχει την εναλλαγή τοπίων με βράχια, δάση και λιβάδια. Η διαδρομή 2 οδηγεί στην καρδιά της Μικρής Ελβετίας του Λουξεμβούργου και φέρνει τους πεζοπόρους σε θαυματικούς βραχώδεις σχηματισμούς. Η διαδρομή 3 χαρακτηρίζεται όχι μόνο από τα βράχια αλλά κυρίως από μαγευτικές κοιλάδες και τα επιβλητικά κάστρα.

Εικ. 11. Πέρασμα από βραχώδη σχηματισμό κατά μήκος του μονοπατιού MullerthalTrail
Πηγή : Διαδίκτυο

Moselsteig

Το Moselsteig ξεκινά από τη πόλη Perl που βρίσκεται στα σύνορα Γαλλίας, Γερμανίας Λουξεμβούργου με τερματισμό στην την εκβολή του ποταμού Μοζέλα στο Koblenz της Γερμανίας. Το μήκος της διαδρομής είναι 365 χιλιόμετρα και αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα μονοπάτια μεγάλων αποστάσεων στη Γερμανία. Διαθέτει 24 στάδια και ο περπατητής μπορεί να έρθει σε επαφή με τα δάση, τους αμπελώνες, την ιστορία και να γευτεί το περίφημο κρασί Moselle.

Εικ. 12. Μονοπάτι Moselsteig
Πηγή : Διαδίκτυο

Veldenz Wanderweg

Το Veldenz Wanderweg αναπτύσσεται σε 59,7 χιλιόμετρα με αφετηρία το χωριό Thallichtenberg και κατάληξη την μικρή πόλη Lauterecken της Γερμανίας. Ο περπατητής έρχεται σε επαφή με την χλωρίδα και την πανίδα του τόπου, επισκέπτεται το φυσικό καταφύγιο “Mittagsfels”, το κάστρο Lichtenberg, το κάστρο Reipoltskirchen με το μονοπάτι των γλυπτών και το κάστρο Veldenz στο Lauterecken.

Εικ. 13. Κάστρο Lichtenberg
Πηγή : Διαδίκτυο

Albtraufgänger

Το Albtraufgänger αναπτύσσεται σε 113 χιλιόμετρα στην Σουηβία της Γερμανίας. Ο περιπατητής έχει την δυνατότητα να επισκεφτεί τα χιονοδρομικά κέντρα, τα βοτανικά λιβάδια ορχιδέας, τα σπήλαια και τα εντυπωσιακά ερείπια κάστρων. Τα προεξέχοντα πετρώματα χαρακτηρίζουν την περιοχή της Σουηβίας από και προς την πόλη Wiesensteig.

Εικ. 14. Διαδρομή κατά μήκος προεξέχοντος πετρώματος
Πηγή : Διαδίκτυο

Zeugenbergrunde

Το Zeugenbergrunde βρίσκεται στο βόρειο τμήμα της Βαυαρίας και αποτελεί ένα κυκλικό μονοπάτι μήκους 48,3 χιλιομέτρων που χωρίζεται σε τέσσερα στάδια. Ο περιπατητής έρχεται σε οπτική επαφή με τα μεγαλοπρεπή “βουνά των Μαρτύρων” (Zeugenberge: αρχαία υπολείμματα πρώην ωκεανού), τις μεγάλες κοιλάδες και πεδιάδες που προέκυψαν από τη διάβρωση εκατομμυρίων ετών καθώς και τα πολιτιστικά αξιοθέατα της αρχαίας πόλης Παλαιστίνης.

Εικ. 15. Θέαση καταμήκος του μονοπατιού Zeugenbergrunde
Πηγή : Διαδίκτυο

Lechweg

Το Lechweg διανύει απόσταση 125 χιλιομέτρων στις Άλπεις και οδηγεί από τη λίμνη Formarinsee κοντά στην κοινότητα του LechamArlberg στο Lichtenstein, στην περιοχή του φυσικού πάρκου LechValley-Reutte και στους καταρράκτες Lech στο Fuessen στο Allgaeu της νότιας Γερμανίας.

Εικ. 16. Ανυψωτική Γέφυρα της Αυστρίας κατά μήκος της διαδρομής
Πηγή : Διαδίκτυο

Rota Vicentina

Η Rota Vicentina είναι ένα δίκτυο πεζοπορικών μονοπατιών στην Νοτιοδυτική Πορτογαλία, συνολικού μήκους 400 χιλιομέτρων στα παράλια της Νότιας Ευρώπης. Περιέχει τον Ιστορικό Δρόμο, το Μονοπάτι των Ψαράδων και αρκετές κυκλικές διαδρομές που εισάγουν τον περιπατητή στον αυθεντικό αγροτικό πολιτισμό και στην επαφή του με την ακτογραμμή που ορίζεται από το Alentejo και το Natural Park Coast Vicentina.

Εικ. 17. Θέα προς νοτιοδυτική ακτή της Πορτογαλίας
Πηγή : Διαδίκτυο

Δίκτυα μονοπατιών στον Ελλαδικό χώρο

Τόσο στην Ηπειρωτική όσο και στη Νησιωτική Ελλάδα παρατηρείται πλήθος δικτύων μονοπατιών που προσφέρονται για περιπατητικό τουρισμό. Η χώρα μας μετρά, όπως έχει ήδη αναφερθεί, τρία πιστοποιημένα μονοπάτια από την Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Πεζοπόρων (ERA) τα οποία είναι: **το Menalon Trail** στην ορεινή Αρκαδία της Πελοποννήσου, **το Andros Routes** στο νησί της Άνδρου και **το Ursa Trail** στο Μέτσοβο της Ηπείρου.

Εκτός από τα παραπάνω, την πιστοποίηση διεκδικούν επίσης τέσσερα δίκτυα μονοπατιών: της **Ξάνθης**, της **Ηπείρου**, της **Χίου** και της **Σκιάθου**. Κάθε ένα από τα προαναφερόμενα δίκτυα προσπαθεί να εξασφαλίσει την επάρκεια του στα κριτήρια που θέτει η ERA ώστε μέσω του περιπατητικού τουρισμού, να προβληθεί ο τόπος, η κουλτούρα και η ιστορία του εντός και εκτός των ελληνικών συνόρων.

Μικρότερα δίκτυα πεζοπορικών διαδρομών εντοπίζουμε στην: **Αίγινα, Καστοριά, Κάρπαθο, Σίφνο, Κύθηρα, Σέριφο, Αμοργό, Εύβοια, Μονεμβάσια, Παγγαίο Όρος, Δράμα, Πρέσπες, Κεφαλονιά** και αλλού, τα οποία συνεργαζόμενα με εξειδικευμένους συνεργάτες όπως οι AnaDigit και οι Paths of Greece, αποκτούν λογότυπο, πινακίδες σήμανσης, καθώς και αναλυτικούς ψηφιακούς και αναλογικούς χάρτες των χαρτογραφημένων διαδρομών τους που τα κάνουν ελκυστικά για τους λάτρεις της πεζοπορίας.

Εικ. 18. Στιγμιότυπο διαδρομής από το δίκτυο μονοπατιών στη Χίο
Πηγή : Φωτογραφικό υλικό από το 1ο Πανελλήνιο Συνέδριο Μονοπατιών, Βυτίνα Νοέμβριος 2017

Andros Route

Η διαδρομή μήκους 100 χιλιομέτρων της Άνδρου την διατρέχει από βορρά προς νότο και προσφέρει μια εκπληκτική ποικιλία στον περιπατητή από: σκιερά δάση βελανιδιάς, αειθαλή σφεντάμια και αρχαία ελαιόδεντρα, πράσινες κοιλάδες, φαράγγια και καταρράκτες. Η διαδρομή επικαλύπτεται από ένα αρχαίο δίκτυο άρδευσης από πέτρινους σωλήνες, σε συνδυασμό με ερείπια από νερόμυλους, πέτρινες γέφυρες και αλώνια, τα οποία αποκαλύπτουν την υδάτινη παράδοση και το αγροτικό παρελθόν της Άνδρου. Ο περιπατητής έρχεται σε επαφή με γραφικά χωριά, παρεκκλήσια, ιστορικά μοναστήρια, ερείπια αρχαίων πόλεων και ναών.

Εικ. 19. Διαδρομή στην Άνδρο με θέα το Αιγαίο
Πηγή: Διαδίκτυο

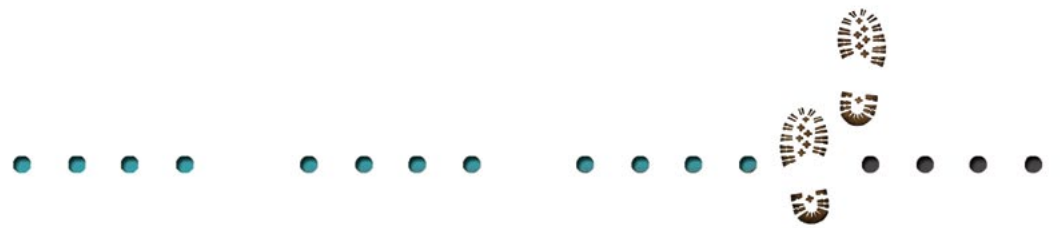
Ursa Trail

Το Ursa Trail βρίσκεται στο Μέτσοβο της Ηπείρου. Αποτελεί την πεζοπορική διαδρομή 40 χιλιομέτρων και χωρίζεται σε 4 διαδοχικές ημερήσιες ενότητες. Διέρχεται από ιστορικά μονοπάτια και μνημεία αισθητικής και φυσικής ομορφιάς. Το όνομα Ursa προέρχεται από τη βλάχικη διάλεκτο και σημαίνει «αρκούδα». Η περιοχή είναι ο βιότοπος της καφέ αρκούδας και μέσα από το μονοπάτι, ο πεζοπόρος έρχεται σε επαφή με το οικοσύστημά της και ευαισθητοποιείται σε θέματα που αφορούν την προστασία του είδους της και του περιβάλλοντος.

Στη συνέχεια, θα εστιάσουμε στο Menalon Trail.

Εικ. 20. Πινακίδα σήμανσης κατά μήκος των μονοπατιών της Ηπείρου
Πηγή: Διαδίκτυο

MenalonTrail

Το χρονικό της υλοποίησης

Χρειάστηκε το όραμα και η αγάπη ενός ανθρώπου για τον τόπο, ως δομικά συνθετικά εργαλεία της ανάπτυξης της κεντρικής ιδέας του Menalon Trail. Ο λόγος γίνεται για τον Ιωάννη Λαγό, όπου το 1988 δημοσίευσε το πρώτο κείμενό του που αφορούσε την αξιοποίηση των μονοπατιών παρουσιάζοντας τα κοινωνικά και οικονομικά οφέλη για τους οικισμούς της ορεινής Αρκαδίας. Το όραμά του δεν κατάφερε να πείσει τους κατοίκους της Στεμνίτσας, από την οποία κατάγεται. Η σκέψη του ωστόσο θεωρήθηκε οπισθοδρομική καθώς η ανάπτυξη του οδικού δικτύου και η διάνοιξη κεντρικών οδικών αρτηριών προσέφερε πιο γρήγορες και άνετες μετακινήσεις μέσω αγροτικών και επιβατικών αυτοκινήτων στους ίδιους και η ιδέα της επιστροφής στα ορεινά μονοπάτια φαινόταν πλέον απαρχαιωμένη. Η δράση του ίδιου με μια ομάδα ανθρώπων που αγαπούσαν τον τόπο μέσα στα επόμενα 23 χρόνια περιορίστηκε στην διάνοιξη και αξιοποίηση μικρών τμημάτων περιμετρικά της Στεμνίτσας.

Το 2011, ο ίδιος μαζί με τον Γεώργιο Κούλαλη, επισκέφτηκαν την Αόστα στις Ιταλικές Άλπεις όπου μελέτησαν τον τρόπο με τον οποίο επαναχρησιμοποιείται το δίκτυο των μονοπατιών στις Ευρωπαϊκές χώρες και τις θετικές επιπτώσεις του ως προς τους κατοίκους και τις κοινωνίες αυτών. Έπειτα, σε συνεργασία με τον Σύλλογο Αρκάδων Ορειβατών & Οικολόγων (Σ.Α.Ο.Ο) ξεκίνησε η διάνοιξη του πρώτου τμήματος του συνολικού Μονοπατιού που είχε ως αφετηρία την Στεμνίτσα και κατάληξη την Χαράδρα του Λούσιου ποταμού, το οποίο παρέμενε απροσπέλαστο για τριάντα χρόνια. Το τουριστικό και περιπατητικό ενδιαφέρον εντάθηκε με την ολοκλήρωση της διάνοιξης του προαναφερόμενου τμήματος, γεγονός που οδήγησε στην εν μέρει αλλαγή του τρόπου σκέψης των γηγενών και στην αναζωπύρωση της φλόγας του οράματος.

Τον Δεκέμβριο του 2013, στο συνέδριο Ορεινής Πεζοπορίας που διεξήχθη στο Όλυμπο, ο Ιωάννης Λαγός παρουσίασε τα μονοπάτια του αρκαδικού τοπίου αποσπώντας από τους αρμόδιους φορείς, όλα εκείνα τα στοιχεία που πρέπει να πληρεί ένα πιστοποιημένο μονοπάτι σύμφωνα με τους ευρωπαϊκούς κανονισμούς ώστε να εξασφαλίζεται η ασφάλεια του περιπατητή και η ποιότητα της διαδρομής. Η υλοποίηση του οράματος αποτελούσε πλέον μια πραγματικότητα. Η διάνοιξη του Menalon Trail πραγματοποιήθηκε από τον Απρίλιο του 2014 έως τον Φεβρουάριο του 2015, σύμφωνα με τις οδηγίες του συνεδρίου από μια ομάδα εθελοντών της Ανατολικής Γορτυνίας, τον Σύλλογο

Αρκάδων Ορειβατών και Οικολόγων καθώς και την υποστήριξη της Περιφέρειας Πελοποννήσου και του Δήμου Γορτυνίας.

Τον Μάιο του 2015 αποσπά την πρώτη πιστοποίηση στην Ελλάδα από τον Ευρωπαϊκό Φορέα Πεζοπορίας ERA ως μονοπάτι υψηλής ποιότητας (Leading Quality of Trails) αποσπώντας την όγδοη θέση στην Ευρωπαϊκή κατάταξη. Ταυτόχρονα προτείνεται το Μαίναλο από την ERA στους ευρωπαίους πεζοπόρους ως ένα συνεκτικό, ενδιαφέρον και ασφαλές βουνό για περιπέτεια ενώ το 2018 απέσπασε το GOLD TOURISM AWARD 2018.

Η διαδρομή βασίζεται σε τμήματα του δικτύου μονοπατιών που σχεδίασε και σηματοδότησε ο Σύλλογος Αρκάδων Ορειβατών και Οικολόγων (Σ.Α.Ο.Ο.), τα οποία οργανώθηκαν σε μία νέα σειριακή δομή και σηματοδοτήθηκαν συστηματικά από μία μεγάλη ομάδα εθελοντών. Το Menalon Trail εντάχθηκε στο πρόγραμμα «Μονοπάτια Πολιτισμού» της Ελληνικής Εταιρίας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού (Ε.Λ.Ε.Τ) η οποία με την χορηγία του Ιδρύματος Α.Γ. Λεβέντη, ανέλαβε την μελέτη, καταγραφή και υλοποίηση της δίγλωσσης σηματοδότησης των διαδρομών. Τη χαρτογράφηση της περιοχής, την κατασκευή των web και mobile εφαρμογών καθώς και το ειδικό λογισμικό σχεδίασης των πινακίδων προσανατολισμού ανέλαβε η AnaDigit. Όλη η προσπάθεια βασίστηκε σε εθελοντές και χρηματοδοτήθηκε από τοπικά ιδρύματα, φορείς και χορηγούς με την αμέριστη στήριξη του Δήμου Γορτυνίας και της Περιφέρειας Πελοποννήσου.

Διάγραμμα 01.
Menalon Trail .Υπόβαθρο : Bing Maps επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

Εικ. 21. Σήμανση “m” των διαδρομών του Menalon Trail
Πηγή : Διαδίκτυο _ Επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

Menalon Trail εστί...

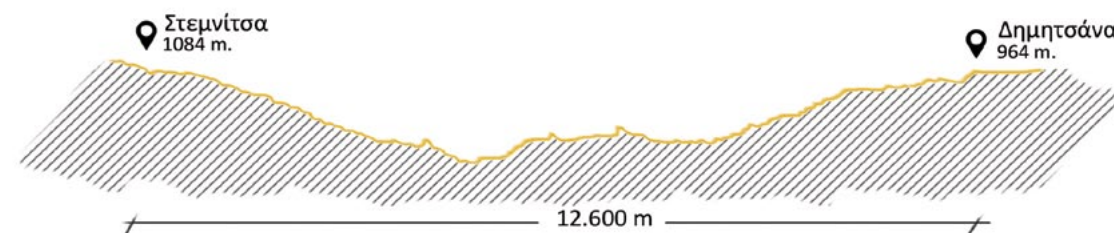
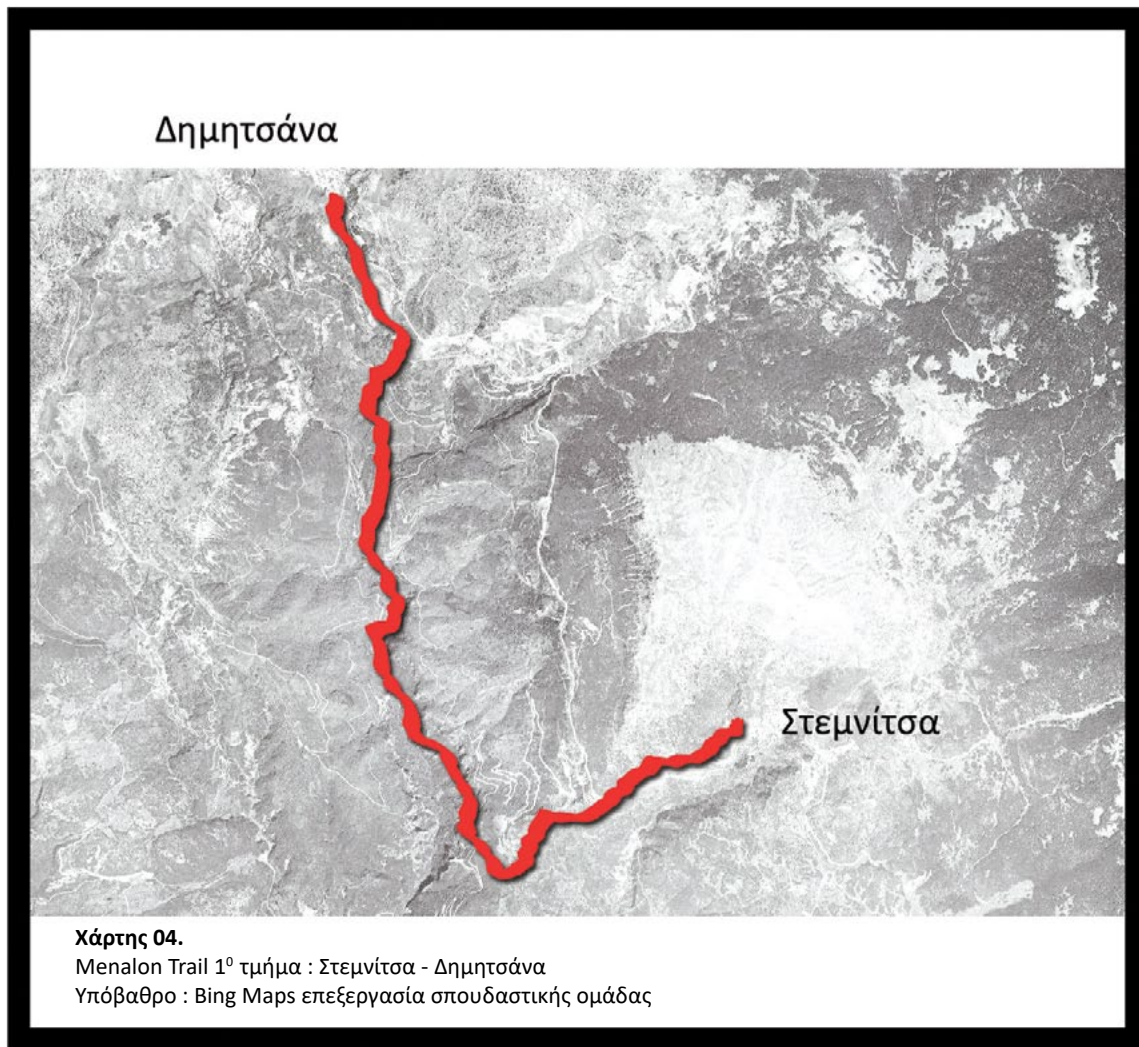
Το MenalonTrail εκτείνεται σε μήκος 75 χιλιομέτρων στην περιοχή του Δυτικού Μαινάλου, στα ανατολικά τμήματα των Γορτυνιακών Βουνών και στη χαράδρα του Λούσιου. Το υψόμετρο κυμαίνεται από τα 420 μέτρα έως και τα 1550 μέτρα. Συνολικά, διέρχεται από εννιά ορεινά χωριά δημιουργώντας οκτώ διαδρομές που διαθέτουν ξεχωριστές ποιότητες και μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς.

Τα εννέα χωριά αποτελούν η **Στεμνίτσα**, όπου αποτελεί τον εναρκτήριο οικισμό και ακολουθούν το **Ζυγοβίσι**, η **Ελάτη**, η **Βυτίνα**, η **Νυμφασία**, τα **Μαγούλιανα**, το **Βαλτεσινίκο** και τα **Λαγκάδια**. Η πιστοποίηση του εξασφαλίζει την ασφαλή περιήγηση των περπατητών όσο αναφορά την επαρκή σηματοδότησή του σε όλη την έκταση των 75 χιλιομέτρων καθώς και την άμεση πρόσβαση στο οδικό δίκτυο σε περίπτωση ανάγκης.

Ιδανική περίοδος για πεζοπορία ορίζεται εκείνη που ξεκινά τον Μάιο έως τον Σεπτέμβρη. Ο περπατητής θα πρέπει να διαθέτει επαρκή εξοπλισμό όπως ειδικά υποδήματα ορειβάσις και μαστούνια, τροφή και νερό, κινητό τηλέφωνο ώστε να ενημερώσει σε περίπτωση ανάγκης, πεζοπορικό χάρτη σε αναλογική ή ψηφιακή μορφή καθώς και πυξίδα.

Κάθε ένα από τα οκτώ τμήματα του Μονοπατιού, σηματοδοτούνται με τη διακριτική τετράγωνη πινακίδα που φέρει το χαρακτηριστικό αγγλικό γράμμα «m» και είναι είτε κόκκινου, είτε κίτρινου είτε πράσινου χρώματος. Πιο συγκεκριμένα, όπως απεικονίζεται διάγραμμα της συνολικής διαδρομής, το πρώτο, δεύτερο και τρίτο τμήμα διαδρομών που περιλαμβάνουν τα χωριά: Στεμνίτσα, Δημητσάνα, Ζυγοβίσι, Ελάτη, σηματοδοτούνται με **κόκκινο χρώμα**. Η τέταρτη διαδρομή που ξεκινά από την Ελάτη και καταλήγει στην Βυτίνα σηματοδοτείται με **κίτρινο χρώμα**, ενώ ακολούθως από το πέμπτο έως το όγδοο τμήμα που περιλαμβάνονται τα χωριά: Βυτίνα, Νυμφασία, Μαγούλιανα, Βαλτεσινίκο και Λαγκάδια, σηματοδοτείται με **πράσινου χρώματος** πινακίδες.

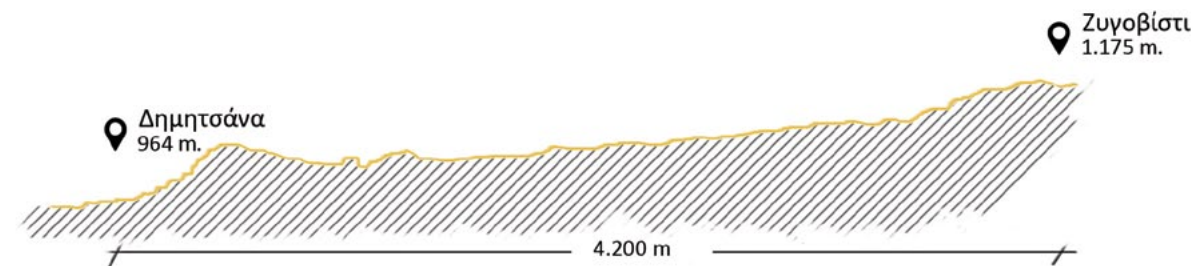
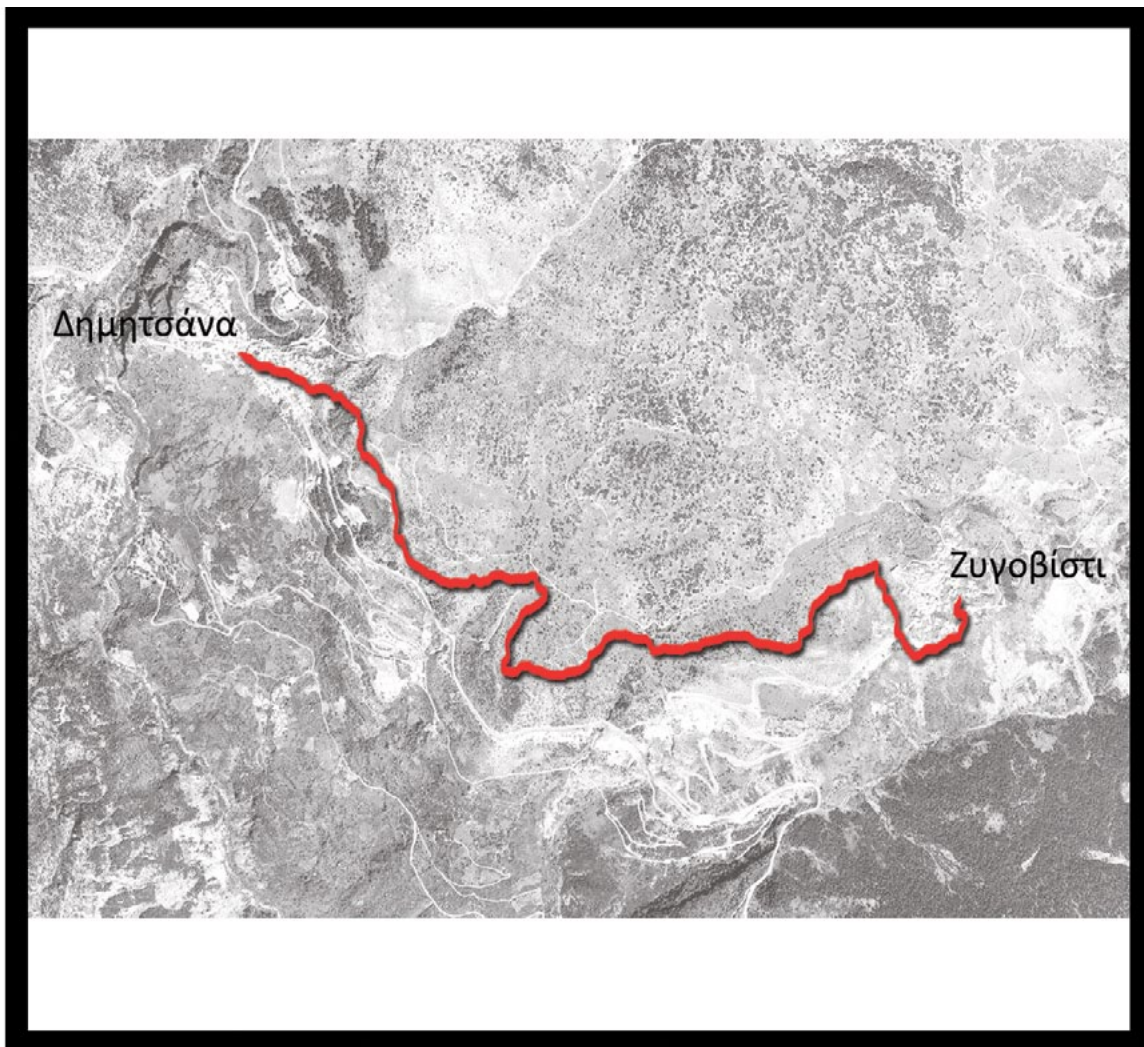
Τα τμήματα του MenalonTrail

Διάγραμμα 02. Menalon Trail 1^ο τμήμα : Στεμνίτσα - Δημητσάνα
Υπόβαθρο Topoguide επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

1^ο τμήμα: Στεμνίτσα-Δημητσάνα

Αφετηρία της πεζοπορίας είναι ο οικισμός της Στεμνίτσα με κατάληξη την Δημητσάνα. Έχει μήκος 12.6 χιλιόμετρα, ο χρόνος της διαδρομής για έναν μέσο πεζοπόρο υπολογίζεται στις 5 ώρες. Το συνολικό μήκος ανηφορικής κλίσης είναι 833 μέτρα και κατηφορικής 949 μέτρα. Τα σημεία ενδιαφέροντος της συγκεκριμένης διαδρομής είναι η Αρχαία Γόρτυς (με μια μικρή παράκαμψη 2 χιλιομέτρων), η Μονή Προδρόμου, η Παλαιά Μονή Φιλοσόφου (με παράκαμψη 100 μέτρων), η Νέα Μονή Φιλοσόφου, οι Μπαρουτόμυλοι, το Μουσείο Υδροκίνησης και η Αρχαία Τεύθις.

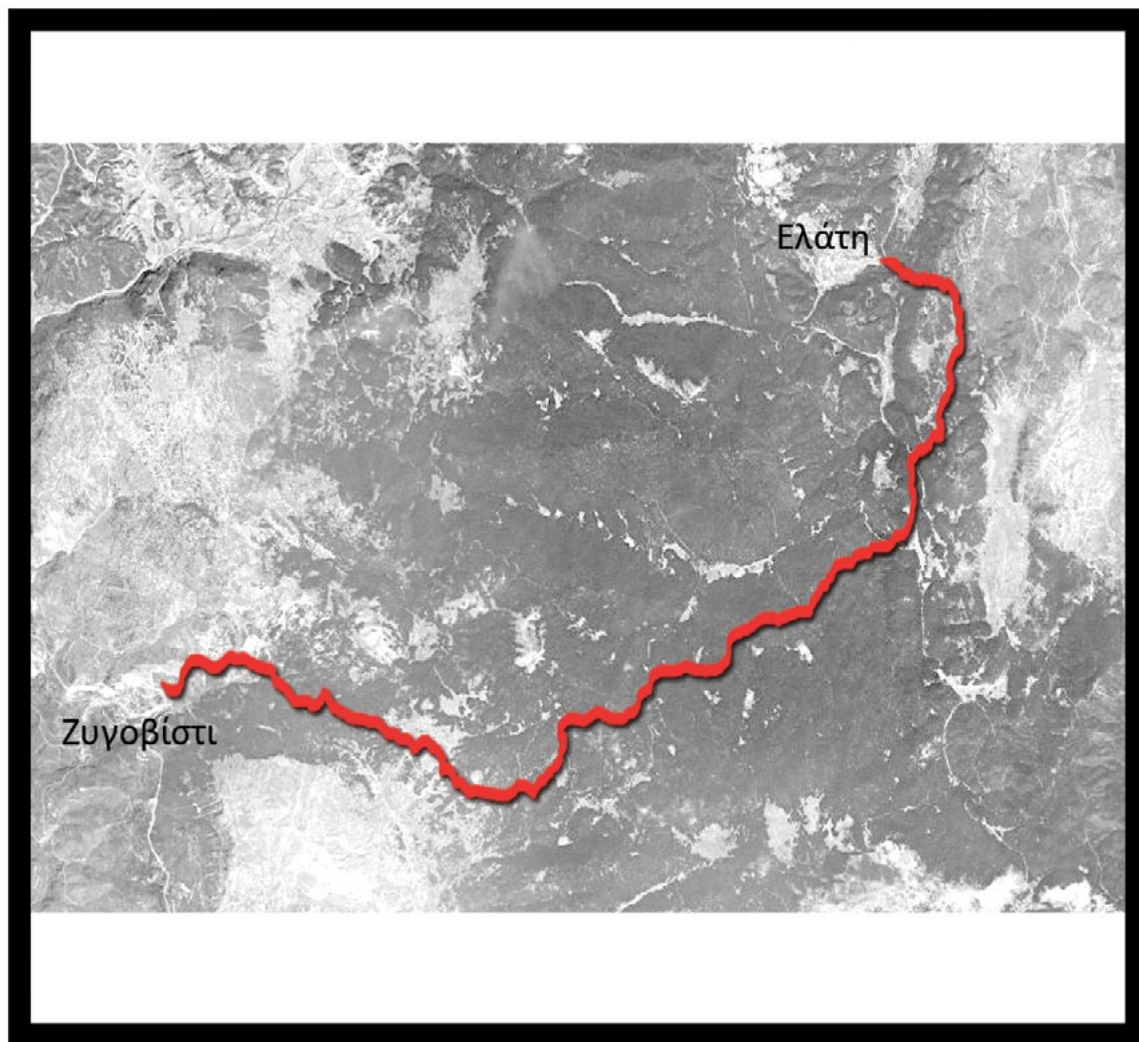
Διάγραμμα 03. Menalon Trail 2^ο τμήμα : Δημητσάνα - Ζυγοβίσι
Υπόβαθρο Topoguide επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

2^ο τμήμα: Δημητσάνα-Ζυγοβίσι

Αφετηρία της πεζοπορίας είναι ο οικισμός της Δημητσάνας με κατάληξη το Ζυγοβίσι. Το συνολικό μήκος είναι 4.2 χιλιόμετρα ενώ ο συνολικός χρόνος της διαδρομής για έναν μέσο πεζοπόρο υπολογίζεται στη 1 ώρα και 40 λεπτά. Το συνολικό μήκος ανηφορικής κλίσης είναι 261 μέτρα και κατηφορικής 66 μέτρα. Τα σημεία ενδιαφέροντος της συγκεκριμένης διαδρομής είναι ο Ναός των Αγίων Αποστόλων, μετόχι της Μονής Αιμαλών και το Μνημείο των Αθανάτων στο Ζυγοβίσι.

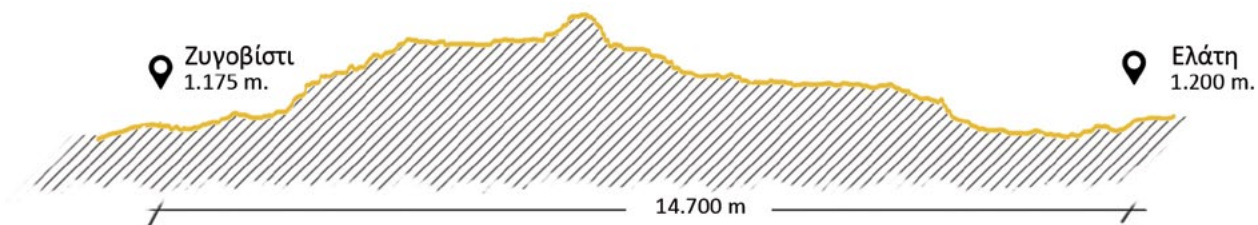
Χάρτης 05.

Menalon Trail 2^ο τμήμα : Δημητσάνα - Ζυγοβίσι
Υπόβαθρο : Bing Maps επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

Χάρτης 06.

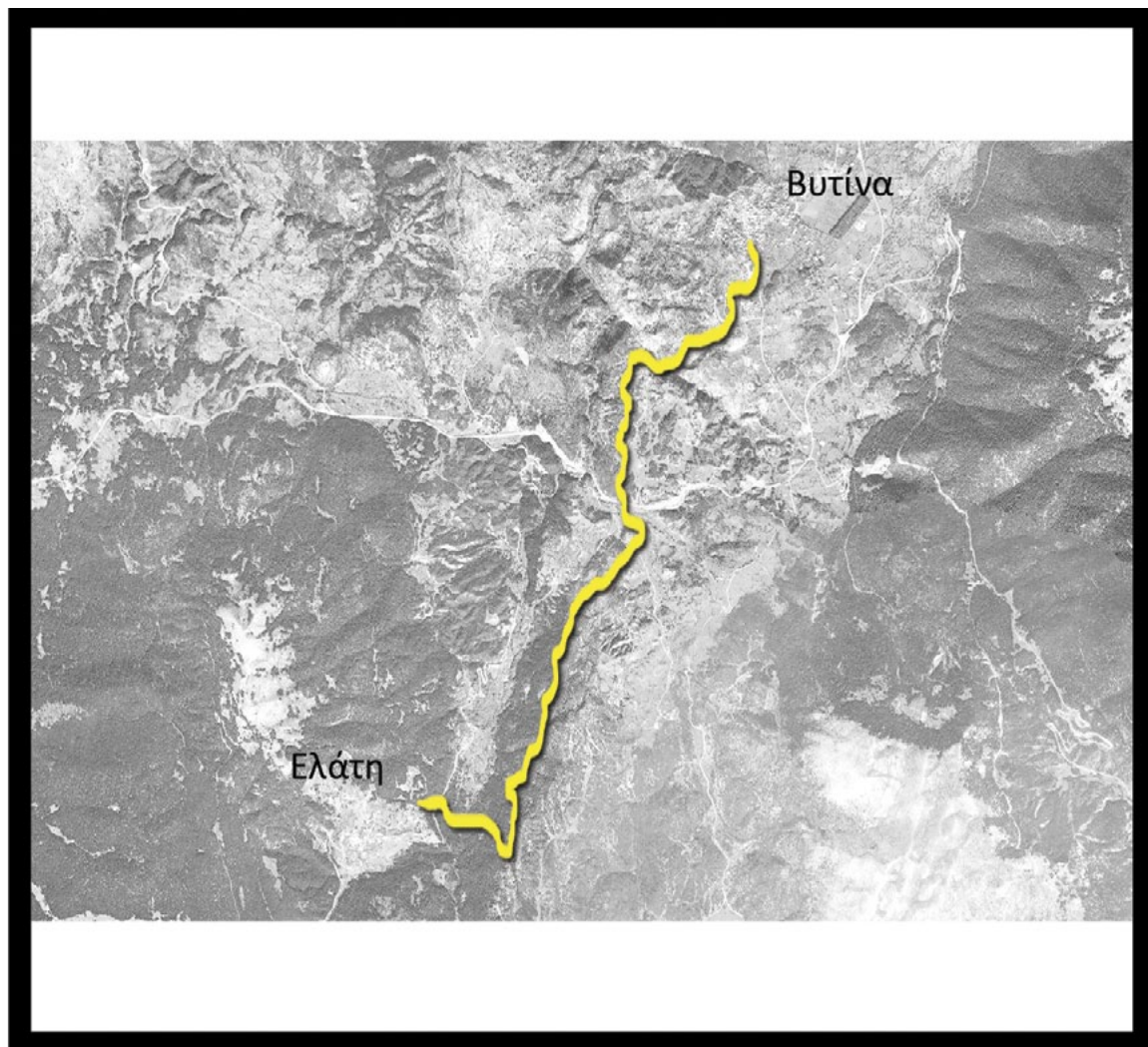
Menalon Trail 3^ο τμήμα : Ζυγοβίσι - Ελάτη
Υπόβαθρο : Bing Maps επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

Διάγραμμα 04. Menalon Trail 3^ο τμήμα : Ζυγοβίσι - Ελάτη
Υπόβαθρο Τοποguide επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

3^ο τμήμα: Ζυγοβίσι-Ελάτη

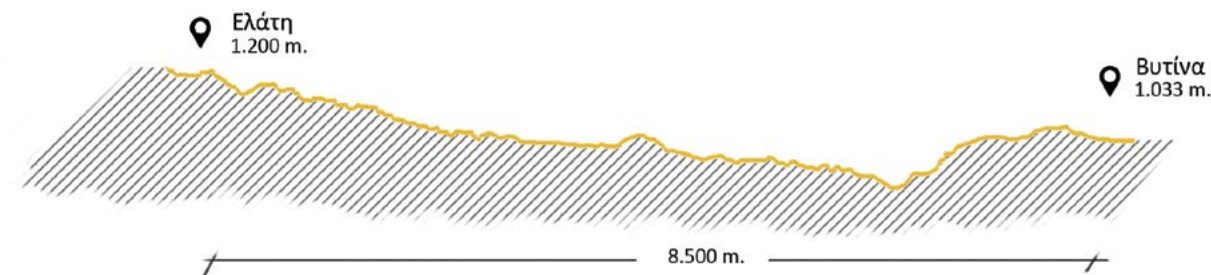
Αφετηρία της πεζοπορίας είναι ο οικισμός του Ζυγοβιστίου με κατάληξη την Ελάτη. Το συνολικό μήκος είναι 14.7 χιλιόμετρα ενώ ο συνολικός χρόνος της διαδρομής για έναν μέσο πεζοπόρο υπολογίζεται στις 5 ώρες και 50 λεπτά. Το συνολικό μήκος ανηφορικής κλίσης είναι 617 μέτρα και κατηφορικής 593 μέτρα. Τα σημεία ενδιαφέροντος της συγκεκριμένης διαδρομής είναι το ξωκλήσι του Αγίου Γεωργίου, η σπηλιά του Λύγκου, η πηγή Μπουρμπουλίστρα, η Βρύση Παλιοχώρι και το εκκλησάκι της Ζωοδόχου Πηγής.

Χάρτης 07.

Menalon Trail 4^ο τμήμα : Ελάτη - Βυτίνα

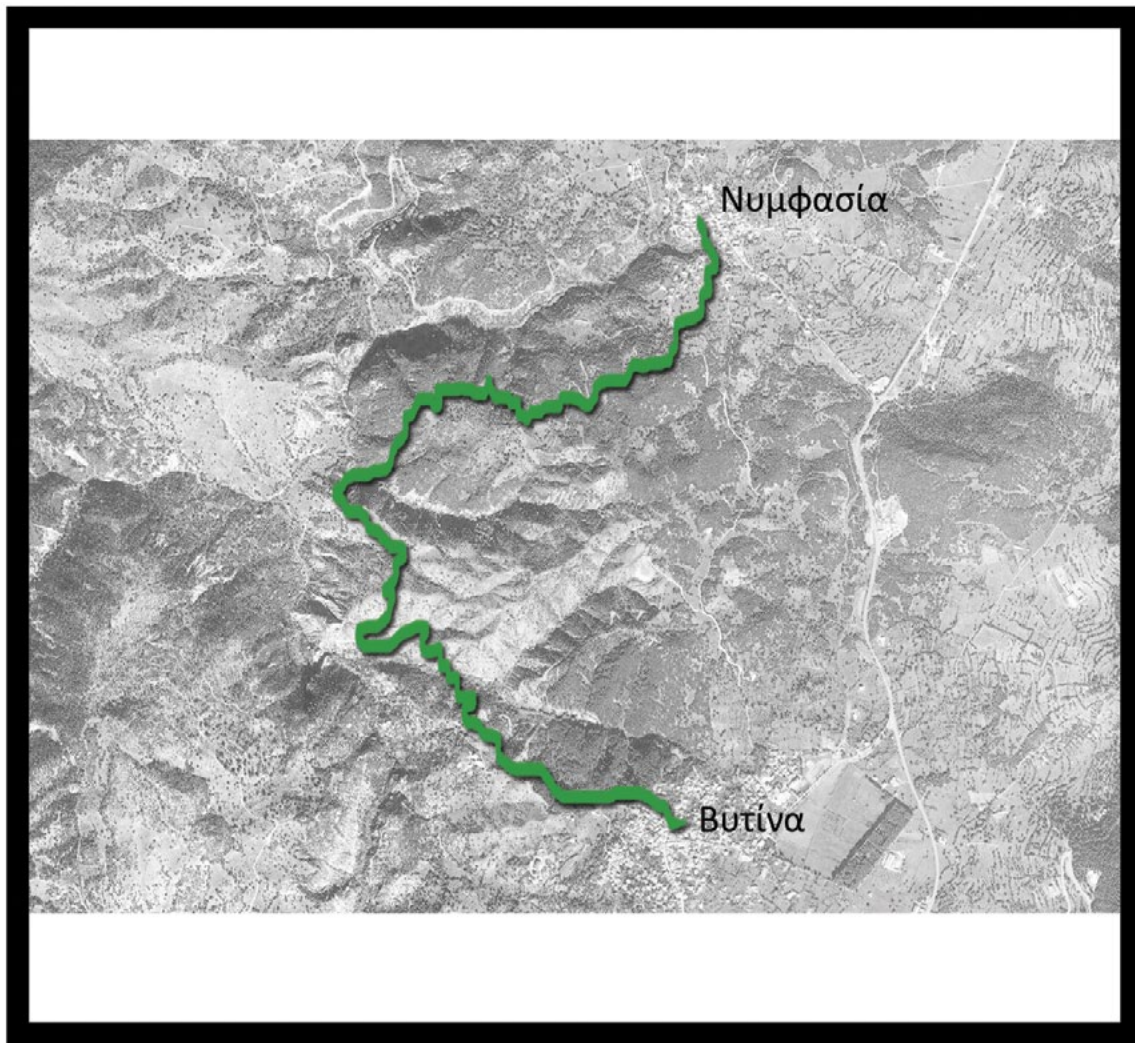
Υπόβαθρο : Bing Maps επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

Διάγραμμα 05. Menalon Trail 4^ο τμήμα : Ελάτη - Βυτίνα
Υπόβαθρο Τοποguide επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

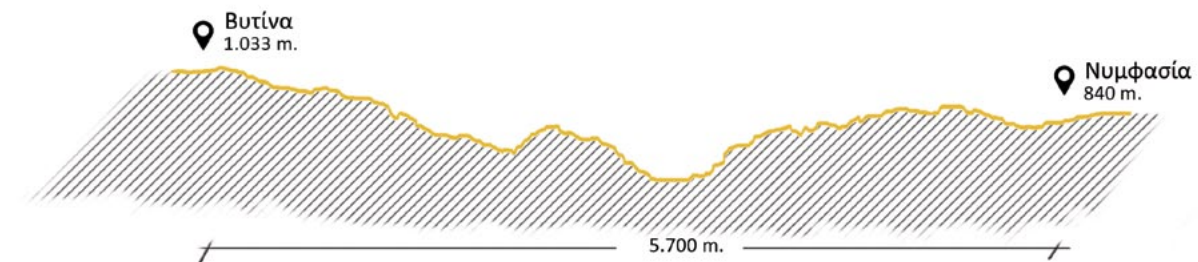
4^ο τμήμα: Ελάτη-Βυτίνα

Αφετηρία της πεζοπορίας είναι ο οικισμός της Ελάτης με κατάληξη την Βυτίνα. Το συνολικό μήκος είναι 8.5 χιλιόμετρα ενώ ο συνολικός χρόνος της διαδρομής για έναν μέσο πεζοπόρο υπολογίζεται στις 2 ώρες και 40 λεπτά. Το συνολικό μήκος ανηφορικής κλίσης είναι 233 μέτρα και κατηφορικής 381 μέτρα. Τα σημεία ενδιαφέροντος της συγκεκριμένης διαδρομής είναι οι Πηγές Πυργακίου, η Βρύση Μακρινού, ο αρχαίος οικισμός του Μεθυδρίου (με μια μικρή παράκαμψη), τα ερείπια τριών νερόμυλων, το πέτρινο γεφύρι του Ζαρζίου και η βρύση Αρτότση.

Χάρτης 08.

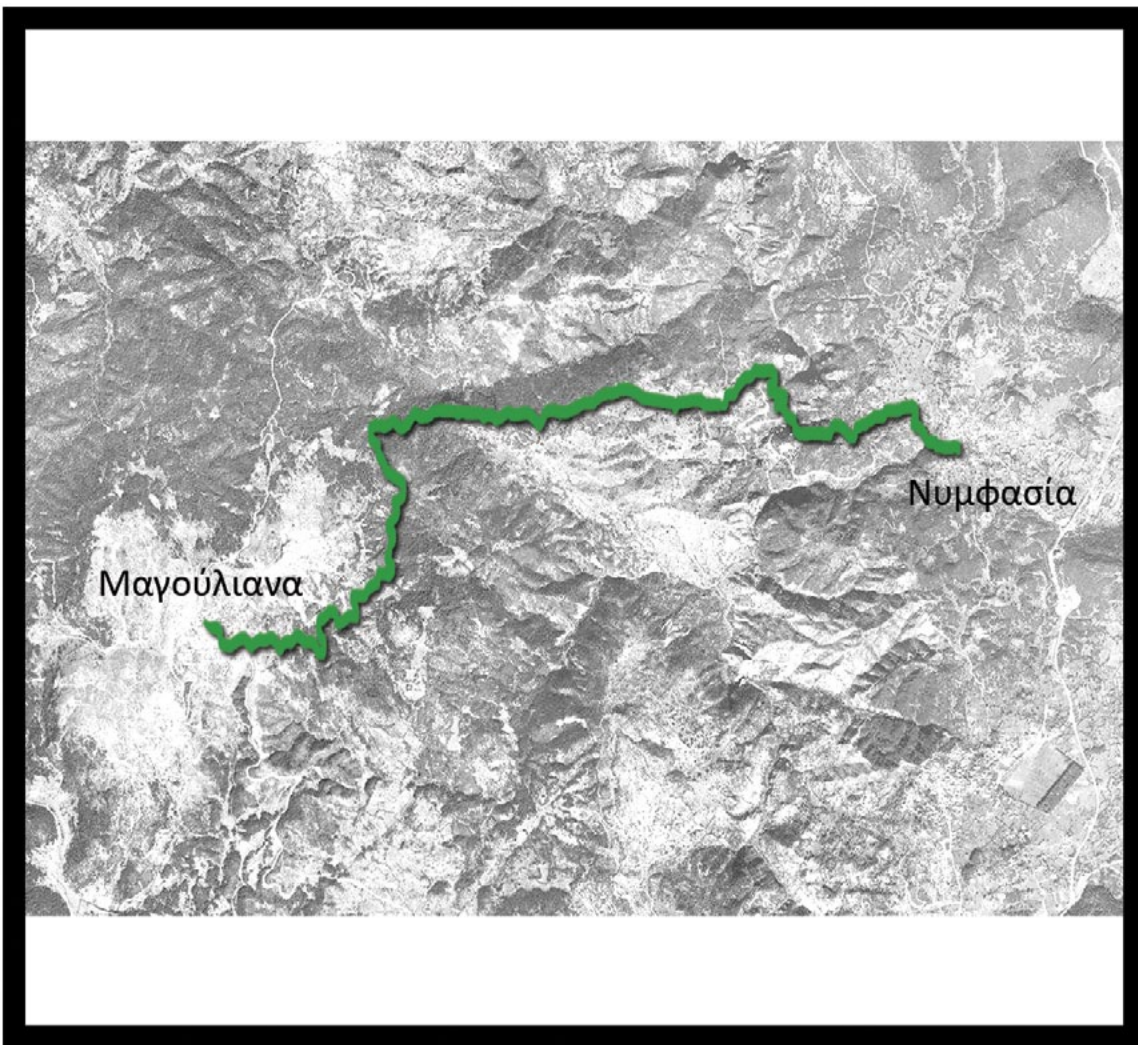
Menalon Trail 5^ο τμήμα : Βυτίνα - Νυμφασία
Υπόβαθρο : Bing Maps επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

Διάγραμμα 06. Menalon Trail 5^ο τμήμα : Βυτίνα - Νυμφασία
Υπόβαθρο Topoguide επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

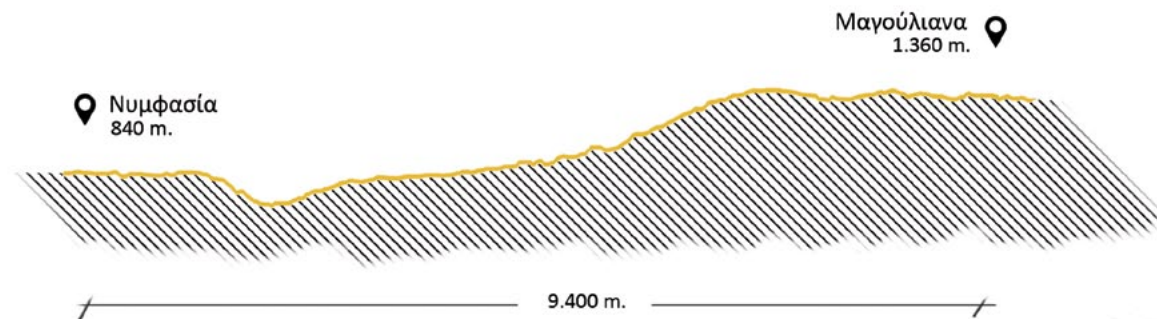
5^ο τμήμα: Βυτίνα-Νυμφασία

Αφετηρία της πεζοπορίας είναι ο οικισμός της Βυτίνας και με κατάληξη την Νυμφασία. Το συνολικό μήκος είναι 5.7 χιλιόμετρα ενώ ο συνολικός χρόνος της διαδρομής για έναν μέσο πεζοπόρο υπολογίζεται στη 1 ώρα και 45 λεπτά. Το συνολικό μήκος ανηφορικής κλίσης είναι 255 μέτρα και κατηφορικής 359 μέτρα. Τα σημεία ενδιαφέροντος της συγκεκριμένης διαδρομής είναι το Μαύρο Λιθάρι και το γεφύρι της Τζαβάραινας.

Χάρτης 09.

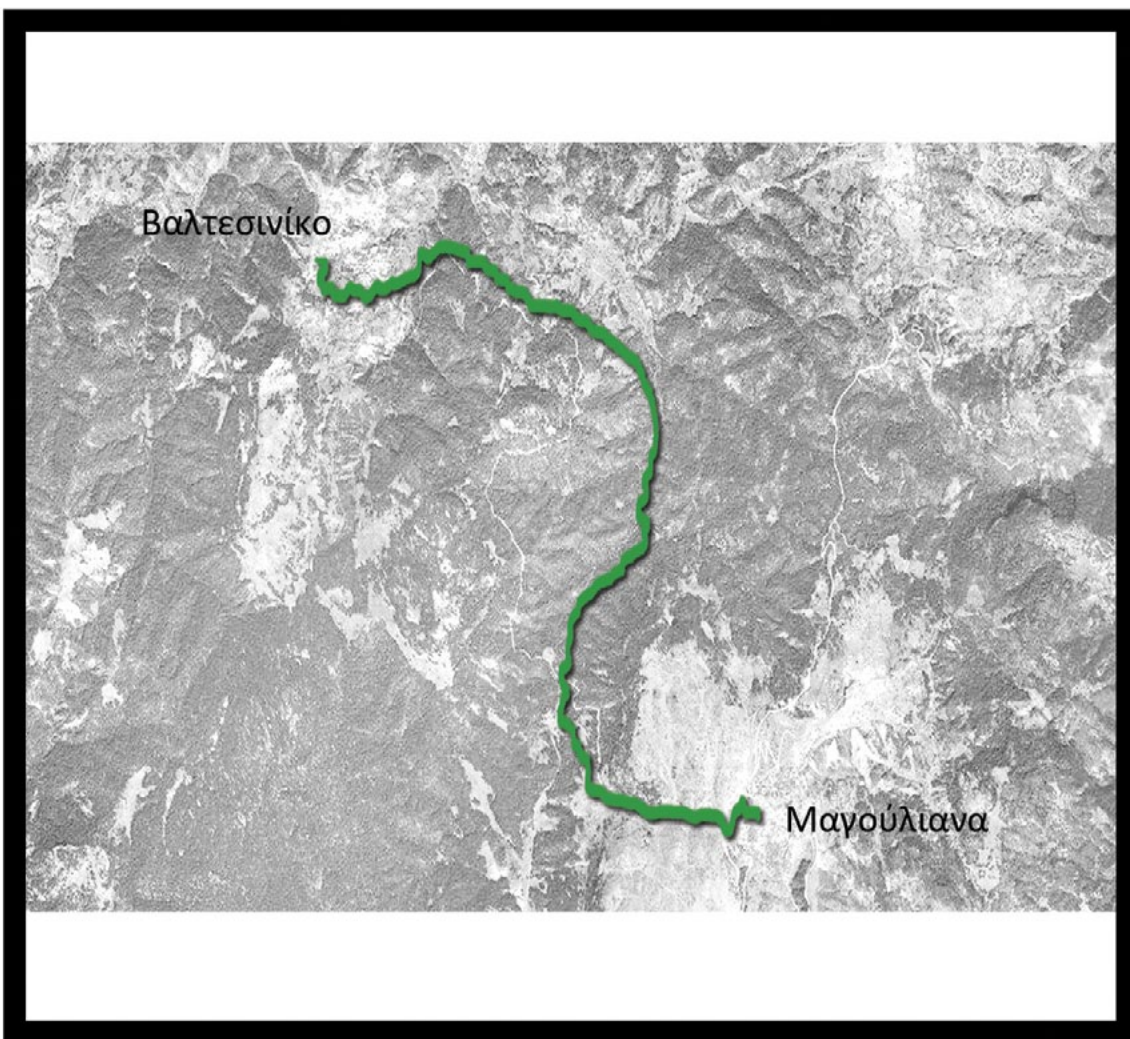
Menalon Trail 6^ο τμήμα : Νυμφασία - Μαρούλινα
Υπόβαθρο : Bing Maps επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

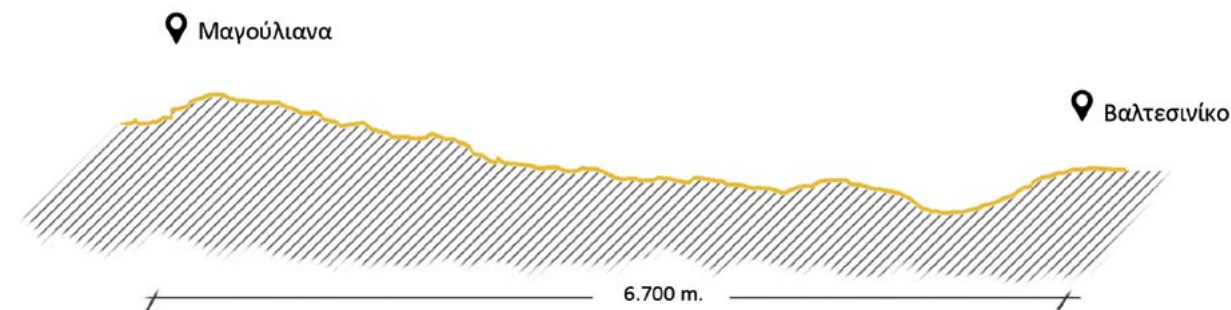
Διάγραμμα 07. Menalon Trail 6^ο τμήμα : Νυμφασία - Μαρούλινα
Υπόβαθρο Topoguide επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

6^ο τμήμα: Νυμφασία-Μαρούλινα

Αφετηρία της πεζοπορίας είναι ο οικισμός της Νυμφασίας με κατάληξη τα Μαρούλινα. Το συνολικό μήκος είναι 9.4 χιλιόμετρα ενώ ο συνολικός χρόνος της διαδρομής για έναν μέσο πεζοπόρο υπολογίζεται στις 3 ώρες και 40 λεπτά. Το συνολικό μήκος ανηφορικής κλίσης είναι 297 μέτρα και κατηφορικής 613 μέτρα. Τα σημεία ενδιαφέροντος της συγκεκριμένης διαδρομής είναι η Μονή Κερνίτσας, το Ασκηταριό της Σφυρίδας και η πηγή Γαύρος.

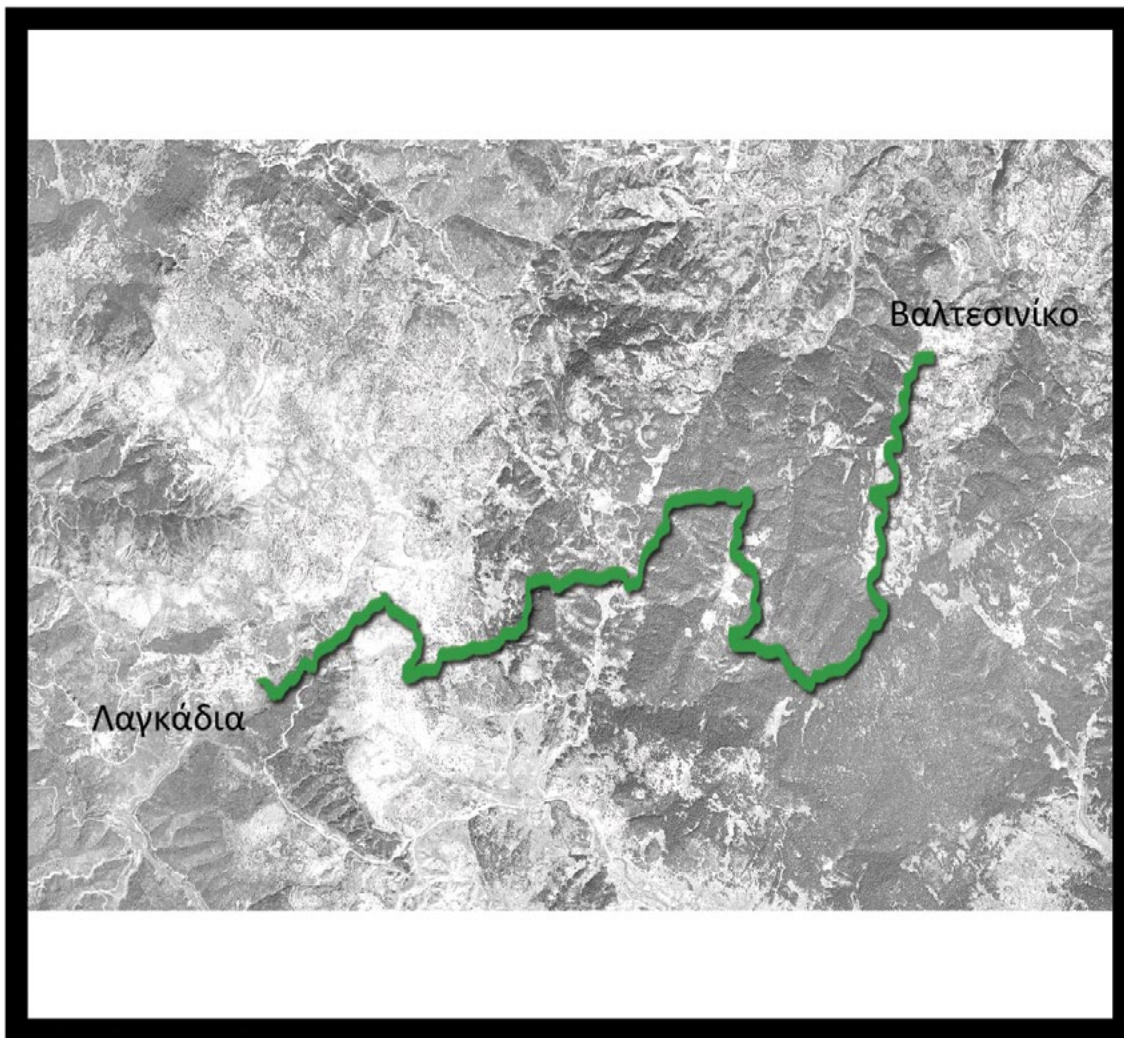
Χάρτης 10.
Menalon Trail 7^ο τμήμα : Μαγούλιανα - Βαλτεσινίκο
Υπόβαθρο : Bing Maps επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

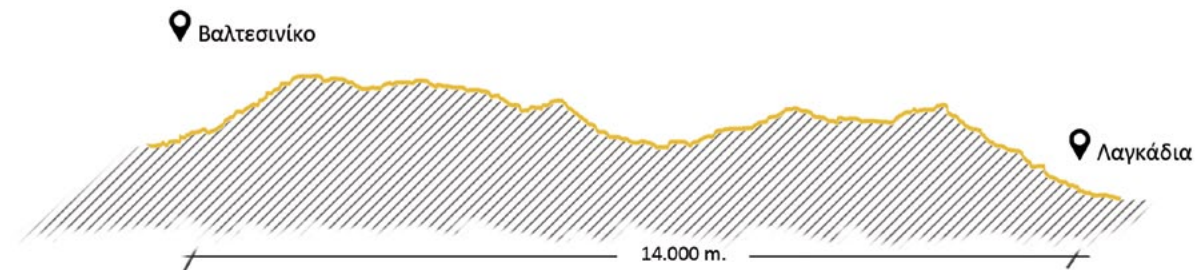
Διάγραμμα 08. Menalon Trail 7^ο τμήμα : Μαγούλιανα - Βαλτεσινίκο
Υπόβαθρο Topoguide επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

7ο τμήμα: Μαγούλιανα-Βαλτεσινίκο

Αφετηρία της πεζοπορίας είναι ο οικισμός των Μαγούλιανων με κατάληξη το Βαλτεσινίκο. Το συνολικό μήκος είναι 6.7 χιλιόμετρα ενώ ο συνολικός χρόνος της διαδρομής για έναν μέσο πεζοπόρο υπολογίζεται στις 2 ώρες και 40 λεπτά. Το συνολικό μήκος ανηφορικής διαδρομής είναι 188 μέτρα και κατηφορικής 322 μέτρα. Τα σημεία ενδιαφέροντος της συγκεκριμένης διαδρομής είναι το Σανατόριο της Μάνας και η Εκκλησία των Αγίων Πάντων.

Χάρτης 11.
 Menalon Trail 7^ο τμήμα : Βαλτεσινίκο - Λαγκάδια
 Υπόβαθρο : Bing Maps επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

Διάγραμμα 09. Menalon Trail 8^ο τμήμα : Βαλτεσινίκο - Λαγκάδια
 Υπόβαθρο Τοποguide επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

8ο τμήμα: Βαλτεσινίκο- Λαγκάδια

Αφετηρία της πεζοπορίας είναι ο οικισμός του Βαλτεσινίκου με κατάληξη τα Λαγκάδια. Το συνολικό μήκος είναι 14 χιλιόμετρα ενώ ο συνολικός χρόνος της διαδρομής για έναν μέσο πεζοπόρο υπολογίζεται στις 5 ώρες και 30 λεπτά. Το συνολικό μήκος ανηφορικής κλίσης είναι 612 μέτρα και κατηφορικής 791 μέτρα. Τα σημεία ενδιαφέροντος της συγκεκριμένης διαδρομής είναι το εκκλησάκι Αγία Τριάδα, η πηγή «Γριας το Λιθάρι», η πηγή «Κρύα Βρύση» και οι νερόμυλοι Ράπη.

Χάρτης 12.
Menalon Trail : Οι Οικισμοί
Υπόβαθρο : Bing Maps επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

Οικισμοί

Στεμνίτσα

Η Στεμνίτσα είναι αμφιθεατρικά χτισμένη σε υψόμετρο 1100 μέτρων στις δυτικές πλαγιές του Μαινάλου, στους πρόποδες της Κλινίτσας. Η περιοχή είναι από την αρχαιότητα γνωστή ως Υψούς. Είναι άγνωστο πότε ακριβώς μετονομάστηκε σε Στεμνίτσα, που σημαίνει δασώδης περιοχή, αλλά εικάζεται ότι έγινε τον 7^ο αιώνα μ.Χ. Από την περιοχή περνούν διαδοχικά οι Σλάβοι, οι Φράγκοι και οι Τούρκοι, ενώ η ακμή της πόλης αρχίζει κατά την τουρκοκρατία, καθώς κατέφευγαν σημαντικές οικογένειες από άλλα μέρη για να αποφύγουν τον κατακτητή, μιας και το ορεινό και απόκρημνο έδαφος δυσκόλευε την πρόσβαση.

Το χωριό υπήρξε σημαντικό κέντρο χρυσοχοΐας και αργυροτεχνίας και τόπος καταγωγής γνωστών χρυσοχόων. Η τέχνη της αρχυροχρυσοχοΐας διδάσκεται ακόμα και σήμερα στην ομώνυμη Μέση Τεχνική Σχολή Αργυροχρυσοχοΐας (διετούς φοίτησης) όπου φοιτούν αρκετοί μαθητές. Την παράδοση αυτή συνεχίζουν επίσης καταστήματα και εργαστήρια αργυροτεχνίας που λειτουργούν στην κωμόπολη.

Εικ. 22. Πανοραμική άποψη του οικισμού Στεμνίτσα
Πηγή : Διαδίκτυο

Δημητσάνα

Η Δημητσάνα αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους οικισμούς της Αρκαδίας και έχει χαρακτηριστεί παραδοσιακός. Τοποθετείται στο νοτιοανατολικό άκρο της περιοχής και αναπτύσσεται σε υψόμετρο 950 μέτρων. Το μεγάλο υψόμετρο παρέχει άμεση οπτική προσβασιμότητα στην πεδιάδα της Μεγαλόπολης και το βουνό του Ταυγέτου. Είναι αμφιθεατρικά χτισμένη πάνω στους δύο αντικριστούς λόφους της Αγίας Παρασκευής και του Κάστρου, πάνω από το φαράγγι του Λούσιου ποταμού. Ο οικισμός έπαιξε σημαντικό ρόλο στην επανάσταση του 1821. Σύμφωνα με μαρτυρίες και γραπτές πηγές υπήρξε κέντρο ανεφοδιασμού πυρύτιδας που παραγόταν στους 14 μύλους που λειτουργούσαν με τα νερά του κεφαλαριού του Αγίου Ιωάννη στην κατωφέρεια του φαραγγιού του Λούσιου. Επιπλέον, υπήρξε η πατρίδα σπουδαίων προσωπικοτήτων και εξέχουσων μελών της Φιλικής Εταιρείας, όπως ο εθνομάρτυρας Πατριάρχης Γρηγόριος Ε΄, ο Παλαιών Πατρών Γερμανός και ο Αντωνόπουλος.

Η Δημητσάνα ήταν από το 18^ο αιώνα αξιόλογο εμπορικό κέντρο. Δύναμη της τοπικής οικονομίας υπήρξε η υδροκίνηση με πηγή τα άφθονα νερά της περιοχής. Οι κάτοικοί της, εκμεταλλευόμενοι τη δύναμη των νερών που έρεαν από πηγές γύρω από το φαράγγι του Λούσιου, κατασκεύασαν διάφορες βιοτεχνικές εγκαταστάσεις όπως αλευρόμυλους, νεροτριβές, βυρσοδεψεία και μπαρουτόμυλους, χρησιμοποιώντας παραδοσιακούς μηχανισμούς.

Εικ. 23. Οικισμός Δημητσάνα
Πηγή : Διαδίκτυο

Ζυγοβίσι

Το Ζυγοβίσι αποτελεί έναν από τους πιο ορεινούς παραδοσιακούς οικισμούς της Πελοποννήσου. Είναι χτισμένος σε υψόμετρο 1.160 μέτρων στις πλαγιές του Όρους Μαίναλον. Πρώτοι κάτοικοι του χωριού ήταν οι Κοντογιανναίοι, οι οποίοι ήλθαν από την περιοχή Αιμυαλών της Μεσσηνίας στα τέλη του 16ου αιώνα. Μέλη της ίδιας οικογένειας ίδρυσαν το 1608 την Μονή Αιμυαλών η οποία βρίσκεται σε μικρή απόσταση από τον οικισμό.

Ο περιηγητής Πausανίας, στα «Αρκαδικά» του, τοποθετεί το Ζυγοβίσι στο ιερό της Καλλίστης Αρτέμιδος και στον τάφο της Καλλιστούς. Ο οικισμός διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην Επανάσταση του 1821, καθώς κάτοικοί του ήταν από τους πρώτους που ακολούθησαν το Θεόδωρο Κολοκοτρώνη, ο οποίος τους χρησιμοποίησε ως σωματοφύλακές του με την ονομασία “Αθάνατο Σώμα” προς τιμήν τους η κεντρική πλατεία του χωριού λέγεται Πλατεία Αθανάτων, στην οποία υπάρχει μαρμάρινο μνημείο.

Εικ. 24. Άποψη του οικισμού Ζυγοβίσι
Επιτόπια καταγραφή της σπουδαστικής ομάδας, Οκτώβριος 2017

Ελάτη

Η Ελάτη αποτελεί έναν από τους μικρότερους οικισμούς της Αρκαδίας. Είναι χτισμένη σε υψόμετρο 1200 μέτρων στις πλαγιές του Όρους Μαίναλον, σε μια περιοχή κατάφυτη από Έλατα. Σε μικρή απόσταση βρίσκεται το υδραγωγείο του Μεθυδρίου, καθώς και το Αρχαίο Μεθύδριο και η Μονή των Αγίων Θεοδώρων. Στον οικισμό λειτουργεί εξαιρετικό εργαστήριο ξυλογλυπτικής.

Εικ. 25. Οικισμός Ελάτη
Πηγή : Διαδίκτυο

Βυτίνα

Η Βυτίνα είναι ένας από τους πιο γραφικούς οικισμούς της Αρκαδίας. Βρίσκεται σε υψόμετρο 1033 μέτρων σε μια κοιλάδα στους πρόποδες του Μαινάλου. Ο οικισμός χτίστηκε το 350 μ.Χ. μετά τη διάλυση της αρχαίας πόλης του Μεθυδρίου. Το όνομά της σύμφωνα με μια εκδοχή προέρχεται από τη λέξη βυθός, επειδή η παλιά κωμόπολη ήταν χτισμένη στο βάθος μιας λεκάνης τριγυρισμένης από λόφους. Μια άλλη εκδοχή δέχεται ότι το όνομά της έχει σλαβική προέλευση και οφείλεται στους Σλάβους που είχαν κατοικήσει την περιοχή και αργότερα εξελληνίσθηκαν. Η αρχική θέση της κωμόπολης ήταν 3 χιλιόμετρα βορειοανατολικά, στη θέση Δαμασκησιά. Αργότερα, λόγω του ψυχρού κλίματος, οι κάτοικοι μετακινήθηκαν προς τον ποταμό Μυλάοντα κοντά στο γεφύρι Ζαρζί, ενώ χρησιμοποιούσαν σαν τόπο παραθερισμού την πλαγιά της Κάτω Βυτίνας.

Τελικά μετεγκαταστάθηκαν εκεί μέχρι την επανάσταση του 1821. Η συμβολή της στον απελευθερωτικό αγώνα ήταν σημαντική, καθώς εκεί γινόταν η τροφοδοσία με ψωμί του επαναστατικού στρατού και η περίθαλψη των τραυματιών. Μετά την απελευθέρωση η Βυτίνα υπήρξε εμπορικό κέντρο ολόκληρης της περιοχής με σημαντική τοπική οικονομία και βιοτεχνία. Στον οικισμό λειτουργούσε η γνωστή Δασοκομική Σχολή, με αξιόλογη τουριστική κίνηση και εμπόριο. Επιπλέον, στη Βυτίνα λειτουργούσαν αρκετά εργαστήρια ξυλοτεχνίας (με βάση την καρυδιά, οξιά και τον τοπικό κέδρο) και υφαντουργεία. Αξιομνημόνευτοι είναι οι “Αργαλειοί” που λειτούργησαν την περίοδο του 1928, και στους οποίους οι νέες της περιοχής παρήγαγαν εξαιρετικά υφαντά.

Εικ. 26. Πανοραμική άποψη του οικισμού Βυτίνα
Πηγή : Διαδίκτυο

Νυμφασία

Βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο της επαρχίας Γορτυνίας, σε υψόμετρο 840 μέτρων. Η παλιά ονομασία του χωριού ήταν “Γρανίτσα”, που σημαίνει δεν-δρότοπος, από το γεγονός ότι στην περιοχή του αφθονούν τα ήμερα βελανιδοφόρα δένδρα. Η ονομασία αυτή πιθανώς δόθηκε από τους Σλάβους της Κερνίτσας που εγκαταστάθηκαν εκεί περίπου το 850 μ.Χ. Η σημερινή ονομασία του οικισμού δόθηκε το 1927, από την πηγή «Νυμφασία». Σύμφωνα με τη μυθολογία, η “Νυμφασία πηγή” ήταν το μέρος όπου λούζονταν οι Νύμφες υπό το άγρυπνο βλέμμα του αρχαίου θεού της γονιμότητας των κοπαδιών, Πάνα ο οποίος τις παρενοχλούσε.

Εικ. 27. Οικισμός Νυμφασία

Πηγή : Διαδίκτυο

Μαγούλιανα

Ο οικισμός είναι χτισμένος σε ελατόφυτη πλαγιά του Μαινάλου σε υψόμετρο 1360 μέτρων κοντά στη θέση «Αργυρόκαστρο» ή «Ανδρόκαστρο» και αποτελεί τον ψηλότερο της Πελοποννήσου. Στη θέση αυτή υπήρχε η αρκαδική πόλη Αργυρόκαστρο απ’ την οποία σώζονται μόνο κάποια υπολείμματα του κάστρου. Στις 20 Αυγούστου 1927 το χωριό μετονομάστηκε σε Αργυρόκαστρο, αλλά σύντομα καθιερώθηκε το όνομα που διατηρεί μέχρι και τις μέρες μας. Το τοπωνύμιο Μαγούλιανα είναι μάλλον μοναδικό στην Ελλάδα. Σύμφωνα με μια εκδοχή, το όνομα προέρχεται από τη σλάβικη λέξη «magila» που σημαίνει «λόφος», «ύψωμα». Πιθανότατα, ο οικισμός δημιουργήθηκε μέσα στα χρόνια της Τουρκοκρατίας στην περιοχή που σήμερα βρίσκεται το χωριό. Αξιόλογα σημεία πολιτιστικού ενδιαφέροντος είναι η εκκλησία της Κοιμήσεως της Θεοτόκου με το περίτεχνο ξύλινο τέμπλο το οποίο θεωρείται από τα ομορφότερα της Ευρώπης, η εκκλησία του Αγίου Δημητρίου και εκείνη του Προφήτη Ιωάννη με αξιόλογο γλυπτό υπέρθυρο.

Εικ. 28. Οικισμός Μαγούλιανα

Πηγή : Διαδίκτυο

Βαλτεσινίκο

Το Βαλτεσινίκο αποτελεί έναν από τους «ψηλότερους υψομετρικά» χτισμένους παραδοσιακούς οικισμούς της Αρκαδίας. Ο οικισμός αναπτύσσεται αμφιθεατρικά σε μια ελατόφυτη πλαγιά του Μαινάλου σε υψόμετρο 1150 μέτρων. Σύμφωνα με την επικρατέστερη άποψη η ονομασία του χωριού προέρχεται από τα συνθετικά “Βάλτες” που σημαίνει τόπος με πολλά νερά και “σινίκο”, που -εάν δεν ληφθεί υπ’ όψιν η ορθογραφία- σημαίνει συνοικισμός, ένωση οικισμών.

Το Βαλτεσινίκο φημιζόταν για τους ξυλογλύπτες του οι οποίοι έχουν φιλοτεχνήσει κυρίως τέμπλα Ιερών Ναών. Στον οικισμό μάλιστα λειτουργούσε και σχολή ξυλογλυπτικής απ’ την οποία αποφοίτησαν αξιόλογοι τεχνίτες. Σημεία πολιτιστικού ενδιαφέροντος αποτελούν οι πολλοί Ναοί του οικισμού, οι πετρόχτιστες βρύσες, η Μονή Κοιμήσεως της Θεοτόκου που βρίσκεται σε μικρή απόσταση και το οχυρωμένο Μοναστήρι του Αγίου Νικολάου, που απέχει περίπου δυο χιλιόμετρα το οποίο υπήρξε καταφύγιο των Ελλήνων στην επιδρομή του Ιμπραήμ το 1826.

Εικ. 29. Πανοραμική άποψη του οικισμού Βαλτεσινίκο
Πηγή : Διαδίκτυο

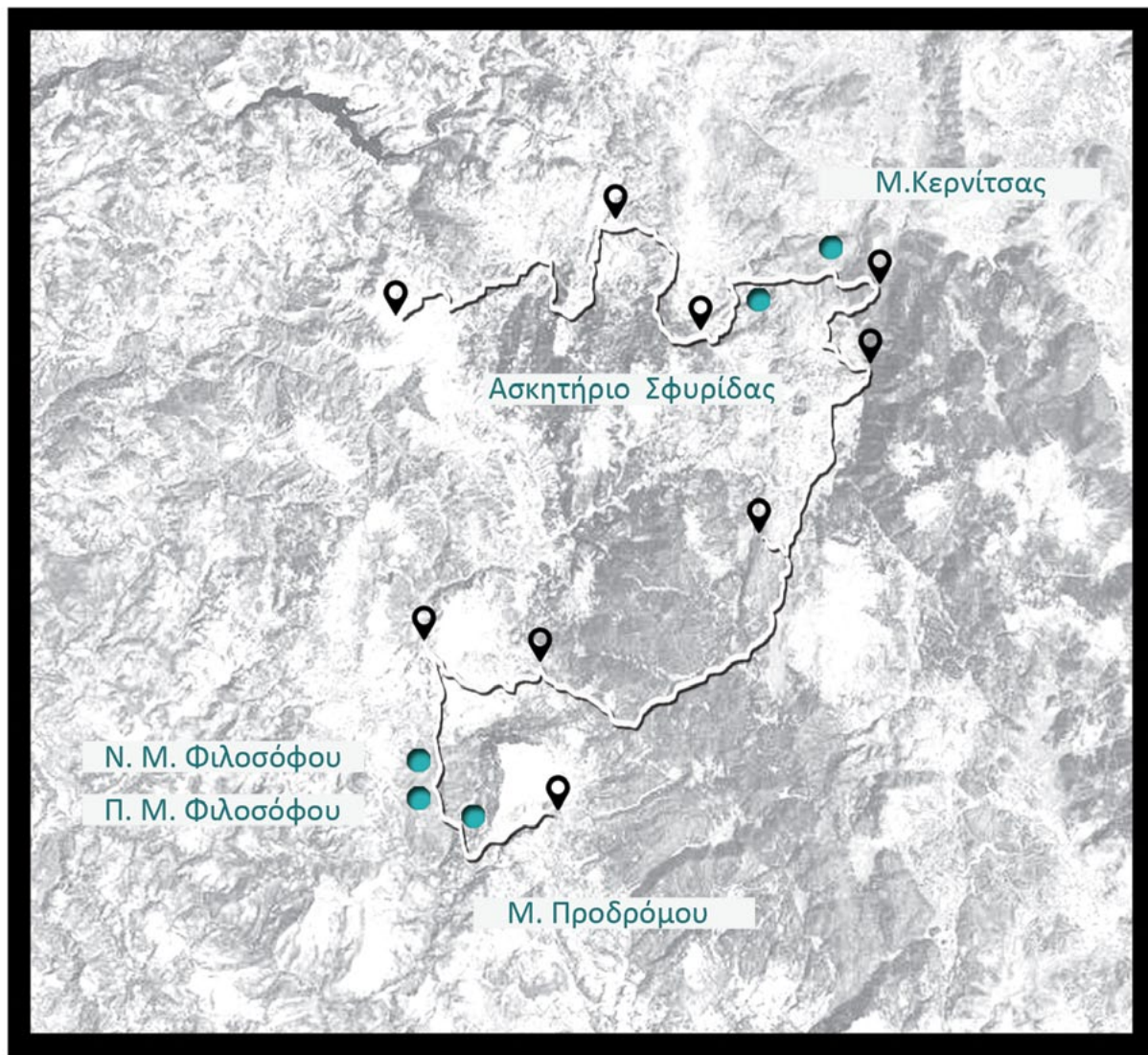

Λαγκάδια

Τα Λαγκάδια αποτελούν έναν από τους πιο ενδιαφέροντες αρχιτεκτονικά «πέτρινους» οικισμούς της Αρκαδίας. Είναι αμφιθεατρικά χτισμένος πάνω σε μια απότομη πλαγιά του Μαινάλου και σε υψόμετρο 900 μέτρων. Ο οικισμός φημίζεται για τους άριστους τεχνίτες του οι οποίοι ειδικεύονταν στο χτίσιμο με πέτρα και ήταν περιζήτητοι στην ευρύτερη περιοχή αλλά και στον υπόλοιπο Ελλαδικό χώρο. Κατά την αρχαιότητα, από την περιοχή περνούσε η περίφημη οδός Σπάρτης – Μεγαλόπολης – Μεθυδρίου – Τεύθιδος – Ηραίας- Ολυμπίας, μέσω της οποίας οι κάτοικοι της Πελοποννήσου πήγαιναν στην Ολυμπία για να παρακολουθήσουν τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Ο οικισμός πιθανολογείται ότι κατοικήθηκε μεταξύ του 13^{ου} και 16^{ου} αιώνα από μαστόρους που έχτισαν το κάστρο της Άκοβας στα χρόνια της Φραγκοκρατίας.

Τα Λαγκάδια έπαιξαν πολύ σημαντικό ρόλο στην Επανάσταση του 1821. Η οικογένεια των Δεληγιανναίων, μια από τις πλουσιότερες και ισχυρότερες οικογένειες πρωτοστάτησε τόσο στην προετοιμασία όσο και στη διεξαγωγή του Αγώνα. Επιπλέον, οι κάτοικοι βοήθησαν με το χτίσιμο πολλών και σημαντικών οχυρωματικών έργων. Αξιόλογα σημεία πολιτιστικού ενδιαφέροντος είναι το σπίτι της οικογένειας Δεληγιαννηδων και οι Ναοί των Ταξιαρχών, των Αγίων Αποστόλων και του Τιμίου Προδόμου ο οποίος χτίστηκε σε διάστημα 40 ημερών.

Εικ. 30. Οικισμός Λαγκάδια
Πηγή : Διαδίκτυο

Χάρτης 13.
Menalon Trail : Οι Μονές
Υπόβαθρο : Bing Maps επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

Μονές

Μονή Προδρόμου

Η Μονή προδρόμου δεσπόζει στη βάση ενός ψηλού και απότομο βράχου, στην ανατολική πλευρά της χαράδρας του ποταμού Λούσιου και σχεδόν απέναντι από τη Μονή Φιλοσόφου. Από τα μέσα του 12^{ου} αιώνα (1167) στην περιοχή ήκμαζαν πολλά ασκηταριά με σημαντικότερο αυτό του Τιμίου Προδρόμου, ενώ η ίδρυσή της μονής ως κοινόβιο τοποθετείται τον 16^ο αιώνα. Το Καθολικό της είναι κτισμένο στην κοιλότητα του βράχου, είναι μονόκλητη θολωτή Βασιλική και εξωτερικά φέρει αξιόλογες αγιογραφίες που σύμφωνα με τον Φώτη Κόντογλου ανάγονται στον 16^ο αιώνα και ανήκουν στην Κρητική Σχολή. Μάλιστα θεωρούνται ότι ανήκουν στο Θεοφάνη τον Κρητικό και το Μόσχο. Η Μονή διαθέτει αξιόλογη βιβλιοθήκη με σημαντικά θεολογικά και φιλοσοφικά βιβλία. Στο Ηγουμενείο και στο Αρχονταρίκι υπάρχουν παλιές φωτογραφίες, εκκλησιαστικά πρόσωπα και γράμματα του Κολοκοτρώνη. Από την ίδρυσή της η Μονή υπαγόταν στο Οικουμενικό Πατριαρχείο. Στην περίοδο της τουρκοκρατίας γνώρισε μεγάλη ακμή και συνέβαλε σημαντικά στον αγώνα του 1821.

Με βάση την οικονομική ευρωστία που απέκτησε λόγω των πολλών αφιερώσεων και δωρεών που δέχθηκε κατά τον 17^ο και 18^ο αιώνα, κατόρθωσε να επιτελέσει αξιόλογο φιλανθρωπικό έργο. Συγχρόνως ήταν ασφαλές καταφύγιο για τους κυνηγημένους Έλληνες μετά τις επιδρομές των Τούρκων. Σε αυτό μάλιστα κατέφυγαν το 1779 οι Στεμνιτσιώτες για να σωθούν έπειτα από επιδρομή των Τούρκων. Η διάτρητη από τα βόλια πόρτα στην πύλη της μονής αποτελεί μαρτυρία από την πολιορκία της κατά το επεισόδιο αυτό. Τελικά οι πολιορκημένοι διασώθηκαν και οι Τούρκοι αποχώρησαν. Η συμμετοχή του μοναστηριού στην επανάσταση του 1821 ήταν πολυδιάστατη. Χρησίμευσε σαν καταφύγιο και ορμητήριο του Θ. Κολοκοτρώνη, του Πλαπούτα και άλλων οπλαρχηγών και σαν νοσοκομείο για τους τραυματίες. Για τις ανάγκες του Αγώνα επίσης προσέφερε πολύτιμα ιερά σκεύη. Συγχρόνως ήταν κέντρο ανεφοδιασμού των πολιορκητών της Τριπολιτσάς. Τέλος πολλοί μοναχοί της συμμετείχαν ενεργά στις μάχες. Παρ' όλη την μεγάλη του προσφορά, το μοναστήρι διαλύθηκε το 1834, με διάταγμα του Όθωνα. Τέσσερα χρόνια αργότερα και μετά από ενέργειες των μοναχών και των κατοίκων της περιοχής τέθηκε πάλι σε λειτουργία στις 7 Δεκεμβρίου του 1838.

Εικ. 31. Μονή Προδρόμου
Πηγή: Επιτόπια καταγραφή της σπουδαστικής ομάδας Οκτώβριος 2017

Παλαιά Μονή Φιλοσόφου

Η Παλαιά Μονή Φιλοσόφου χωροθετείται στη δυτική πλευρά του ποταμού Λούσιου και σε μικρή απόσταση από την Μονή Προδρόμου. Είναι η παλαιότερη Μονή της Αρκαδίας και από τα παλαιότερα βυζαντινά μνημεία της Ελλάδας. Ιδρύθηκε το 963 μ.Χ. από τον Ιωάννη Λαμπαρδόπουλο από τη Δημητσάνα, τον επονομαζόμενο «Φιλόσοφο», ο οποίος ήταν γραμματέας του αυτοκράτορα Νικηφόρου Φωκά. Από το προσωνύμιό του πήρε και η Μονή το όνομά της. Ήταν χτισμένη στο εσωτερικό μιας σπηλιάς μήκους περίπου 130 μέτρων και πλάτους 0,50 ως 8 μέτρων, πάνω σ' έναν απόκρημνο βράχο, με υψόμετρο 500 μέτρων. Σήμερα διατηρείται μόνο ένα μικρό εκκλησάκι Βυζαντινής τεχνοτροπίας του 10^{ου} αιώνα με τις αξιόλογες τοιχογραφίες του. Είναι ναός εγγεγραμμένος τετράστηλος σταυροειδής με οκτάπλευρο τρούλο. Από την υπόλοιπη μονή σώζονται μόνο ερείπια κελιών και άλλων κτισμάτων, καθώς και μια στέρνα.

Η Μονή είναι γνωστή και σαν “Κρυφό Σχολείο”, γιατί σύμφωνα με την παράδοση λειτουργούσε εκεί στα χρόνια της Τουρκοκρατίας σχολείο που αργότερα εξελίχθηκε - στη Νέα Μονή - σε σημαντική ιερατική σχολή. Το 1765 ιδρύθηκε, στη Μονή Φιλοσόφου, η Σχολή Δημητσάνας, που αργότερα, μεταφέρθηκε στη Δημητσάνα. Γνωστή είναι η Βιβλιοθήκη, με σημαντικά χειρόγραφα του 12^{ου} αιώνα, που διατηρούσε η Μονή και που, τώρα, φυλάσσονται στην Εθνική Βιβλιοθήκη.

Εικ. 32. Παλαιά Μονή Φιλοσόφου
Πηγή : Διαδίκτυο

Νέα Μονή Φιλοσόφου

Το 1691 σε απόσταση τετρακοσίων περίπου μέτρων από την παλαιά Μονή και σε ομαλότερη θέση ιδρύθηκε η Νέα Μονή. Εικάζεται πως αρχικά λειτούργησε σαν μετόχι του «Κρυφού Σχολείου», ενώ άγνωστο παραμένει πότε μεταστεγάστηκε η Μονή Φιλοσόφου. Το καθολικό της κτίστηκε το 1661 από Βορειοηπειρώτες μαστόρους, με πρωτοβουλία των πατέρων της Παλαιάς Μονής. Είναι μικρό και τετράγωνο κομψό οικοδόμημα με οκτάπλευρο τρούλο και τέσσερα μονόλοβα παράθυρα. Εσωτερικά ο τρούλος στηρίζεται σε τέσσερις καμάρες που ακουμπούν σε κολόνες.

Το εσωτερικό της είναι ζωγραφισμένο με τοιχογραφίες, οι οποίες αποτελούν ένα σημαντικό ζωγραφικό σύνολο. Το τέμπλο είναι ξυλόγλυπτο με εξαιρετική διακόσμηση και φέρει εικόνες κρητικής τεχνοτροπίας που αποδίδονται στο ζωγράφο Βίκτωρα (1663). Ο ναός αγιογραφήθηκε το 1693 με δαπάνη του “Μαυραηδή-πασά Φαρμάκη “ από τη Στεμνίτσα, ο οποίος είχε εξισλαμισθεί, αλλά επανήλθε στο Χριστιανισμό επί Ενετοκρατίας. Απεικόνιση του χορηγού υπάρχει στη δυτική πλευρά του ναού (υπό τη μορφή τυπικού Ανατολίτη με βλοσυρό ύφος, πολυτελές ένδυμα και κομπολόι) δίπλα στην αγία Ελένη. Μεταξύ των αγιογραφιών ξεχωρίζουν οι εξαιρετικής τέχνης βυζαντινές μορφές των αγίων Πέτρου και Παύλου, όπως και μορφές διαφόρων αγίων. Την εξωτερική τοιχοποιία του ναού κοσμούν οδοντωτές ταινίες, εντοιχισμένα ανάγλυφα και πήλινα πιάτα από τη Μ. Ασία. Πάνω από την είσοδο βρίσκεται το καμπαναριό, κατασκευασμένο από πωρόλιθο. Στο προαύλιο βρίσκονται σε διαφορετικά επίπεδα το κτίριο των κελιών, το οστεοφυλάκιο και μια βρύση.

Με βασική αιτία ότι, ο αριθμός των Μοναχών ήταν κάτω των έξι, το 1834, ο Υπουργός Κ.Δ. Σχινάς, διέταξε να διαλυθεί η Μονή και να εκποιηθεί η περιουσία της. Μετά 160 χρόνια, το 1933, αποφασίζεται η επαναλειτουργία της Μονής Φιλοσόφου. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι από το έτος 1992 η μονή άρχισε να ανακαινίζεται ριζικά, με την επίβλεψη του Υπουργείου Πολιτισμού. Σήμερα η νέα Μονή, σε μεγάλο βαθμό ανακαινισμένη, λειτουργεί μαζί με την παλαιά μονή σαν μετόχι της Μονής Τιμίου Προδρόμου.

Εικ. 33. Νέα Μονή Φιλοσόφου

Πηγή : Επιτόπια καταγραφή της σπουδαστικής ομάδας Οκτώβριος 2017

Μονή Κερνίτσας

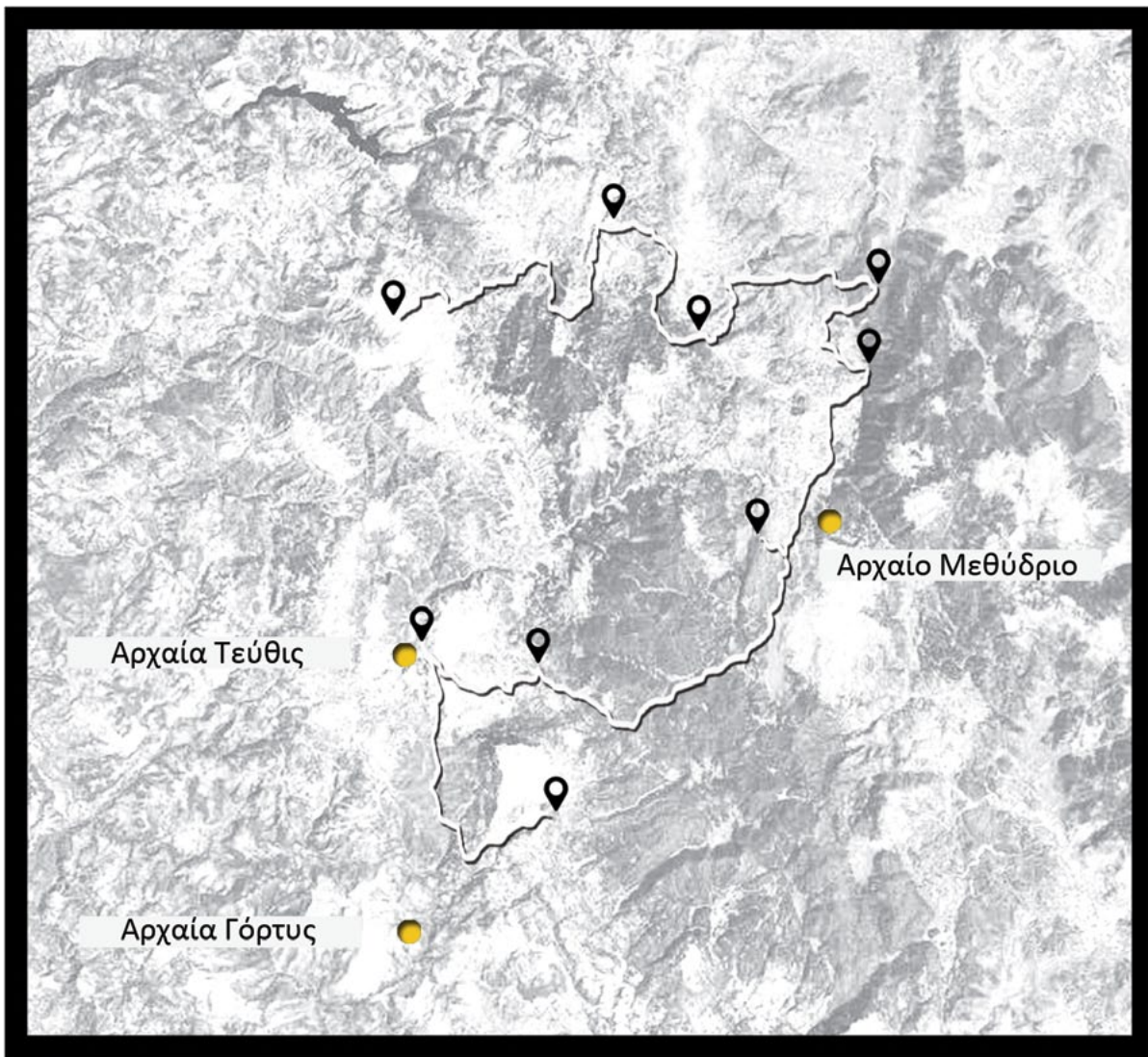
Η Μονή Κερνίτσας απέχει 3 χιλιόμετρα από τον οικισμό της Νυμφασίας. Ιδρύθηκε το 1385 μ.Χ. στη περιοχή της Κερνίτσας, όπου υπήρχε μεσαιωνικός οικισμός νοτιοδυτικά της σημερινής Μονής, ο οποίος αρχικά κατοικήθηκε από Σλάβους. Θεωρείται από τις παλαιότερες της Αρκαδίας και είναι «σταυροπηγιακή» Μονή. Η θέση της ανάμεσα στα βουνά του Αργυρόκαστρου και του Θαυμάσιου όρους της δίνει φυσική οχύρωση. Η Μονή έπαιξε σημαντικό ρόλο στην Επανάσταση του 1821. Το 1770 κατά την επανάσταση του Ορλώφ η Μονή πυρπολύθηκε από τους Αλβανούς. Το 1825 η Μονή λεηλατήθηκε και πυρολύθηκε από τον στρατό του Ιμπραήμ και φονεύτηκαν 7 μοναχοί. Δέχτηκε συνολικά 7 επιδρομές από τον Ιμπραήμ. Διέθετε υπόγειες διώρυγες στις οποίες φυγαδεύονταν και έτσι προστατεύονταν ο κόσμος στα χρόνια της Τουρκοκρατίας. Επιπλέον στη Μονή από το 1680 μ.Χ. λειτουργούσε κρυφό σχολείο και αργότερα Ανώτερη Σχολή που συνέδραμε στη σχολή της Χάλκης. Το 1940 η Μονή μεταβλήθηκε σε γυναικεία.

Ασκητήριο της Σφυρίδας

Το Ασκητήριο της Σφυρίδας είναι μετόχι της Μονής Κερνίτσας. Είναι κτισμένο μέσα στο απότομο τοίχωμα ενός ψηλού ασβεστολιθικού βράχου. Ο ναός είναι αφιερωμένος στην Κοίμηση της Θεοτόκου. Είναι θολωτός χτισμένος κατά την Βυζαντινή περίοδο (ανακαινίστηκε το 1366) και έχει σπάνιες αγιογραφίες του 12^{ου} αιώνα. Χρησιμοποιήθηκε σαν καταφύγιο αγωνιστών στην Τουρκοκρατία και ορμητήριο στην Επανάσταση.

Εικ. 34. Μονή Κερνίτσας
Πηγή : Διαδίκτυο

Χάρτης 14.

Menalio Trail : Οι Αρχαίες Πόλεις

Υπόβαθρο : Bing Maps επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

Αρχαίες Πόλεις

Αρχαία Γόρτυς

Η Αρχαία Γόρτυς ήταν ίσως ο σημαντικότερος οικισμός της ευρύτερης περιοχής κατά την αρχαιότητα. Βρίσκεται στην όχθη του ποταμού Λούσιου, σε απόσταση 1500 μέτρων από την Μονή Προδρόμου. Σύμφωνα με την Μυθολογία ιδρύθηκε από τον Γόρτυ ο οποίος ήταν απόγονος του Αρκάδα και από τον οποίο πήραν το όνομα τους ο οικισμός αλλά και ο ποταμός Λούσιος ο οποίος μέχρι την συμβολή του με τον Αλφειό ονομάζεται Γορτύνιος ποταμός. Από την πόλη περνούσε ο αρχαίος δρόμος που συνέδεε την Αθήνα με την Ολυμπία. Το 174 μ.Χ. την πόλη επισκέφτηκε ο περιηγητής Πausanίας ο οποίος την κατέγραψε στα «Αρκαδικά» του μαζί με αναφορές για τον ναό του Ασκληπείου, φτιαγμένο από Πεντελικό μάρμαρο και την ύπαρξη δυο αγαλμάτων. Σήμερα, σώζονται ερείπια του ναού του Ασκληπιού, των εγκαταστάσεων των λουτρών και της στοάς, 4-6 σειρές λίθων από την ακρόπολη και τμήματα πύργων.

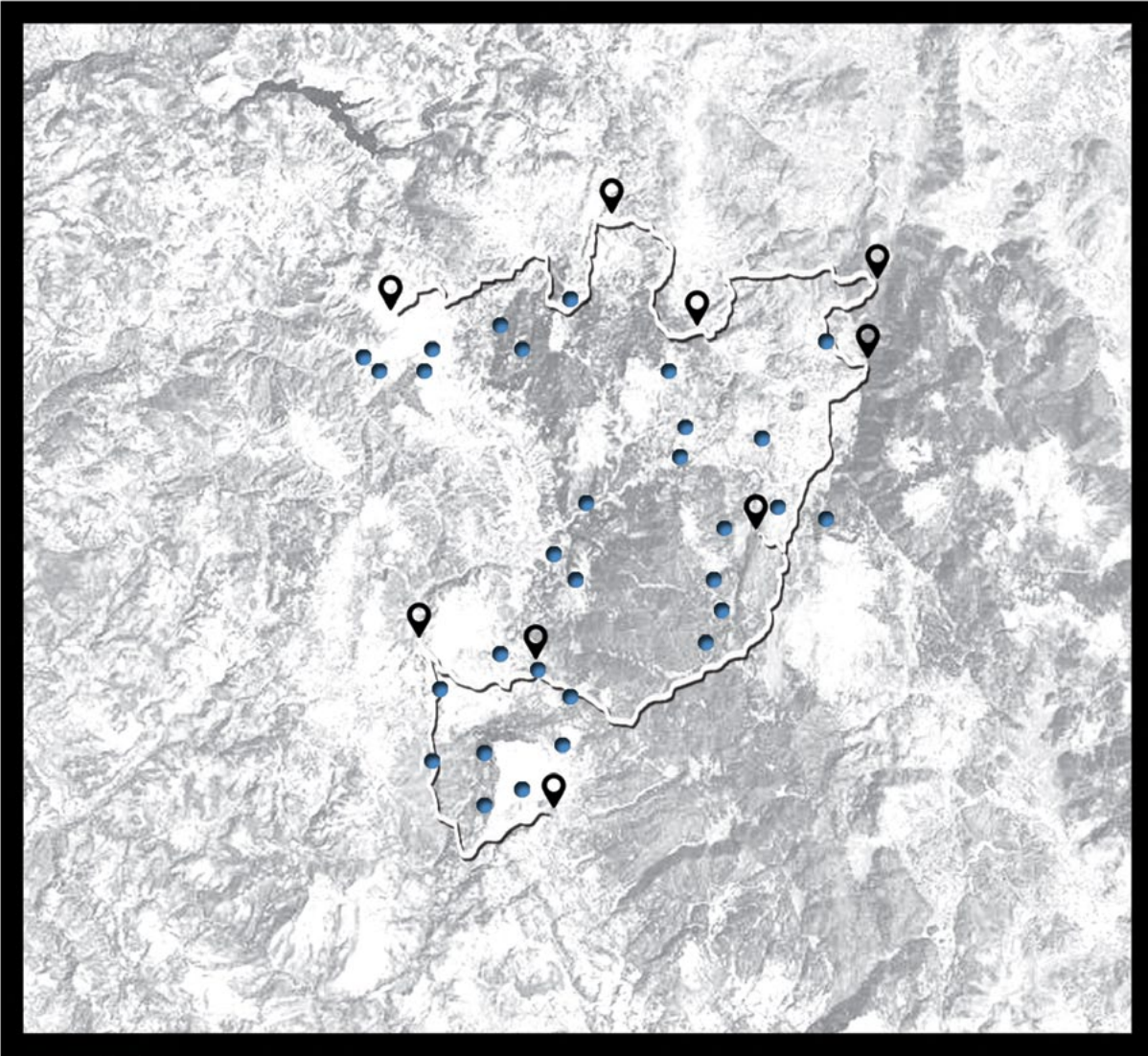
Εικ. 35. Εναπομείναντες λίθοι Αρχαίας Γόρτυνος
Πηγή : Διαδίκτυο

Αρχαίο Μεθύδριο

Το Αρχαίο Μεθύδριον βρισκόταν ανάμεσα στους σημερινούς οικισμούς Μεθύδριο και Πυργάκι, τρία χιλιόμετρα νότια της Βυτίνας. Η γεωγραφική του θέση είχε πολλή μεγάλη σημασία καθώς βρισκόταν στο δρόμο για την Ολυμπία, τον Κλείτορα, τον Ορχομενό και την Μεγάλη Πόλη(σημερινή Μεγαλόπολη). Ο Πausανίας, ο οποίος επισκέφθηκε τον αρχαίο οικισμό μεταξύ 170-174 μ.Χ., αναφέρει ότι χτίστηκε από Αρκάδες Ολυμπιονίκες. Σύμφωνα με τον Θουκυδίδη, η πόλη ανήκε αρχικά στην κυριαρχία του Ορχομενού, ενώ το έτος 255 π.Χ. θα περάσει στους Σπαρτιάτες μέχρι τη συμμετοχή του στην Αχαϊκή Συμπολιτεία. Την περίοδο κατά την οποία επισκέφτηκε την περιοχή ο Πausανίας, η πόλη είχε ήδη παρακμάσει και λίγα χρόνια αργότερα εγκαταλείφθηκε εντελώς.

Αρχαία Τεύθις

Η Αρχαία Τεύθις, που αναφέρεται από τον Πausανία ο οποίος την επισκέφθηκε το 174 μ.Χ. και την περιέγραψε στα «Αρκαδικά» του, βρισκόταν στην περιοχή που καταλαμβάνει ο οικισμός της Δημητσάνας, πήρε το όνομα της από τον βασιλιά Τεύθι και ήκμασε κατά τους Αρχαϊκούς χρόνους. Η Ακρόπολη του αρχαίου οικισμού, σύμφωνα με τους ερευνητές οι οποίοι μελέτησαν τα σωζόμενα τμήματα του τείχους, τοποθετείται στο σημείο που σήμερα βρίσκονται οι γειτονιές του Κάστρου και της Πλάτσας.

Χάρτης 15.
Menalio Trail : Οι Κρήνες
Υπόβαθρο : Bing Maps επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

Κρήνες-Γεφύρια

Κρήνες

Οι κρήνες κατείχαν σημαντικό ρόλο στην καθημερινότητα των κατοίκων των οικισμών καθώς ήταν η μοναδική πηγή υδροδότησης της ευρύτερης περιοχής. Πετρόχτιστες οι περισσότερες, κατασκευασμένες από μάστορες της περιοχής, βρίσκονται τις περισσότερες φορές κοντά στους ναούς, τις πλατείες και τους εμπορικούς δρόμους των οικισμών αλλά και διάσπαρτες στο δίκτυο των μονοπατιών προσφέροντας έτσι στους διαβάτες σημείο στάσης, ξεκούρασης και δροσισμού.

Εικ. 36. Βρύση Μακρινού

Πηγή : Επιτόπια καταγραφή της σπουδαστικής ομάδας Οκτώβριος 2017

Γεφύρια

Το έντονο ανάγλυφο της Αρκαδικής γης, σε συνδυασμό με τις δύσκολες χειμερινές καιρικές συνθήκες, δυσχέραινε την επικοινωνία των οικισμών ιδιαίτερα στα σημεία διάβασης των ποταμών με αποτέλεσμα την ανάγκη κατασκευής μικρής ή μεγάλης κλίμακας περασμάτων. Έτσι σε πολλά σημεία της διαδρομής συναντούμε απλές γεφυρώσεις, κατασκευασμένες από κορμούς δέντρων ή και μεγαλύτερες λίθινες, κατασκευασμένες στις περισσότερες περιπτώσεις από τεχνίτες, καταγόμενους από τον οικισμό των Λαγκαδίων.

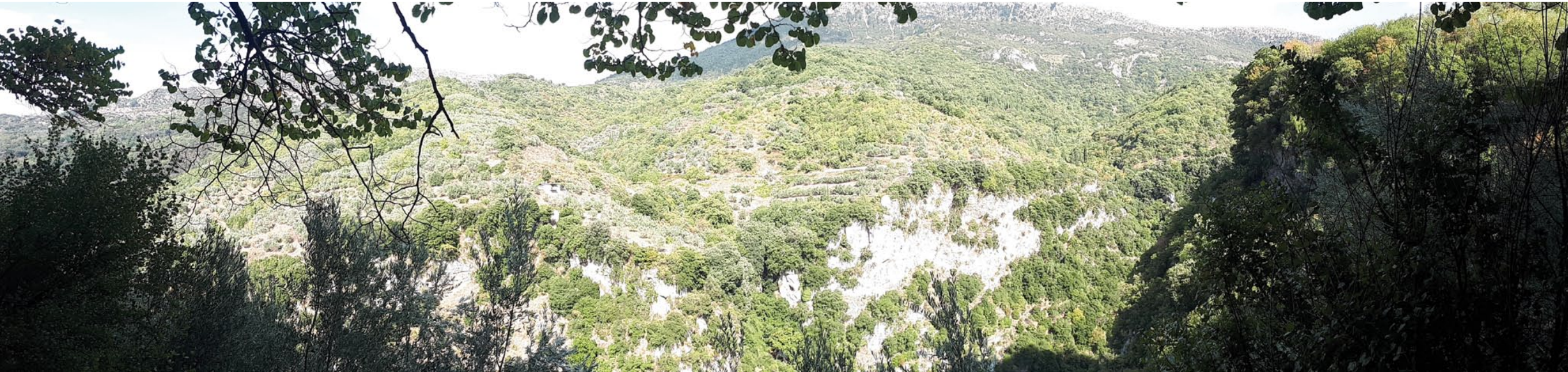
Τέτοια αξιόλογα πέτρινα περάσματα είναι το μονότοξο γεφύρι της Μονόπορης, που βρίσκεται στο στενό πέρασμα του Λουσιίου ποταμού, το γεφύρι του Ζαρζίου, που βρίσκεται νοτιοδυτικά της Βυτίνας και είναι μονότοξο με ένα ανακουφιστικό άνοιγμα, το γεφύρι της Τζαβάραϊνας και το δίτοξο ψηλό γεφύρι της Μονής Κερνίτσας που κατασκευάστηκε το 1901 από τον ηγούμενο για να εξυπηρετεί τους προσκυνητές.

Εικ. 37. Ξύλινο πέρασμα κοντά στον οικισμό Βυτίνα
Πηγή : Επιτόπια καταγραφή της σπουδαστικής ομάδας Οκτώβριος 2017

Φυσικά Χαρακτηριστικά

Περπατώντας στις πεζοπορικές διαδρομές που σηματοδοτεί το Menalon Trail, ο περιπατητής έρχεται συνεχώς αντιμέτωπος με ένα «παιχνίδι» που δημιουργείται στο φυσικό τοπίο από το ίδιο το ανάγλυφο του τόπου και σχετίζεται με τις οπτικές φυγές, την κλίμακα, τα πολλαπλά επίπεδα και τις αισθήσεις. Κατά την επιτόπια καταγραφή μας στο πεδίο μελέτης προσπαθήσαμε να εντοπίσουμε και να αποκρυπτογραφήσουμε τους συνθετικούς κανόνες που διέπουν το «παιχνίδι» με την χρήση οπτικοακουστικών μέσων, σκίτσων καθώς και την ίδια την βιωματική μας εμπειρία στον τόπο.

Εικ. 39. Πανοραμική θέα των Αρκαδικών βουνών
Πηγή : Επιτόπια καταγραφή της σπουδαστικής ομάδας Οκτώβριος 2017

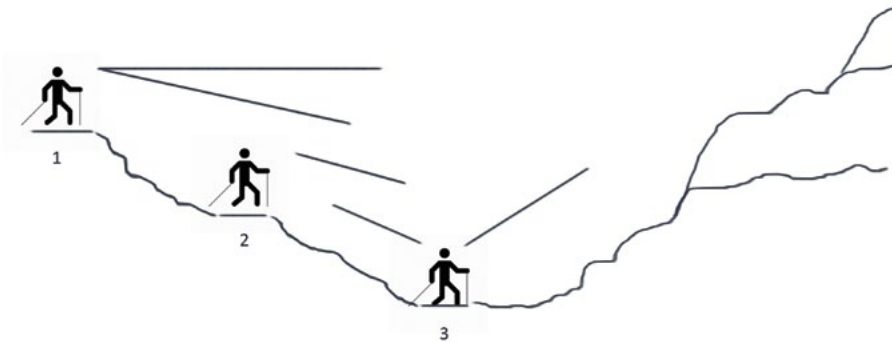
Οπτικές στον Χώρο

Η περιήγηση σε ένα τόσο δυναμικά μεταβαλλόμενο τοπίο δημιουργεί πολλαπλές οπτικές ποιότητες στον περιπατητή. Τα πυκνά ελατοδάση καθώς και τα σύνολα της μαύρης πεύκης ορίζουν στο επίπεδο του οπτικού φάσματος του ανθρώπινου οφθαλμού ένα σύστημα κανάβου ενώ ταυτόχρονα εισάγεται η έννοια της κλίμακας και της επανάληψης. Ακολουθώντας το μονοπάτι, οι οπτικές εναλλάσσονται διαδοχικά καθώς τα στοιχεία που συνθέτουν το τοπίο έρχονται στο προσκήνιο. Απόρροια της επιτόπιας μελέτης αποτελεί η ακόλουθη σύνοψη που απεικονίζει διαγραμματικά τις έξι διαφορετικές οπτικές σχέσεις που δημιουργεί το σύστημα του ανθρώπινου οφθαλμού με το φυσικό τοπίο.

Διάγραμμα 10. Οπτικές σχέσεις : επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

Πιο συγκεκριμένα, οι προαναφερόμενες οπτικές σχέσεις δημιουργούνται ανάλογα με την σχετική θέση που καταλαμβάνει ο περιπατητής στο φυσικό τοπίο όπως απεικονίζεται στο διάγραμμα που ακολουθεί.

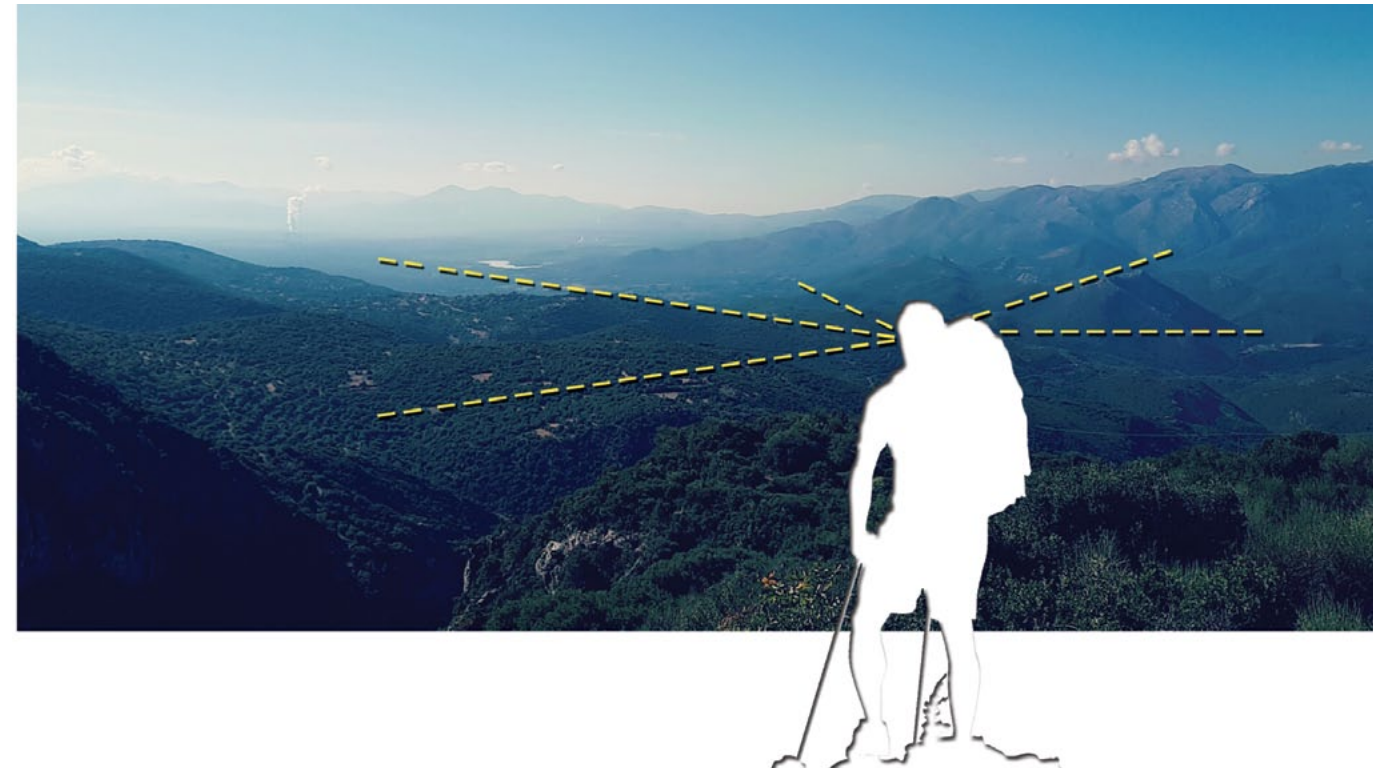

Διάγραμμα 11. Σχετικές θέσεις παρατηρητή στο χωρικό πεδίο: επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

Θέση 1

Από την υψηλότερη θέση ο περιπατητής έρχεται σε οπτική επαφή με τα κατώτερα επίπεδα στα οποία θα περιπλανηθεί, καθώς και με τους ορεινούς όγκους που προβάλλονται μπροστά του. Ακόμη, διακρίνει την απόληξη των επιβλητικών ορεινών όγκων και τη σχέση τους με τον ορίζοντα.

Εικ. 40. Πανοραμική θέα των Αρκαδικών βουνών και της πόλης Μεγαλόπολη
Πηγή : Επιτόπια καταγραφή της σπουδαστικής ομάδας Οκτώβριος 2017
Επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

Θέση 2

Στην δεύτερη θέση, ο περιπατητής ακολουθεί την χάραξη του μονοπατιού εισερχόμενος στο εσωτερικό του εκάστοτε συνόλου με κατεύθυνση είτε ανοδική είτε καθοδική. Τα κατακόρυφα επίπεδα που αντιλαμβάνεται εν κινήσει είναι το έδαφος, η πληρότητα των στοιχείων που προβάλλονται στο ύψος των οφθαλμών (π.χ. κορμοί δέντρων), καθώς το ύψος και το φύλλωμα της χλωρίδας του συνόλου που διασχίζει.

Εικ. 41. Ο περιπατητής σε ενδιάμεση θέση
Πηγή : Επιτόπια καταγραφή της σπουδαστικής ομάδας Οκτώβριος 2017
Επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

Θέση 3

Στην τρίτη θέση, ο παρατηρητής βρίσκεται στην αγκαλιά των ορεινών υψωμάτων. Τα πολλαπλά επίπεδα παρατήρησης συμπίπτουν με εκείνα της θέσης 1 από την αντίθετη κατεύθυνση.

Εικ. 42. Ο περιπατητής σε χαμηλή θέση
Πηγή : Επιτόπια καταγραφή της σπουδαστικής ομάδας Οκτώβριος 2017
Επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

Κλίμακα

Αναγνωρίζοντας το φάσμα των οπτικών ποιότητων κατά την περιπλάνησή του, ο παρατηρητής αντιλαμβάνεται ακολούθως την συνεχόμενη εναλλαγή της κλίμακας η οποία ορίζεται τόσο από το ίδιο το φυσικό τοπίο που μεταβάλλεται δυναμικά, όσο και από την ίδια την παρουσία του ανθρώπου στο κάθε χωρικό σύνολο. Επομένως, όταν διασχίσει ένα στενό πέρασμα, με πυκνή βλάστηση και περιορισμένες οπτικές θεάσεις αντιλαμβάνεται πως διασχίζει ένα κλειστό σύστημα (εικ.44), ενώ όταν διασχίζει πεδία με αραιή η υψίκορμη φύτευση αντιλαμβάνεται ότι το σύστημα είναι ανοιχτό. (εικ.43)

Εικ. 43 και 44. Κλίμακα ανθρωπου σε σχέση με το τοπίο
Πηγή: Επιτόπια καταγραφή της σπουδαστικής ομάδας Οκτώβριος 2017

Αισθητηριακές Ποιότητες

Καθώς ο περιπατητής διασχίζει τις σηματοδοτημένες διαδρομές του Μαινάλου, σταδιακά αρχίζουν όλες του οι αισθήσεις να ενεργοποιούνται. Ο ρυθμός αυτής της διαδικασίας έγκειται αποκλειστικά στην ψυχολογία και την ψυχοσύνθεση του ίδιου. Οι πρώτες αισθήσεις που ενεργοποιούνται είναι η **όραση**, η **όσφρηση** και η **ακοή** ενώ στην συνέχεια ακολουθούν η **αφή** και η **γεύση**.

Όραση

Καθώς ο επισκέπτης καταφθάσει στα χωριά της ορεινής Αρκαδίας για να ακολουθήσει κάποια από τις σηματοδοτημένες διαδρομές του Menalon Trail, αρχικά βοηθείται από τον χαρακτήρα, την επιβλητικότητα καθώς και την ομορφιά των πετρόκτιστων οικισμών. Τα ελατοδάση που δεσπόζουν καθ' όλη την διαδρομή, τον εντάσσουν οπτικά στο πεδίο και του εντείνουν την διάθεση της περιήγησης στο αρκαδικό τοπίο. Καθώς αρχίζει η περιήγηση, ο περιπατητής αντιλαμβάνεται την πληθώρα των τόνων της χρωματικής παλέτας που διαθέτει ο τόπος και ορίζονται από τις τέσσερις εποχές του χρόνου καθώς και τα είδη της βλάστησης του κάθε τμήματος. Εν συνεχεία, ο ανθρώπινος οφθαλμός δύναται να αναγνωρίσει τις τονικές διαφορές που υπάρχουν στα φυλλώματα. Το αρχικά αντιληπτό ενιαίο πράσινο, αποκτά διαβαθμίσεις και τονικό χαρακτήρα. Ακολούθως, μέσω της όρασης πραγματοποιείται μια πρώτη σχέση του περιπατητή με το παρελθόν καθώς κτίσματα και γεφύρια στέκουν περήφανα μέσα στο δυναμικό τοπίο.

Εικ. 45. Ποταμός Μυλάοντας

Πηγή: Επιτόπια καταγραφή της σπουδαστικής ομάδας Οκτώβριος 2017

Όσφρηση

Οι κατάφυτες εκτάσεις του αρκαδικού τοπίου, ανάλογα την εποχή του χρόνου και τον δείκτη της σχετικής υγρασίας απελευθερώνουν πλήθος οσμών που εξιτάρουν την αίσθηση της όσφρησης του περιπατητή. Από την άνοιξη, όπου συντελείται η έναρξη του κύκλου της ζωής, μέχρι και το φθινόπωρο, κατακλύζεται η ατμόσφαιρα από την μυρωδιά των άνθων, της μαύρης πεύκης, του έλατου καθώς και του ίδιου του χώματος. Η ατέρμονη ροή των ποταμών, τροφοδοτεί το τοπίο με την υγρασία που απαιτείται ώστε να αναγεννάτε συνεχώς. Κατά την χειμερινή περίοδο, η οσμή του λευκού χιονιού, του καθαρού οξυγόνου καθώς και τα παράγωγα της καύσης της ξυλείας στους οικισμούς με σκοπό την θέρμανση ολοκληρώνουν την παλέτα των οσμών της περιοχής.

Εικ. 46. Άνθη του Φθινοπώρου
Πηγή: Επιτόπια καταγραφή της σπουδαστικής ομάδας Οκτώβριος 2017

Ακοή

Η αίσθηση της ακοής οξύνεται από ήχους που παράγει το φυσικό τοπίο αλλά και ο ανθρωπογενής παράγοντας. Από το φυσικό τοπίο, κυριαρχεί ο ήχος της ροής των ποταμών. Στην ηχητική σύνθεση συμβάλλει το θρόισμα των φύλλων που παράγει ο αέρας, ο ήχος της βροχής και της καταιγίδας. Πολυπληθείς και μη αγέλες ζώων που συνομιλούν καθώς επίσης και οι κρότοι του εξοπλισμού των κυνηγών την επιτρεπόμενη περίοδο του κυνηγιού.

Εικ. 47. Ρέοντα ύδατα κοντά στον οικισμό Δημητσάνα
Πηγή: Επιτόπια καταγραφή της σπουδαστικής ομάδας Οκτώβριος 2017

Αφή

Ακολουθώντας το μονοπάτι, η αίσθηση της αφής ενεργοποιείται στα σημεία στάσης που επιλέγονται ή στην ανάγκη της επαφής του ανθρώπου με κάποιο φυσικό στοιχείο που συναντά στην διαδρομή του. Τέτοια στοιχεία αποτελούν άνθη και κλαδιά καρποφόρων δέντρων, η ροή του νερού καθώς και τμήματα πεσμένων κορμών, βράχων αλλά και του ίδιου του εδάφους που προσφέρονται για στάση και ξεκούραση. Ακόμη, γεννάται η ανάγκη της γνωριμίας και της στιγμιαίας αφής του περιπατητή με την πανίδα του τόπου όπως: τα άλογα, τα τσοπανόσκυλα κ.λ.

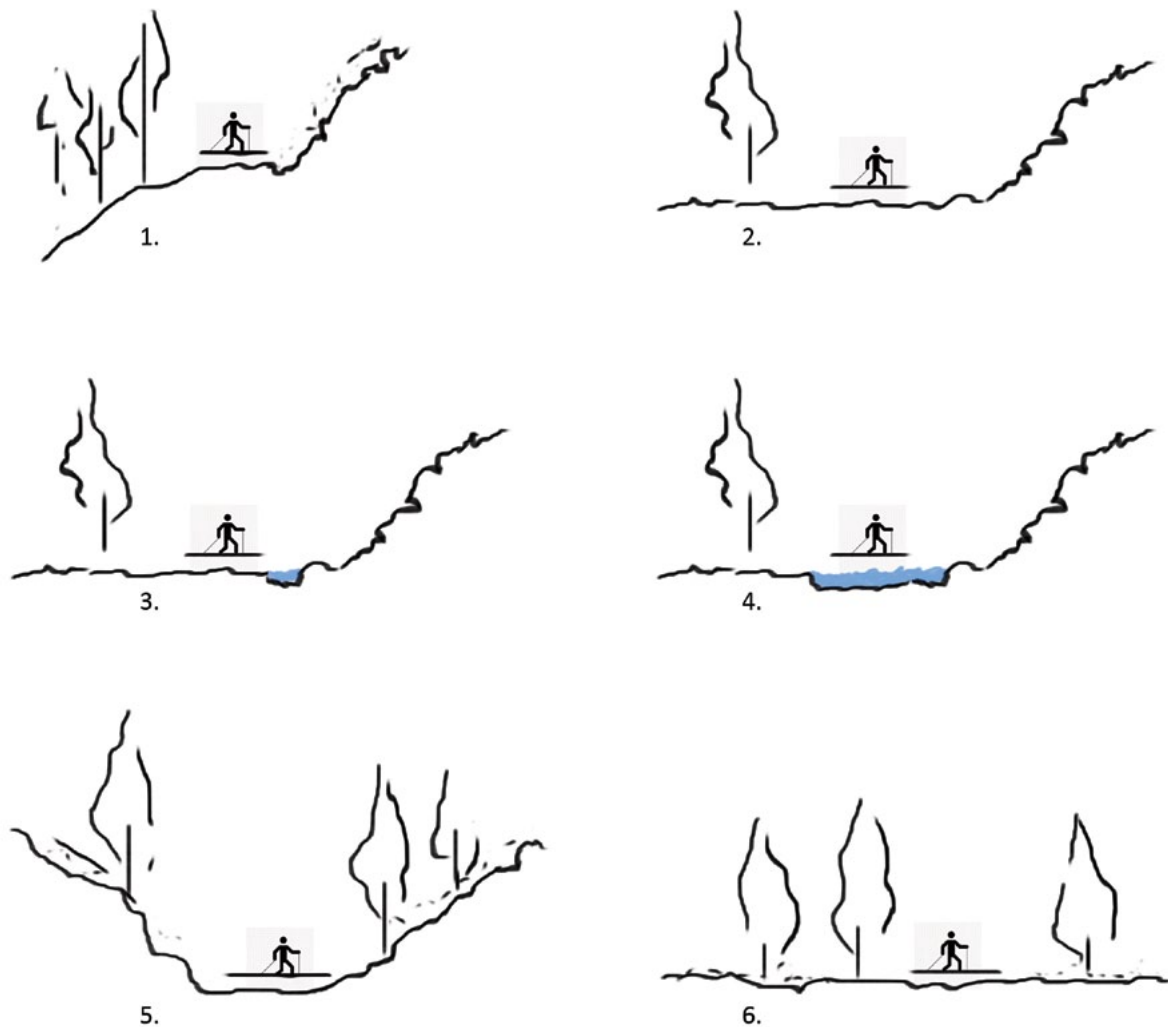
Εικ. 48. Η απτική επαφή
Πηγή: Επιτόπια καταγραφή της σπουδαστικής ομάδας Οκτώβριος 2017

Γεύση

Το τοπίο προσφέρει απλόχερα και σε αφθονία πληθώρα καρπών και φρούτων και μέσα από τις διαδρομές των μονοπατιών ο περιπατητής μπορεί να γευτεί σε σεβασμό το φίλεμά του. Κάποια από αυτά είναι: τα καρύδια, τα αμύγδαλα, τα κάστανα, τα βελανίδια, τα κουκουνάρια, τα μούρα, τα μήλα, τα αχλάδια, τα μανιτάρια και τόσα άλλα.

Εικ. 49. Καρποί προς βρώση
Πηγή: Επιτόπια καταγραφή της σπουδαστικής ομάδας Οκτώβριος 2017

Διάγραμμα 12. Οι έξι κατηγορίες ενότητων: επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

Ανάγλυφο

Το αρκαδικό τοπίο, δυναμικό και μεταβαλλόμενο, ξεδιπλώνει μέσα από τα μονοπάτια την μοναδικότητά του. Κάθε μονοπάτι, ορίζει με σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον την πορεία που πρέπει να ακολουθήσει ο περιπατητής. Προσαρμοσμένο στην κλίση του εδάφους, την πυκνότητα της βλάστησης και την υλικότητα του τόπου, κάθε σημείο των μονοπατιών αποκτά ένα εσωτερικό λεξιλόγιο. Τα στοιχεία της επιτόπιας έρευνας μας οδήγησαν στην δημιουργία έξι βασικών ενότητων που κατηγοριοποιούν τα τμήματα των μονοπατιών σύμφωνα με τις ποιότητες αυτές.

Ενότητα 1

Η χάραξη του μονοπατιού ακολουθεί τις υψομετρικές καμπύλες της πλαγιάς. Τα πλευρικά του όρια αποτελούν η πυκνή βλάστηση και τα βραχώδη τμήματα αυτής με την αραιή φύτευση. Για την διευκόλυνση της ανάβασης του περιπατητή στα δυσπρόσιτα τμήματα, λαμβάνοντας υπ' όψιν την υλικότητα του εδάφους, δημιουργούνται «σκάλες». Οι σκάλες, έχοντας σταθερό πάτημα και κατασκευασμένες από πέτρα ή κορμούς δέντρων εξασφαλίζουν την σταθερότητα του εδάφους κατά τις έντονες βροχοπτώσεις και υποδεικνύουν την χάραξη όταν η δυναμική του τοπίου καταλαμβάνει τμήματα αυτού. Σε αρκετές περιπτώσεις, κρίνεται αναγκαία η τοποθέτηση ξύλινων ή μεταλλικών κουπαστών για την εξασφάλιση της ομαλούς περιήγησης του περιπατητή λόγω της έντονης φυσικής κλίσης της πλαγιάς και της έλλειψης επαρκούς φυσικού πλευρικού ορίου.

Εικ. 50. Απεικόνιση μονοπατιού διαμορφωμένου με σκαλιά
Πηγή: Επιτόπια καταγραφή της σπουδαστικής ομάδας Οκτώβριος 2017
Επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

Ενότητα 2

Σε αυτή την ενότητα, το μονοπάτι χαράσσεται στο σχετικό οριζόντιο επίπεδό του, το οποίο αποτελεί και το ένα πλευρικό του όριο. Το δεύτερο πλευρικό όριο αποτελεί η αρχή της ανάπτυξης υψώματος και διαθέτει αυξημένη κλίση. Ο περιπατητής διακρίνει την πορεία που πρέπει να ακολουθήσει από το ίδιο το τοπίο. Όπου τα όρια γίνονται ασαφή, τοποθετείται η κατάλληλη σήμανση που επαναπροσδιορίζει την σωστή πορεία.

Εικ. 51. Απεικόνιση μονοπατιού με αυξημένη κλίση
Πηγή: Επιτόπια καταγραφή της σπουδαστικής ομάδας Οκτώβριος 2017
Επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

Ενότητα 3

Το μονοπάτι συνομιλεί με την παράλληλη προς αυτό ροή ύδατος. Τα πλευρικά του όρια αποτελούν αφενός το υδάτινο στοιχείο, αφετέρου η πυκνή φύτευση ή βραχώδη τμήματα. Στην ενότητα αυτή η χάραξη του μονοπατιού ακολουθεί την υψομετρική εναλλαγή του βουνού που άλλοτε είναι ήπια και άλλοτε εντονότερη. Ο περιπατητής έρχεται σε οπτική, ακουστική και απτική επαφή με το υδάτινο στοιχείο, γεγονός που εγείρει και εξιτάρει τις αισθήσεις του κατά την προσπέλαση των προαναφερόμενων τμημάτων των διαδρομών.

Εικ. 52. Απεικόνιση μονοπατιού με διαμορφωμένο όριο από υδάτινο στοιχείο
Πηγή: Επιτόπια καταγραφή της σπουδαστικής ομάδας Οκτώβριος 2017
Επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

Ενότητα 4

Στην παρούσα ενότητα εντάσσονται όλα τα τμήματα των μονοπατιών όπου η χάραξή τους τέμνει κάθετα την διεύθυνση της ροής του υδάτινου στοιχείου. Η προσπέλαση αυτού πραγματοποιείται με την γεφύρωση του ανοίγματος. Τα γεφύρια σχεδιάζονται ανάλογα με την υψομετρική διαφορά που έχουν με το υγρό στοιχείο, την χρήση τους, την ροή και το βάθος του ρέματος ενώ κατασκευάζονται εξ' ολοκλήρου είτε από πέτρα, είτε από ξύλο, είτε από μέταλλο. Όταν η απόσταση των δύο στοιχείων είναι μεγαλύτερη από την επιτρεπόμενη, τοποθετούνται κιγκλιδώματα ή κουπαστές ώστε να εξασφαλίζεται η ασφαλής προσπέλασή τους.

Εικ. 53. Ξύλινο πέρασμα κατά μήκος της διαδρομής
Πηγή: Επιτόπια καταγραφή της σπουδαστικής ομάδας Οκτώβριος 2017
Επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

Ενότητα 5

Στην ακόλουθη ενότητα, το μονοπάτι εισχωρεί στην κοίλη επιφάνεια που δημιουργείται μεταξύ της ανάπτυξης δύο όμορων υψωμάτων. Τα πλευρικά του όρια αποτελούν τα ίδια τα τμήματα του εδάφους και είναι είτε βραχώδη, είτε φέρουν φύτευση. Ο περπατητής, αντιλαμβάνεται την χάραξη του μονοπατιού από την μορφολογία του εδάφους και η ανάγκη της σηματοδότησης της πορείας κρίνεται υποτυπώδης.

Εικ. 54. Μονοπάτι κατά μήκος μικρής φυσικής κοιλότητας
Πηγή: Επιτόπια καταγραφή της σπουδαστικής ομάδας Οκτώβριος 2017
Επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

Ενότητα 6

Στην παρούσα ενότητα, το μονοπάτι διασχίζει οριζόντια χωρικά σύνολα που δημιουργούνται εσωτερικά των εξάρσεων του τοπιακού συνόλου. Εκατέρωθεν αυτού παρατηρείται μέτριας πυκνότητας βλάστηση ή και απουσία αυτής που δίνουν την δυνατότητα στον περπατητή της προσωρινής στάσης για την ανάκτηση δυνάμεων. Λόγω της απουσίας υψομετρικών εναλλαγών και φυσικών στοιχείων που ορίζουν την ορθή χάραξη της διεύθυνσης του μονοπατιού, κρίνεται αναγκαία η επαρκής σήμανση.

Εικ. 55. Τμήμα διαδρομής σε τοπίο με μέτριας πυκνότητας βλάστηση
Πηγή: Επιτόπια καταγραφή της σπουδαστικής ομάδας Οκτώβριος 2017
Επεξεργασία σπουδαστικής ομάδας

Υλικότητα

Το ανάγλυφο παρουσιάζει εξίσου μια πολλαπλότητα έκφρασης μέσω της εναλλαγής των υλικών του εδάφους. Ο περιπατητής, διασχίζοντας το μονοπάτι ανακαλύπτει με κάθε του βήμα τους συνδυασμούς των υλικών που αποδίδουν άλλοτε σκληρό και άλλοτε μαλακό χαρακτήρα. Τα στοιχεία που συνθέτουν τις ποιότητες αυτές αποτελούν: το χώμα, η πέτρα, τα κλαδιά, τα φύλλα, ο βράχος, το νερό και το ξύλο.

Εικ. 56. Υλικότητα Διαδρομών
Πηγή : Επιτόπια καταγραφή της σπουδαστικής ομάδας Οκτώβριος 2017

Οφέλη

Σε κοινωνικό επίπεδο, οι κάτοικοι των οικισμών έρχονται σε επαφή με τους επισκέπτες που φέρουν διαφορετική πολιτισμική ταυτότητα. Συνεπώς δημιουργείται μια αμφίδρομη σχέση ανταλλαγής απόψεων και γνωριμίας με τα ήθη, τα έθιμα και την κουλτούρα των λαών που βοηθά στην βελτίωση της διεθνούς επικοινωνίας. Κάτω από το προαναφερόμενο πρίσμα, οι κάτοικοι των οικισμών επιμορφώνονται σε θέματα που αφορούν την γλώσσα, την υποδοχή των επισκεπτών, την φιλοξενία αλλά και την ίδια την ιστορία και τον πολιτισμό τους, αναβιώνοντας έθιμα και προβάλλοντας τα τοπικά τους προϊόντα. Η ενέργεια αυτή συντελεί ακόμη και στην επανακατοίκηση των οικισμών από νεότερα ηλικιακά άτομα με αποτέλεσμα ο μέσος όρος ηλικίας των μόνιμων κατοίκων να μειώνεται.

Η αύξηση της επισκεψιμότητας των περιπατητών καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς συντελεί στην **οικονομική ανάπτυξη** των οικισμών καθώς αυξάνεται η ζήτηση σε καταλύματα, σίτιση και μεταφορές. Ακόμη, η ανάγκη επάνδρωσης φορέων, οργανισμών, καταλυμάτων, χώρων εστίασης και αναψυχής δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας και ευκαιρίες για τους κατοίκους των οικισμών. Ακολουθως, λόγω της προβολής του τόπου και των τοπικών προϊόντων, παρατηρείται αύξηση στις πωλήσεις και στις εξαγωγές αυτών.

Παράλληλα, αυξάνεται η **περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση**, συντηρούνται περιοχές με εξαιρετο φυσικό κάλλος, ενώ μέσω του δικτύου των μονοπατιών δίνεται η δυνατότητα της άμεσης παρέμβασης εξειδικευμένων ομάδων στο εσωτερικό του βουνού όποτε κριθεί αναγκαίο. Με τον τρόπο αυτό, η παρουσία του Mainalon Trail θα λέγαμε ότι συμβάλει, πέρα από την ανάδειξη του τόπου, στην προστασία του φυσικού αλλά και του δομημένου περιβάλλοντος, αφού ενθαρρύνει οργανωμένες αποκαταστάσεις αρχαιολογικών χώρων, ιστορικών κτηρίων και συνόλων που παρουσιάζουν αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον. Συμβάλει δηλαδή στην προστασία της πολιτιστικής/πολιτισμικής κληρονομιάς του τόπου μας.

Ανάγκες

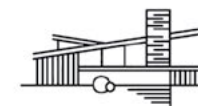
Λειτουργία καταλυμάτων

Δημιουργία εξειδικευμένων κέντρων

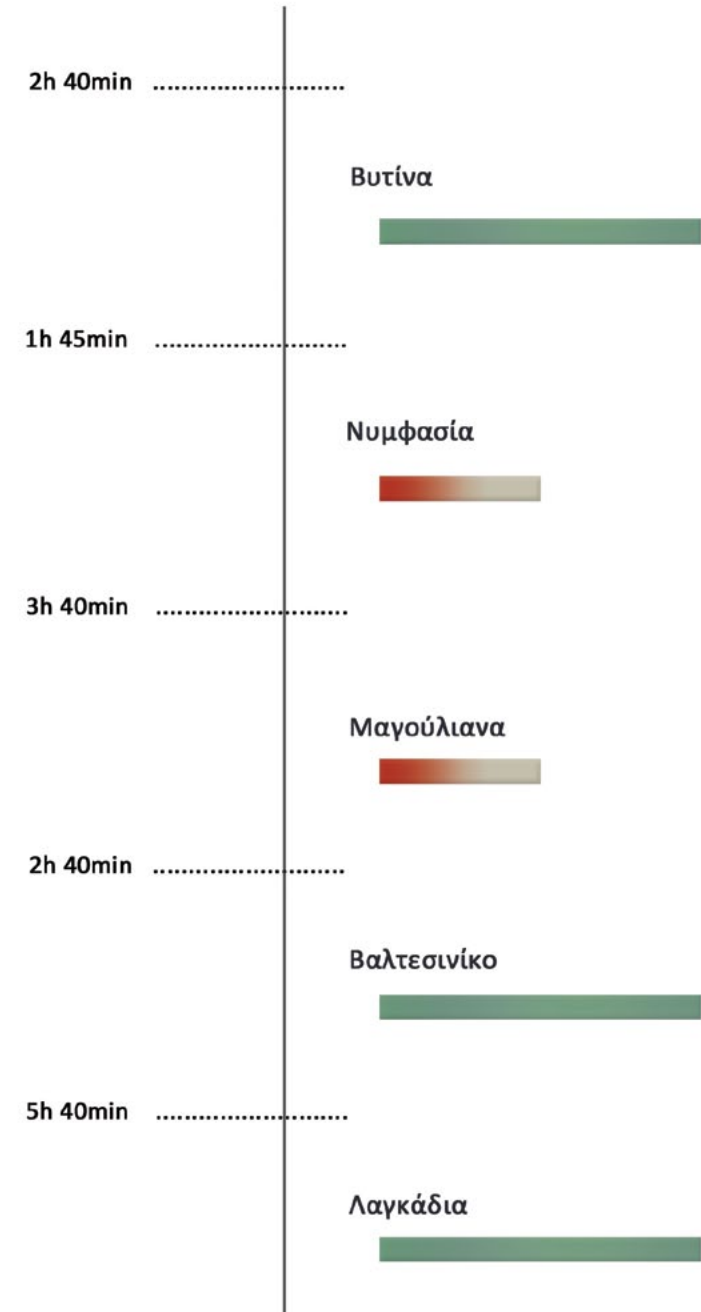
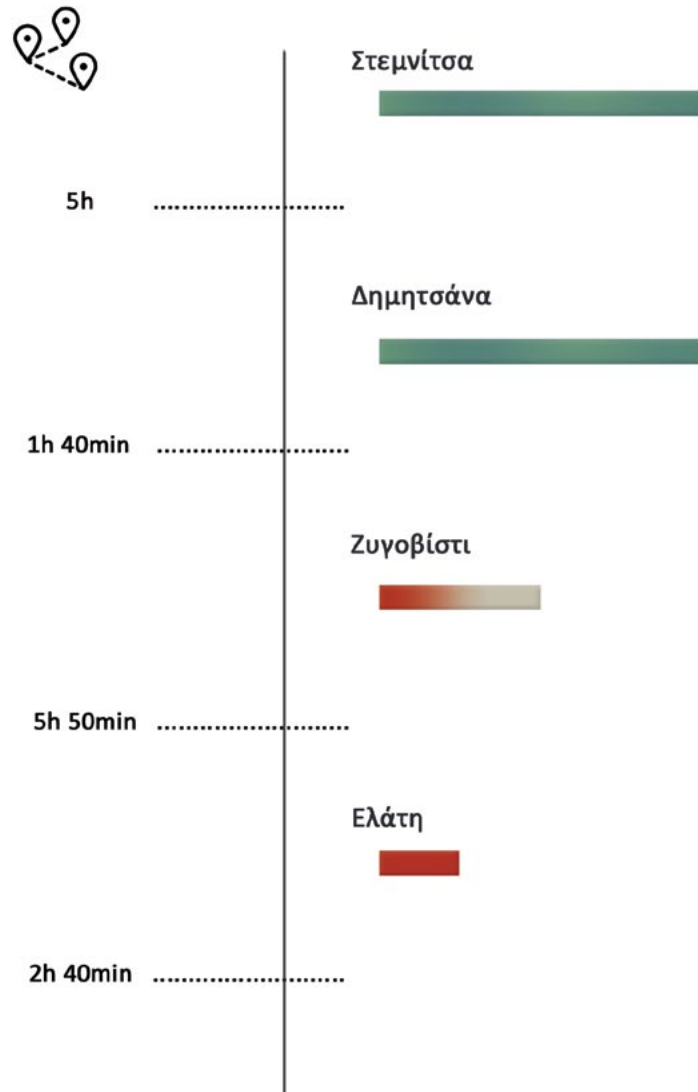
Οργάνωση δικτύου μεταφορών

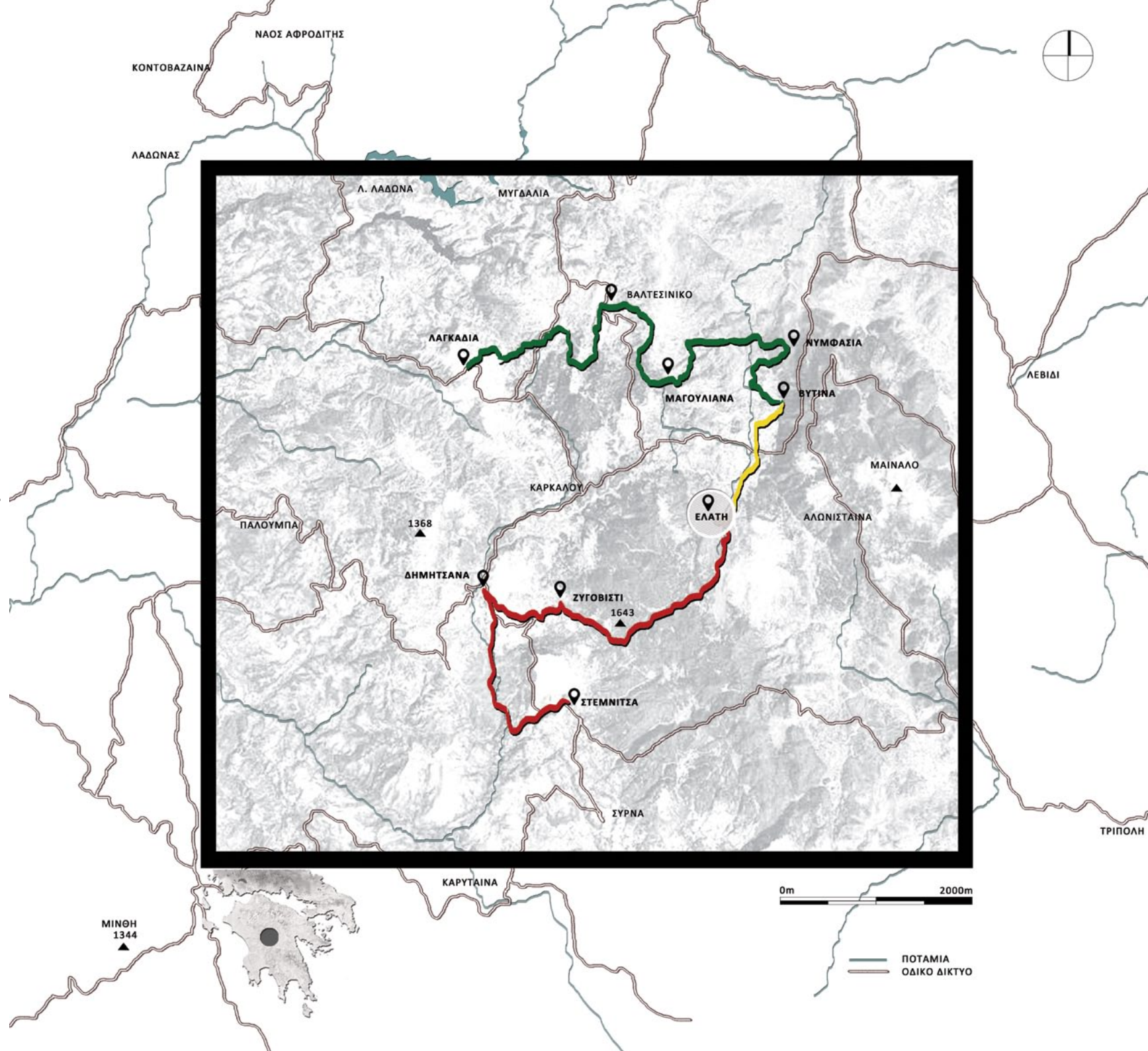
Ενεργοποίηση οικισμών

loading...

Διαγραμματική απεικόνιση ικανοποίησης αναγκών

Εντοπισμός δυσμενέστερης θέσης

Ελάτη “Γαρζενίκο” Χωριό μέσα στο δάσος

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΛΑΤΕΙΑ ΕΛΑΤΗΣ

1670

1836

...1973

1974

2019

Εγκατάσταση των κατοίκων

Λόγω καθίζησης, οι κάτοικοι του Παλαιοχωρίου το εγκαταλείπουν και εγκαθίστανται στην Ελάτη.

Ι.Ν. Κοιμήσεως της Θεοτόκου

Οικοδομείται ο Ναός με δωραιές των κατοίκων και μεταφέρεται η εικόνα της Κοιμήσεως από το μικρό εκκλησάκι της Αγίας Βαρβάρας.

Η ανάπτυξη του οικισμού

Οι οικονομικές δραστηριότητες των κατοίκων είναι η κοπή της Ελάτης, η κτηνοτροφία και η μελισσοκομία ενώ παράλληλα αναπτύσσονται τα επιμέρους οικιστικά σύνολα “γειτονιές”.

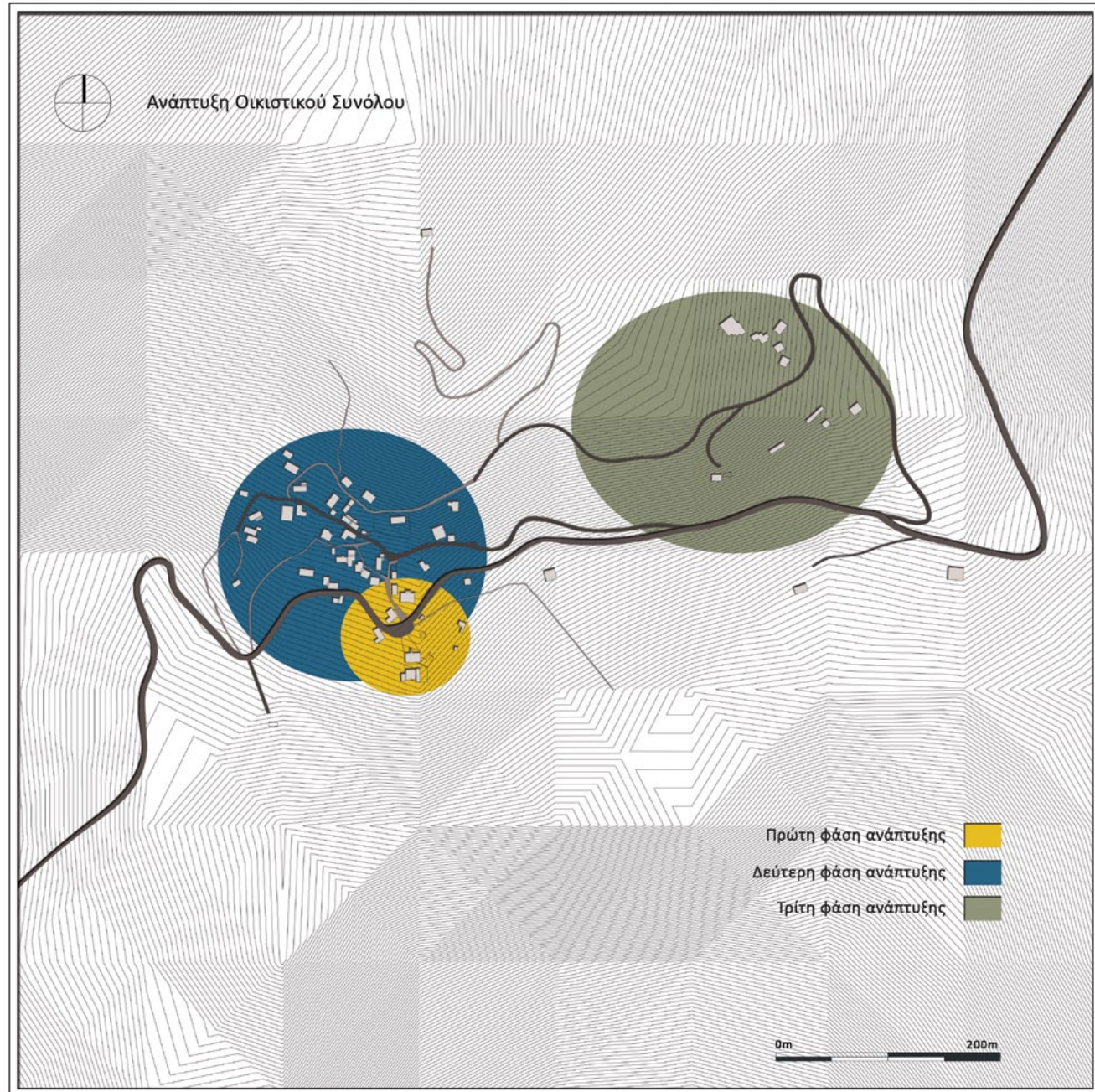
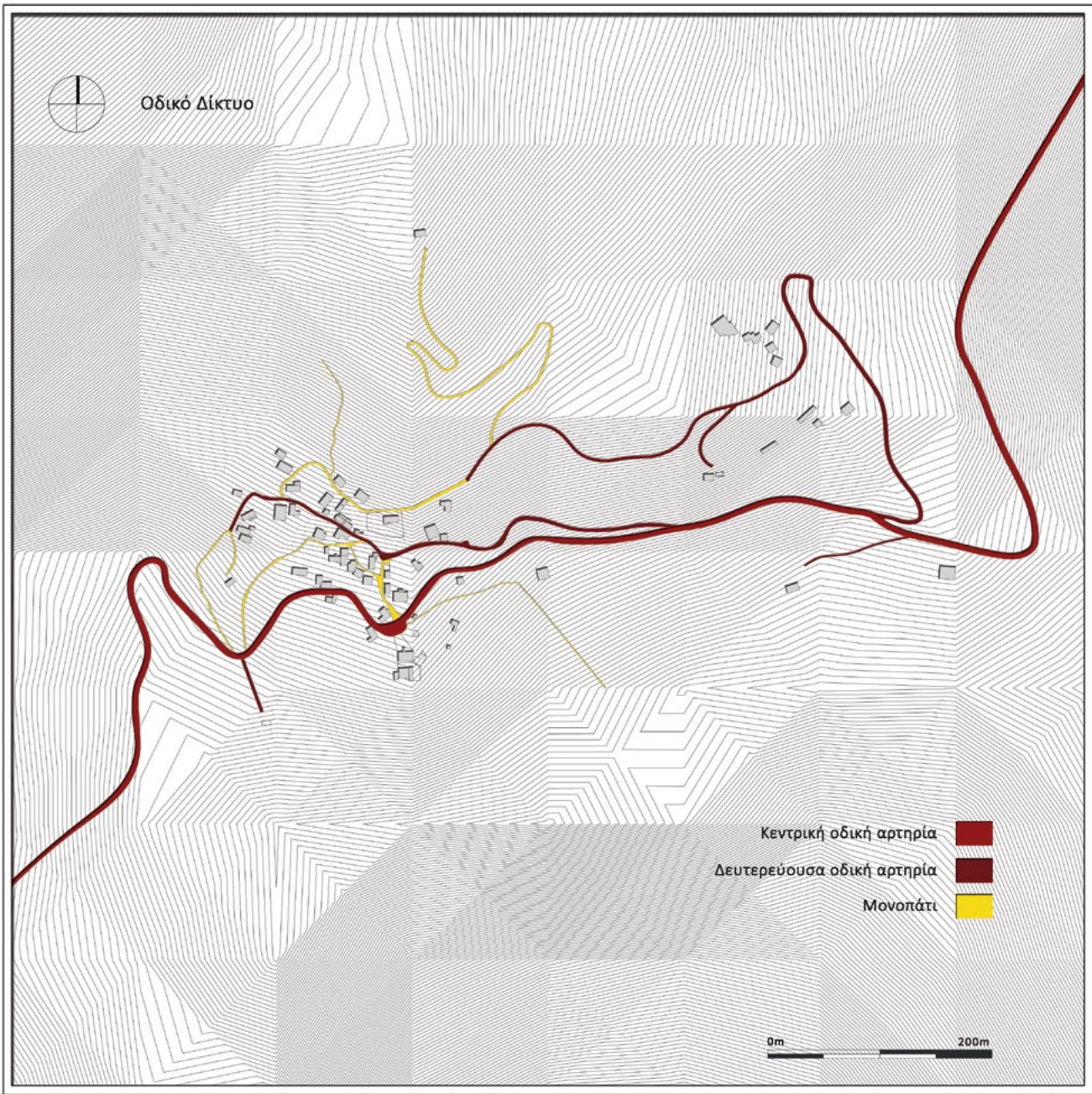
Το “τέλος” μιας εποχής

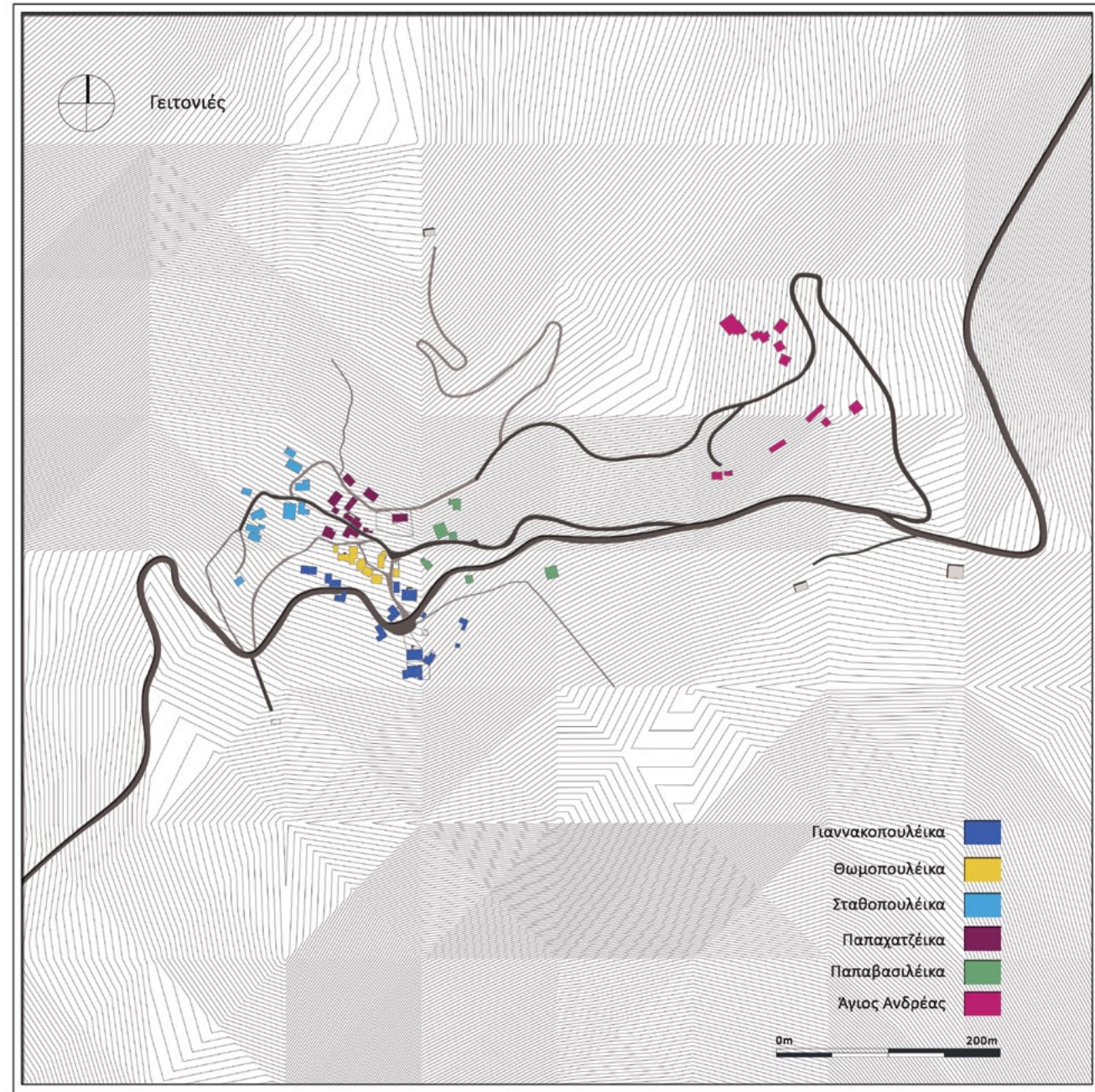
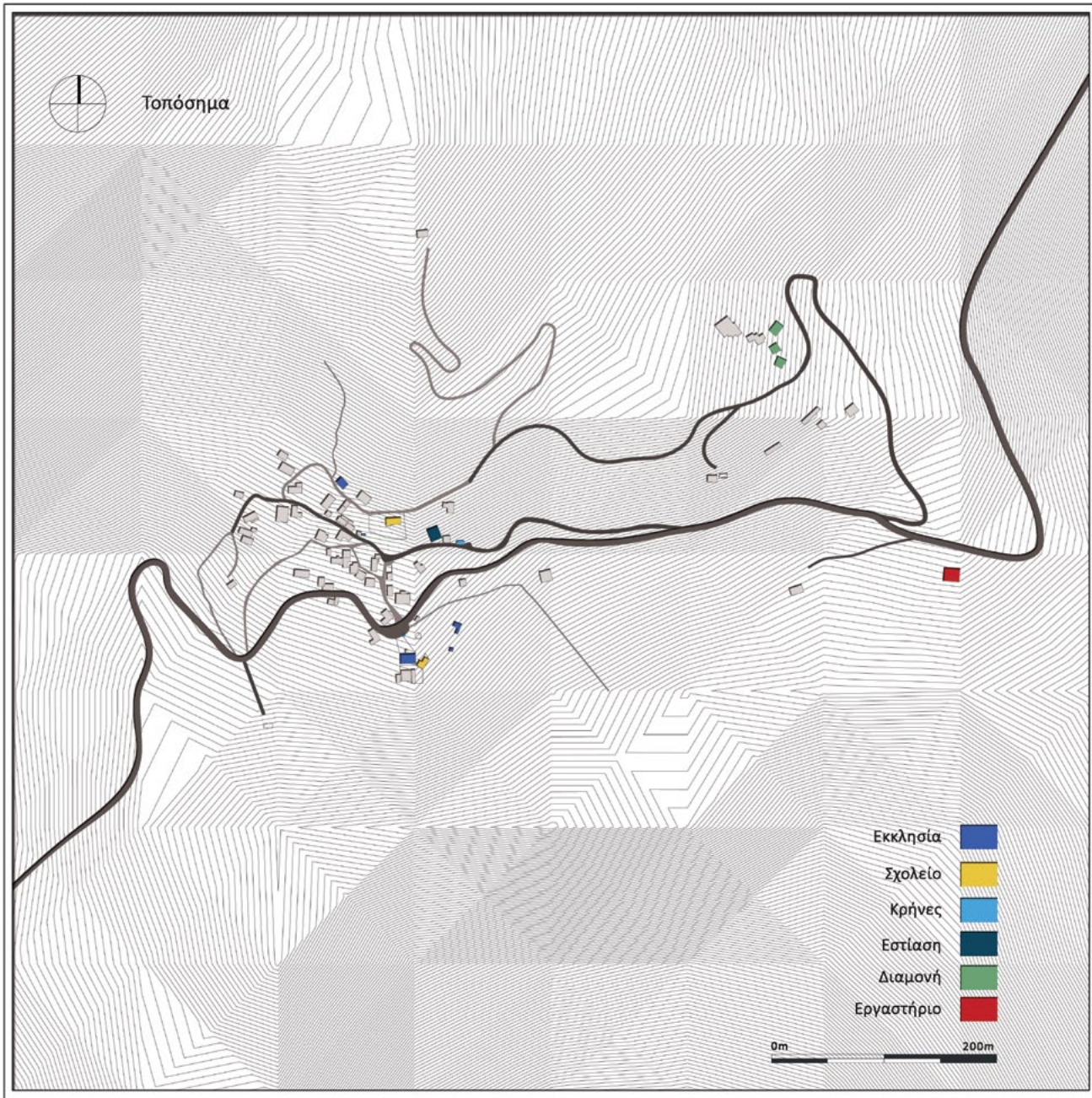
Το σχολείο παύει οριστικά την λειτουργία του ενώ αρκετοί μόνιμοι κάτοικοι μετεγκαθίστανται στα μεγάλα αστικά κέντρα.

Η Ελάτη σήμερα

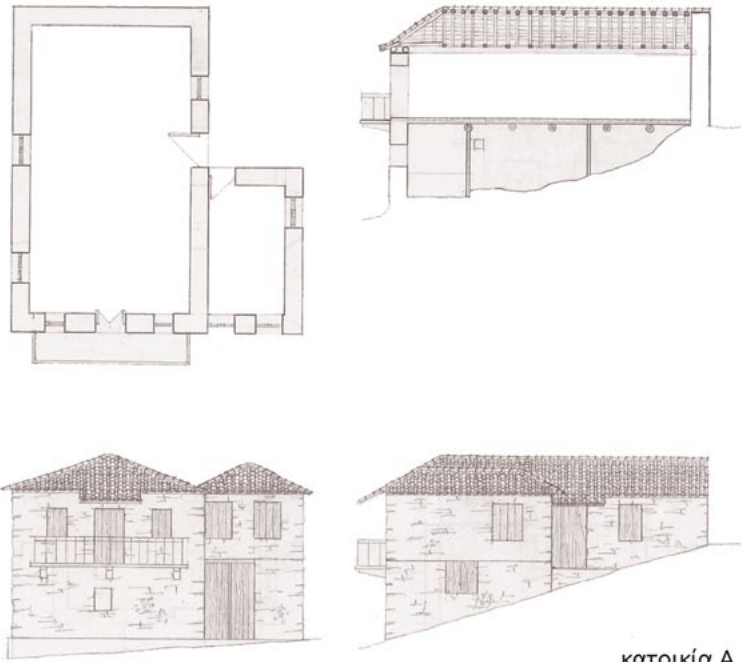
Παραμένουν 10 μόνιμοι κάτοικοι. Ο οικισμός είναι πλήρως εξαρτώμενος από τα γειτονικά οικιστικά σύνολα.

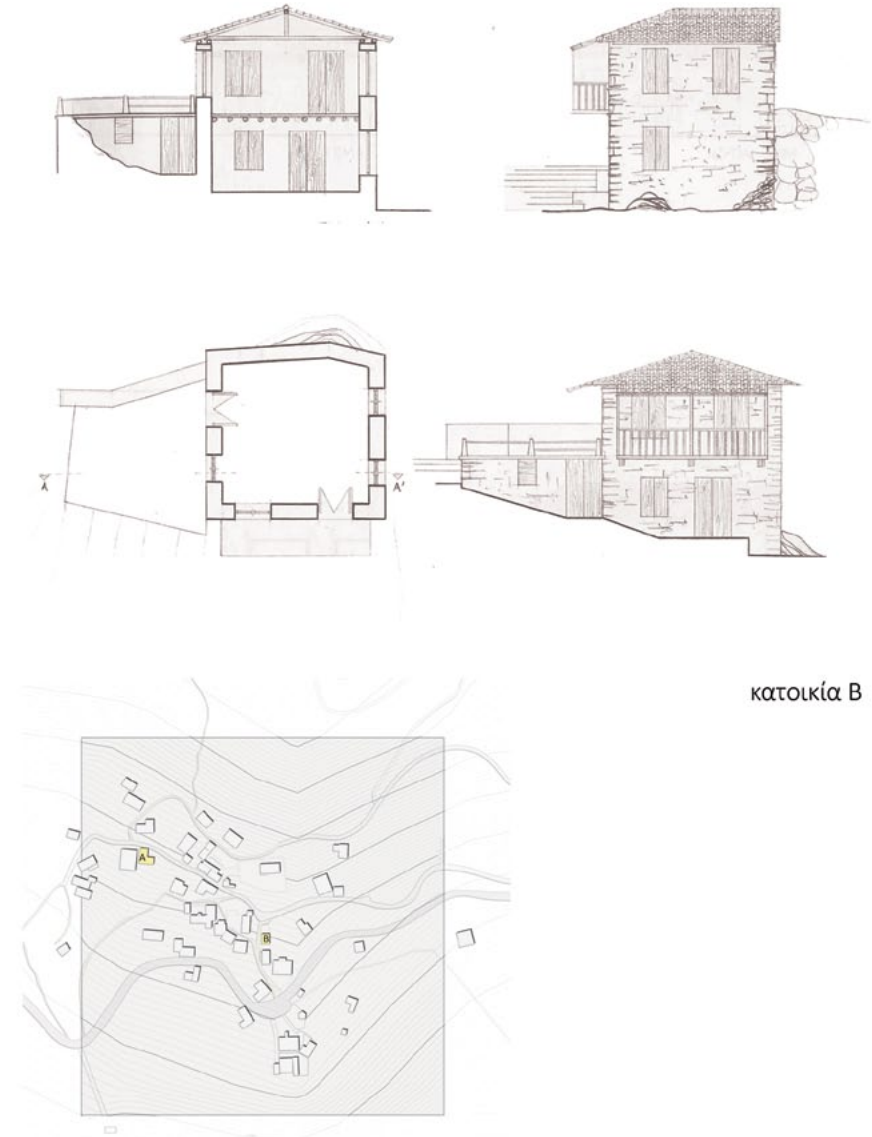

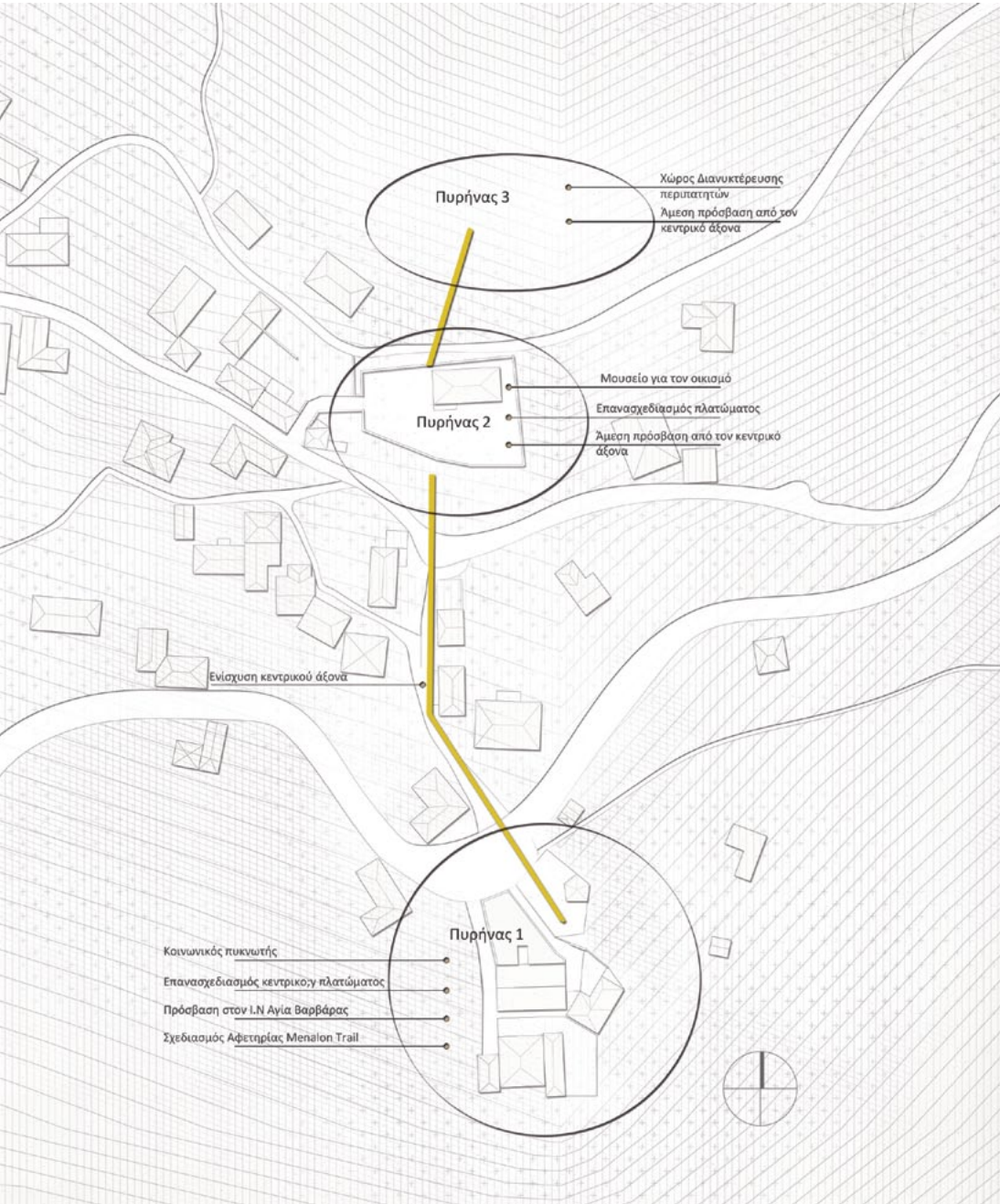
Τυπολογία

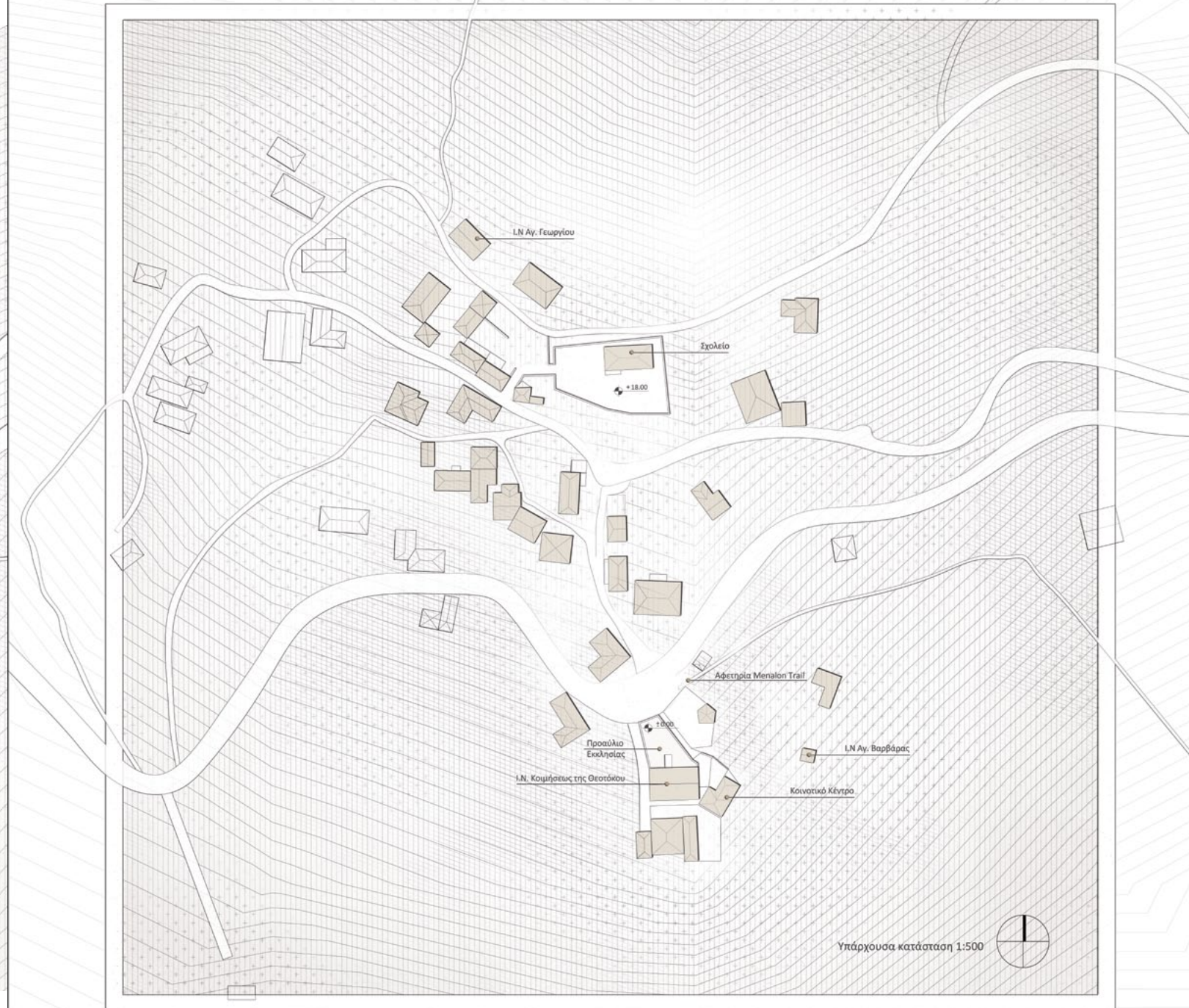
Βασικός τύπος κατοικίας είναι το δύοροφο ανογκάτογο σπίτι με ορθογωνική κάτοψη και αναλογίες 1 προς 2

Πρόθεση

Υπάρχουσα Κατάσταση

_ Masterplan _

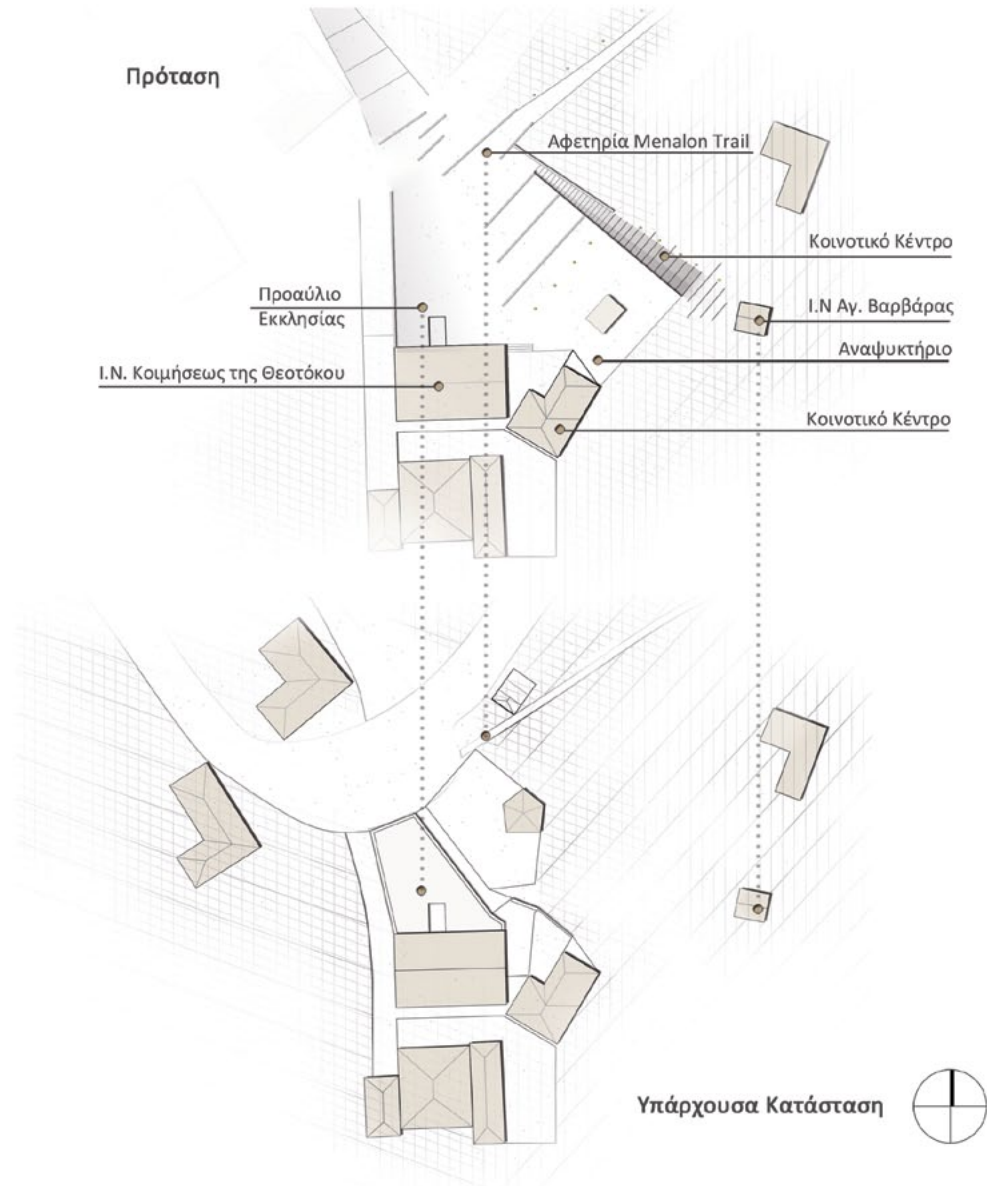

Πυρήνας 1

Κεντρική Πλατεία Ελάτης

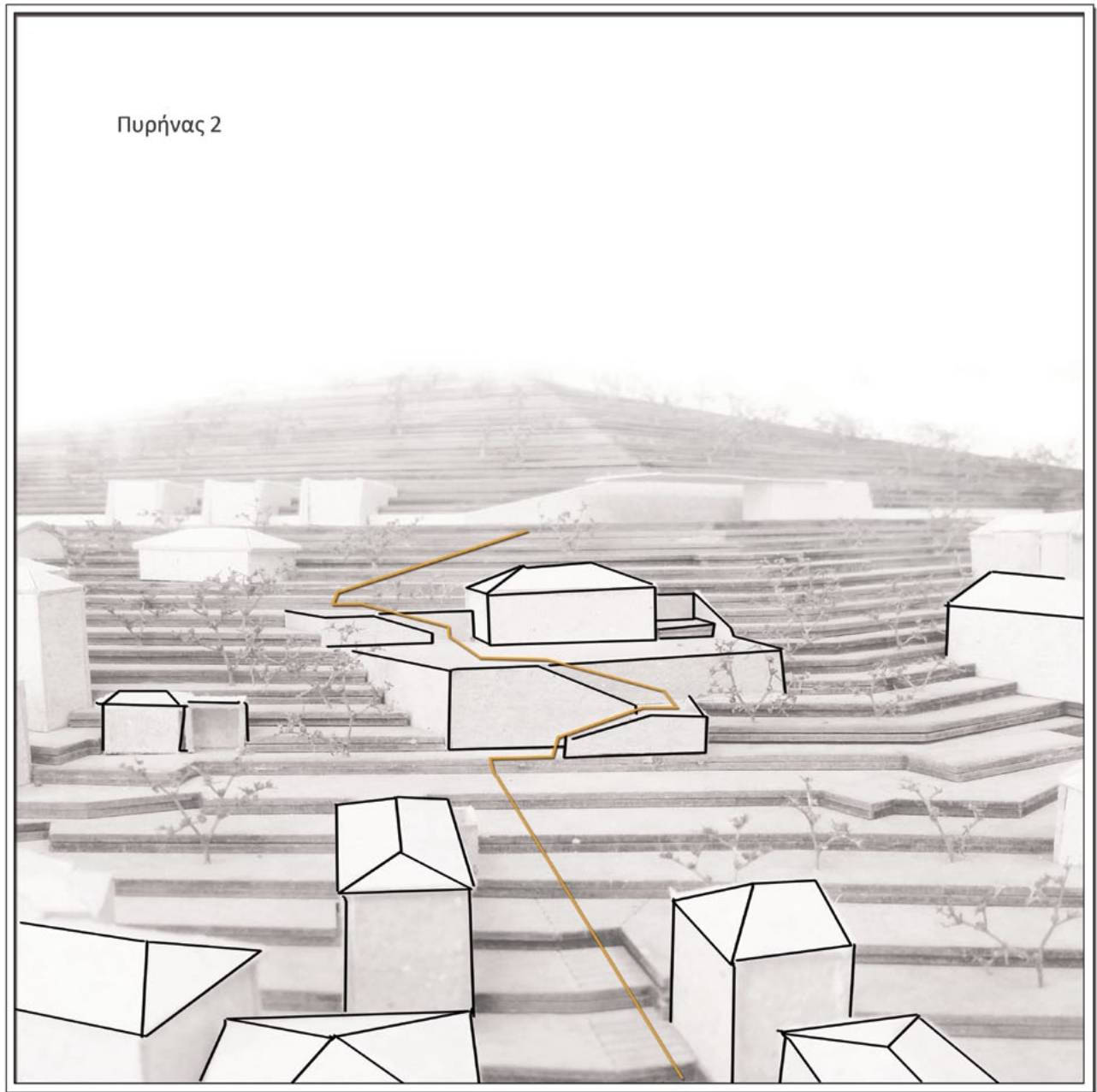
i Όρα ii Προσβάσεις iii Λειτουργίες iv Υλικότητα

Πυρήνας 1

Πυρήνας 2

Η κοπή της σανίδας

Η χειροκίνητη διαδικασία του "Καταρράκτη"

Η αποφλοίωση

Με τσεκούρι απομακρύνεται ο φλοιός του κορμού στον οποίο ο ξυλοκόπος δίνει μια τετράγωνη διατομή.

Η χάραξη

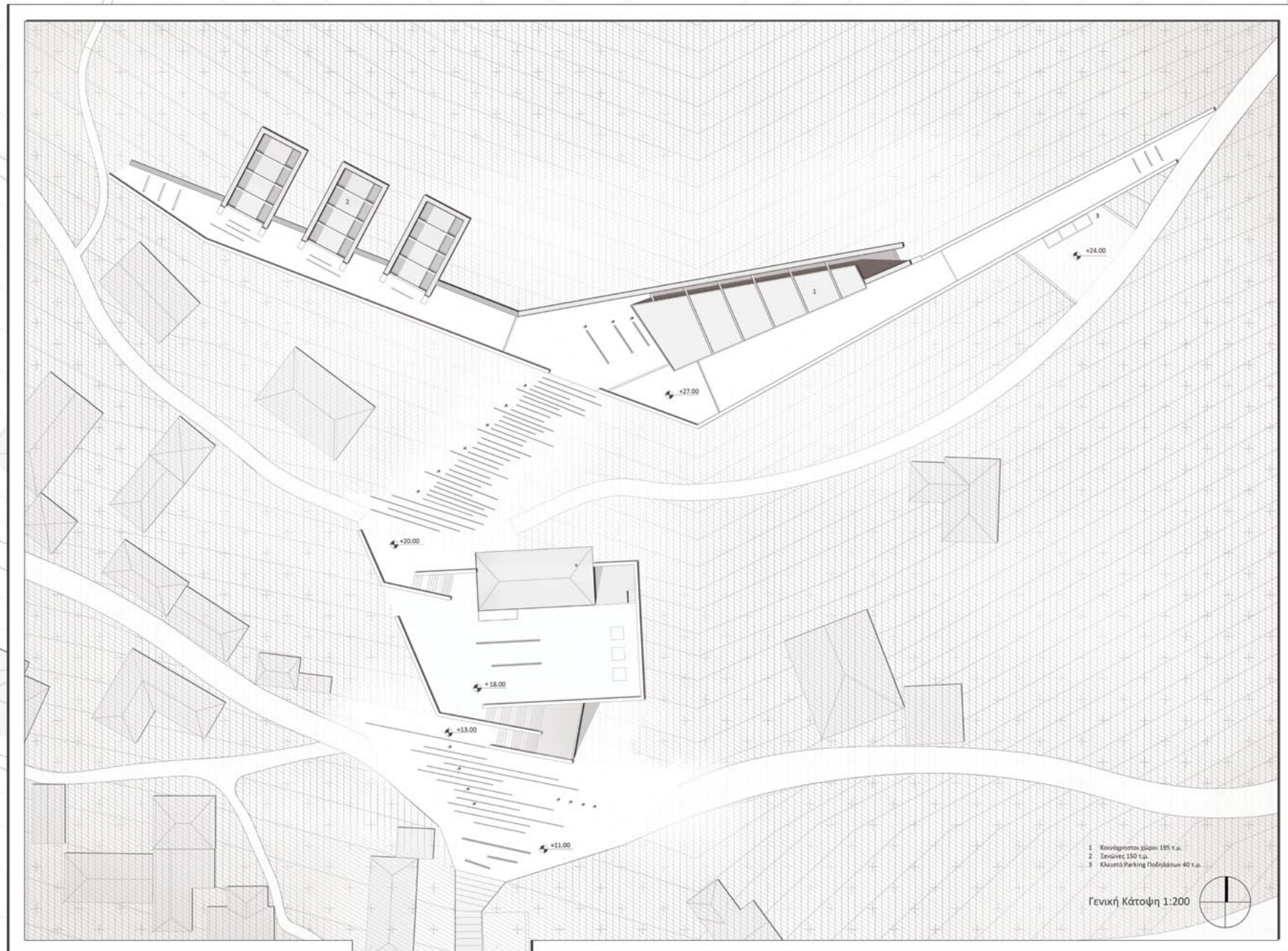
Τοποθετείται νήμα σε σκόνη από κεραμίδια. Απ' άκρη σε άκρη του κορμού αφήνει αποτύπωμα σε σταθερές αποστάσεις των 2.50 cm.

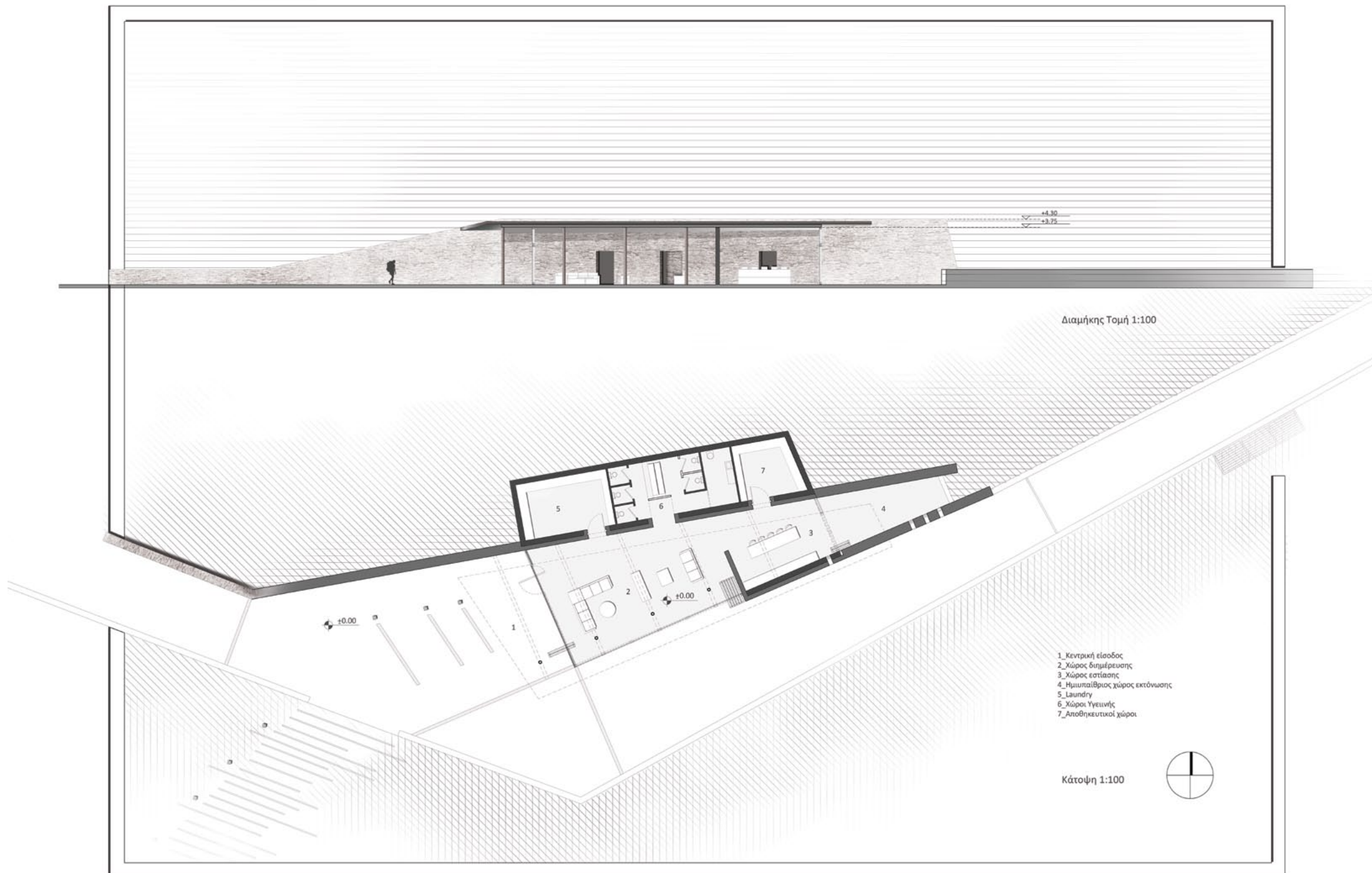
Η κοπή

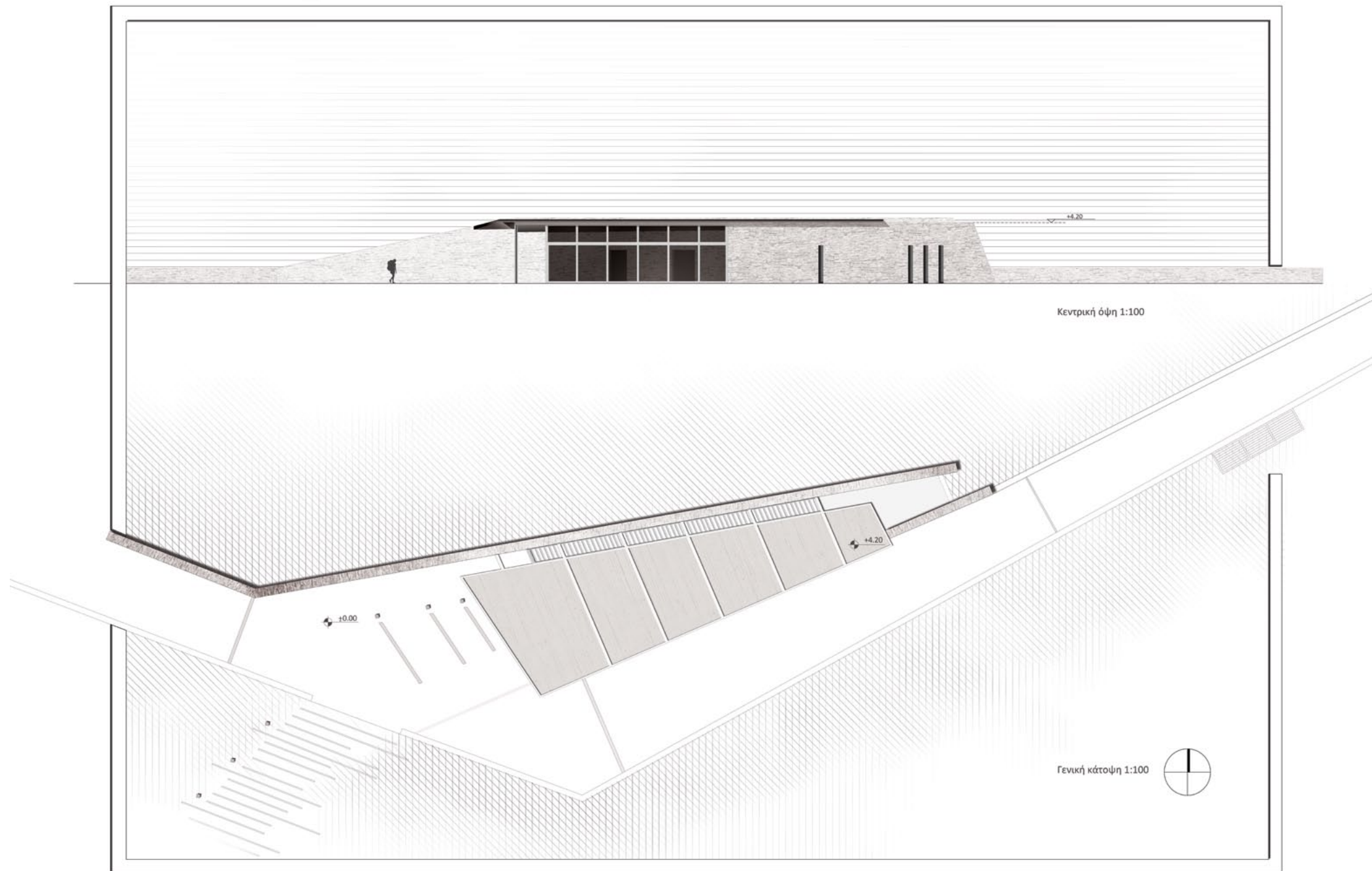
Τοποθετείται ο κορμός σε μάντρα ύψους 1.00 m. Με τον καταρράκτη (πριόνι), οι ξυλοκόποι πραγματοποιούν κατακόρυφες επαναληπτικές κινήσεις μέχρι να κοπεί η σανίδα. Η ίδια διαδικασία επαναλαμβάνεται και στην κάθετη διεύθυνση.

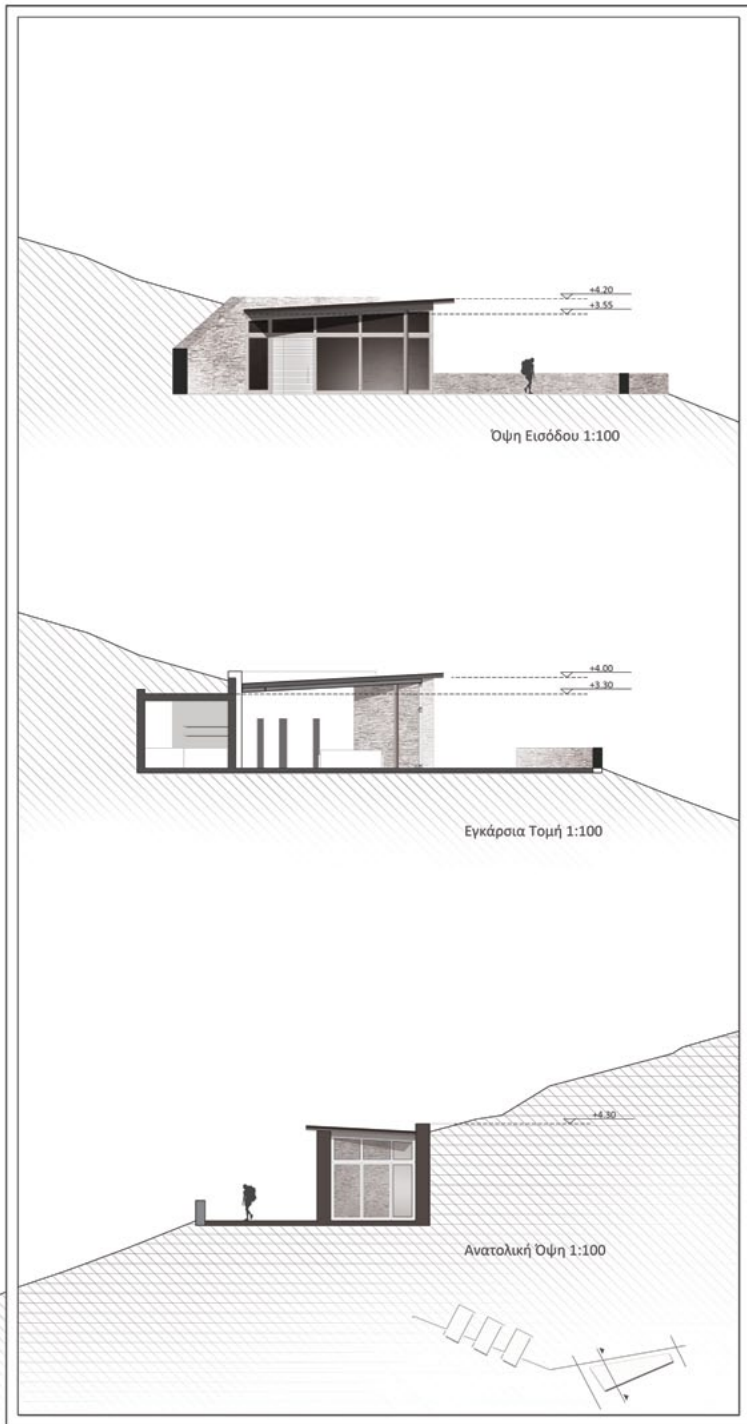

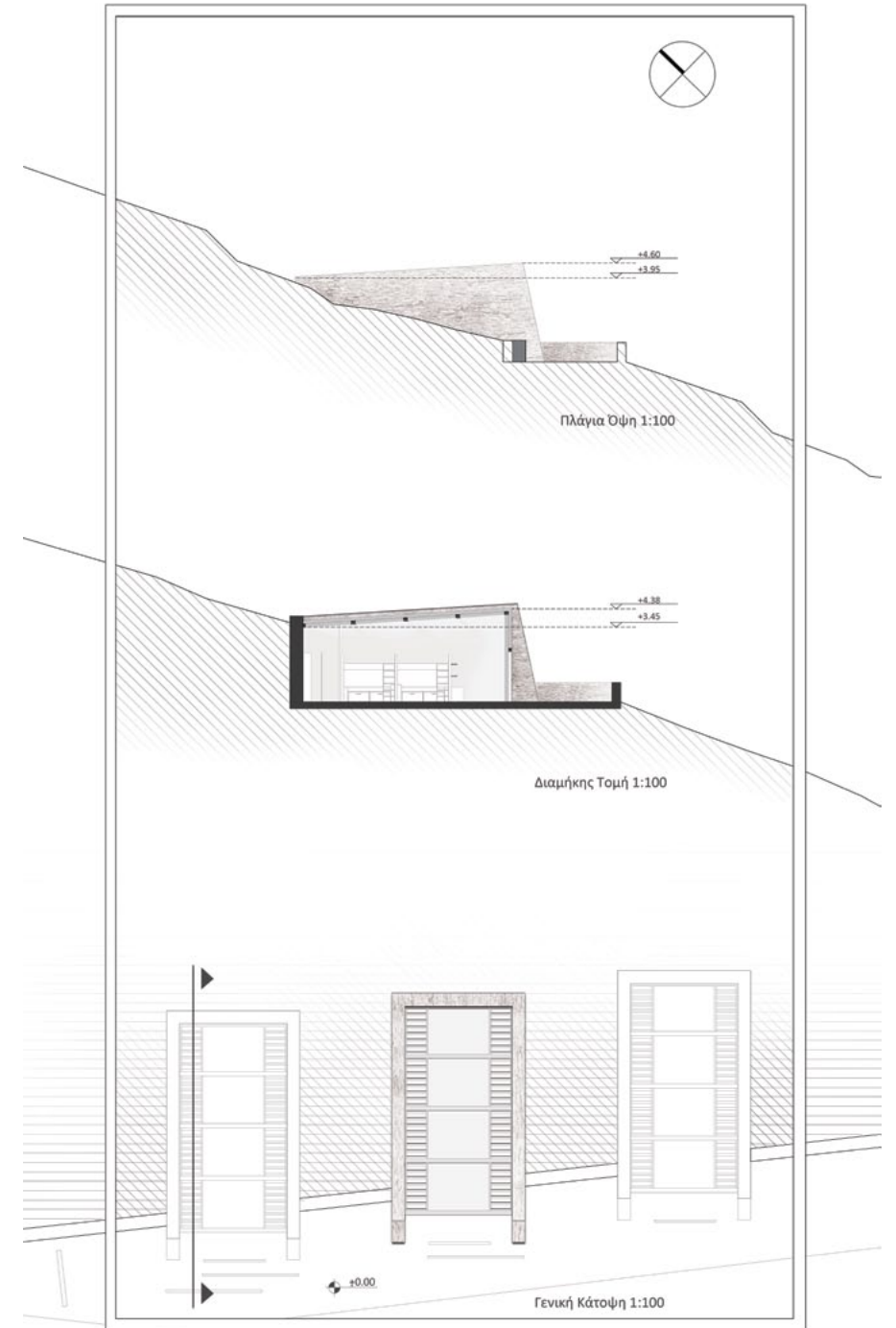
Ρεντζής Νώντας_ Ξυλοκόποι 2012

Εξωτερική άποψη χώρου υποδοχής

Εσωτερική άποψη χώρου υποδοχής

Εσωτερική άποψη χώρου υποδοχής

Εσωτερική άποψη ξενώνα

Κλείνοντας, θα δανειστούμε την φράση του Αριστοτέλη:

**«Δείνον τε και χαλεπόνλήφθηναι ο τόπος»
Είναι δύσκολο και σχεδόν ακατόρθωτο να κατανοήσουμε τι είναι τόπος.**

Η ανάγνωση, καταγραφή και ερμηνεία του τοπιακού συνόλου, αποτελούν αντικείμενο της βιωματικής μας εμπειρίας. Με κάθε νέο βήμα ανακαλύπταμε καινούριες εικόνες, καινούριες ποιότητες και χαρακτηριστικά. Ένα δυναμικά μεταβαλλόμενο τοπίο που συνεχώς ξετύλιγε την ομορφιά και την σοφία της φύσης. Ολοκληρώνοντας την ερευνητική μας εργασία στο Αρκαδικό τοπίο θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλους τους κατοίκους των οικισμών που μας άνοιξαν τα σπίτια τους, μας φίλεψαν με εδέσματα, όμορφα λόγια και ευχές ολοκληρώνοντας έτσι το υλικό της επιτόπιας καταγραφής μας.

Ο τόπος , η ιστορία, οι μύθοι και τα μονοπάτια είναι εκεί και σας περιμένουν να τα ανακαλύψετε...

Ευχαριστούμε,

τους αγαπημένους μας συνοδοιπόρους στο όμορφο αυτό ταξίδι...

Την κυρία Κωνσταντινίδου & τον κύριο Καραδήμα για όλα όσα μας δίδαξαν στην διάρκεια των σπουδών μας.

*

Τους δικούς μας ανθρώπους που βίωσαν όλο το ταξίδι και μας έδειχναν καθημερινά την αγάπη και την αμέριστη συμπαράστασή τους.

*

Τις “μαμάδες” Τασία & Αθηνά και την γιαγιά Άννα για το υπέροχο φαγητό.

*

Την Εύα, την Νίκη, την Δήμητρα την Ντορίνα, την Μίνα, τον Νεκτάριο & τον Παναγιώτη για την φιλία και την βοήθειά τους.

*

...και όλα τα παιδιά της M230 για τους υπέροχους αυτούς μήνες του κοινού μας ταξιδιού...

Next Top.....

Βιβλιογραφία

Βιβλία (Συγγράμματα)

Καρδάσης Βασίλης, Αρκαδία Γενέθλια Γη, Έφεσος, 2004

Λαδιά Ελένη- Παπαδίτσας Δημήτρης, Ορφικοί ύμνοι –μετάφραση, πρόλογος και σχόλια, Καρδαμίτσα, 1984

Πάντου Ευαγγελία- Διαμαντή Καλλιόπη, Τα μοναστήρια στο φαράγγι του Λούσιου ποταμού στην Αρκαδία, Υπουργείο Πολιτισμού, 2006

Παυσανίας, Ελλάδα Περιήγησις-Αρκαδικά, 174 μ.Χ.

Πίκουλας Γιάννης: Αρκαδία-Συλλογή Μελετών, Αθήνα, Horos, 2002

Genius Locci, Το πνεύμα του τόπου, Πανεπιστημιακές εκδόσεις ΕΜΠ, 2009

Olalla Pedro, Ευδαίμων Αρκαδία, Road Εκδόσεις Α.Ε., 2005

Αδημοσίευτες Πηγές

Δήμιζα Μαρία – Βασιλική, Κορδαλή Θεώνη – Στυλιανή, Ράπτης Παναγιώτης, Αρκαδικό τοπίο: πολιτιστική αναφορά και σύγχρονη πραγματικότητα, Διάλεξη, Σχολή Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ, 2017

Ομιλίες

Πίκουλας Γιάννης, Ταξιδεύοντας στην αρχαία Ελλάδα, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών (ΕΙΕ), Δ΄ Κύκλος ομιλιών, Αθήνα, 4.3–15.4.2003

Ιστότοποι

<http://arcadia.ceid.upatras.gr>

www.mullerthal-trail.lu

<https://menalontrail.eu>

www.moselsteig.de

<http://www.inarcadia.gr>

www.vg-altenglan.de

<http://www.vytina.info>

www.erlebnisregion-schwäbischer-albtrauf.de

<http://www.monastiria.gr>

www.zeugenbergrunde.de

<http://www.arxontikodeligianni.gr>

www.lechweg.com

<http://www.topoguide.gr>

www.rotavicentina.com

<https://el.wikipedia.org>

<http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=712131>

<http://www.delphys.gr>

<http://www.ypeka.gr>

<http://www.eooa.gr>

<http://www.opengov.gr>

<https://www.youtube.com/watch?v=5ZJ75Uvz6O8&list=WL&index=2&t=2s>

<https://kullaleden.se>

www.lansstyrelsen.se

www.gendarmsti.dk

www.escapardenne.eu